

ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಪಠ್ಯ

ಬಿ.ಬಿ.ಎ ಮೊದಲನೆಯ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್ (2020-21)

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಪರಿವಿಡಿ

ಮನರಂಜನೆ

1. ಚಳಿಯ ಹಾಡು - ಡಾ|| ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ 9-10
  2. ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರ ಪೀಠದಲ್ಲಿ - ಬಿ.ಜಿ.ಎಲ್. ಸ್ವಾಮಿ 11-16
  3. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ - ಎನ್.ಕೆ. ಕುಲಕರ್ಣಿ(ಎನ್ಸೆ) 17-30
- ಓದು ಪಠ್ಯ : ಬನಶಂಕರಿ ಜಾತ್ರೆಯೋ ನಾಟಕೋತ್ಸವವೋ
-ಡಾ|| ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ 31-36

ಸೃಜನಶೀಲತೆ

1. ಪುಟ್ಟಗೌರಿಯ ನವಿಲು - ದೇವನೂರ ಮಹಾದೇವ 39-44
  2. ನೆಲದೊಡಲ ಚಿಗುರು - ಡಾ|| ನಾರಾಯಣ ರೆಡ್ಡಿ 45-52
  3. ರೈನ್ ಕಥೆಗಳು - ಜಿ.ಎನ್. ರಂಗನಾಥರಾವ್ 53-60
- ಓದು ಪಠ್ಯ : ಬೇಲಿಯ ಮೇಲಿನ ನೀಲಿಯ ಹೂವುಗಳು
- ಚನ್ನವೀರ ಕಣವಿ 61-61

ಸಂಬಂಧ

1. ನನ್ನ ನಾಯಿ - ಪು.ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ 64-68
  2. ಧರ್ಮ - ಡಾ|| ಬೆಸಗರಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ 69-76
  3. ಆದಿಪುರಾಣ(ಗದ್ಯಾನುವಾದ)-ಡಾ|| ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು 77-86
- ಓದು ಪಠ್ಯ : ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಶಂಕರ - ಅನಂತ್‌ನಾಗ್ 87-95

ಸ್ವಾಭಿಮಾನ

1. ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಿಲ್ಲವೇಕೆ? - ಕೆ. ಷರೀಫಾ 98-99
  2. ಕುಂತಿ - ಡಾ|| ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನ 100-108
  3. ಗದ್ದುಗೆ - ಮೊಗ್ಗಿ ಗಣೇಶ್ 109-116
- ಓದು ಪಠ್ಯ : ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸೆಹಗಲ್ - ಎನ್. ಗಾಯತ್ರಿ 117-123
- ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಪತ್ರಿಕೆ ಸ್ವರೂಪ 124-125
-

ಮನರಂಜನೆ

ಆಶಯ : ದಿನದಿನದ ಜಂಜಾಟದಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಮುಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿ, ಉಲ್ಲಾಸ-ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತುಂಬುವುದು ಮನರಂಜನೆ. ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚುರುಕುಗೊಳಿಸುತ್ತ ಇತ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಆಲೋಚನೆಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ವಯೋಮಾನದವರಿಗೂ ಆನಂದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು ಮನರಂಜನೆ. ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಂತೂ ಅದು ತೀರಾ ಅಗತ್ಯವಾದುದು. ದಿನದಿನವೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಭಿದ್ರಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಸುದ್ದಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುದಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಯುಗ ಎಳೆವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನವರನ್ನೂ ಕಾಡಿಸುವಂತಹ ಆತಂಕದ, ಸಂಘರ್ಷದ ಯುಗ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಾನಸಿಕ ಒತ್ತಡದ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಹಲವಾರು ಆಯಾಮಗಳು ಇವೆ. ಓದು, ಕ್ರೀಡೆ, ಕಲೆ, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮಾಧ್ಯಮ.... ಹೀಗೆ ಸಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಜಾಗತೀಕರಣದಿಂದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಬದಲಾದ ಹಾಗೆಯೇ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ದೇಸೀಯತೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡಿತು. ಮೊದಲು ಕರಡಿ ಕುಣಿತ, ಸರ್ಕಸ್, ದೊಂಬರಾಟ, ಕೋತಿ ಕುಣಿತ, ಹಾವಾಡಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಮನರಂಜನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಾಗಿದ್ದರೆ, ಈಗ ಅವು ಶೋಷಣೆಯ ಪರಮಾವಧಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಮೊದಲೆಲ್ಲ ಪರಿಸರದ ಮಧ್ಯೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರಂಜನೆಯು ಈಗ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಯಾಗಿ ಪಡೆಯುವಂತಾಗಿದೆ. ಮೊದಲು ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಮನರಂಜನೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವರು ಈಗ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಅತಿಯಾದಂತೆ ಮನುಷ್ಯ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಮನರಂಜನೆ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಈಗಿನ ಲಾಕ್‌ಡೌನ್ ಸಮಯದಲ್ಲಂತೂ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯಿಂದ ಮನರಂಜನೆಯ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸಿ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈಗಂತೂ ಮನರಂಜನಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯು ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು, ಒಂದು

ಉದ್ಯಮವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಮನರಂಜನೆ ವ್ಯಸನ ಅಥವಾ ಚಟವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹರಿಕತೆ, ಗಮಕ, ಪುರಾಣವಾಚನ, ಲಾವಣಿ, ಜನಪದ ಆಟಗಳು, ಗೊಂಬೆಯಾಟ, ಬಯಲನಾಟಕಗಳು, ಪುಸ್ತಕ ಸಿನಿಮಾ, ದೂರದರ್ಶನ ಮತ್ತು ತೀರಾ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಆಡಿಯೋ ಬುಕ್, ವಿಡಿಯೋ ಬುಕ್, ಯೂ ಟ್ಯೂಬ್, ಫೇಸ್‌ಬುಕ್, ನೆಟ್‌ಫ್ಲಿಕ್ಸ್, ಅಮೆಜಾನ್ ಪ್ರೈಮ್, ಲೈವ್ ಸ್ಟ್ರೀಮ್ ಹೀಗೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಬಗೆಗಳನ್ನು ಮನರಂಜನೆಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

* * *

ಚಳಿಯ ಹಾಡು

-ಕವಿ ಡಾ| ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ

ಚಳಿಯು ಬಂತಲ್ಲಾ
ಇಳಿಯ ಮೇಲೆ ಚಳಿಯು ಬಂತಲ್ಲ

ಮಂಜಿನ ಕಂಬಳ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು
ಮಾತೇ ಇಲ್ಲದ ಕಳ್ಳನ ರೀತಿ
ಬಾಗಿಲ ಕಿಂಡಿ ತುರಿತ್ತು
ಕಂಡವರನ್ನು ಹಿಡಿದಿತ್ತು.

ಮರಗಳೆಲ್ಲ ಮಂಜಿನ ಟೋಪಿ
ಬೆಟ್ಟದ ಸಾಲಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬಟ್ಟೆ
ಕಂಡಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಇಬ್ಬನಿ ಹಬ್ಬ
ಬಂದವರಾರೋ ಹೋದವರಾರೋ
ತಿಳಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಗಡ ಗಡ ಎಂದು ನಡುಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು
ತಬಲ ಬಡಿದವು ಹಲ್ಲುಗಳು
ಕುಣಿದವು ಕಯ್ಯ ಕಾಲುಗಳು
ಬಡವರ ಚಡಲಲ್ಲ
ಹಣವಂತರ ಚಡಲಲ್ಲ
ಫ್ಯಾಷನ್ ಹುಡುಗಿಯ ಚಡಲೇ ಇಲ್ಲ
ಇಳಿಯ ಮೇಲೆ ಚಳಿಯು ಬಂತಲ್ಲ

ಮಲಗಿದ್ದವರನು ಕೂರಿಸಿತು
 ಕುಂತವರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿತು
 ನಿಂತವರನ್ನು ಓಡಿಸಿತು
 ಚಳಿಯು ಬಂತಲ್ಲ
 ಚಳಿಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ವೀರನು ಕಾಫಿ
 ಕುಡಿಯಲು ಕಾಸಿಲ್ಲ
 ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯಲು ಕಾಸಿಲ್ಲ

ಚಳಿಗೆ ಹೆದರಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು
 ತಿನ್ನಲು ಹೋಗಿ ಪ್ರೀತಿಯ ಹಣ್ಣು
 ಮಕ್ಕಳಾದವಲ್ಲ
 ಮನೆಮನೆಯಲ್ಲ ಊರಿನ ತುಂಬ
 ಕುಣಿದು ನಿಂತವಲ್ಲ.

ಗಯ್ಯಾಳ ಹೆಂಡತಿ ಕಾಟದಿಂದ
 ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂತಸದಿಂದ
 ಮುಂಜಾನೆಯಲ ಗುಮಾಸ್ತನೊಬ್ಬ ಡ್ಯೂಟಿಗೆ ಹೊರಟದ್ದ
 ಬಾಗಿಲು ದಾಟಿ ಬಂದದ್ದೇ ತಡ
 ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಭಾರಿ ಹೊಡೆತ
 ಚಳಿಯು ಹಿಡಿದಿತ್ತು
 ಹೊಂಚು ಹಾಕಿ ಚಳಿಯು ಹಿಡಿದಿತ್ತು.

* * *

ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರ ಪೀಠದಲ್ಲಿ

-ಬಿ.ಜಿ.ಎಲ್. ಸ್ವಾಮಿ

ನಮ್ಮ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಗಳಿಂದಲೂ, ಕೆಲವು ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನೂ ಮೌಲ್ಯವನ್ನೂ ತೂಗಿನೋಡಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಮೂರು ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ: (i) ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸುಲಭವಾದ ಕೆಲಸ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ, (ii) ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆಯಬಹುದು, (iii) ಬರೆಯಿಸುವವರು ಏನನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟರೂ ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ನಾನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡರೂ ಕಾಣದವನಂತೆ ಸೋಗುಹಾಕಿದ ಪ್ರಸಂಗವೊಂದು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅಣಿಮಾಡಲು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಅಪಾರ ಹಣವನ್ನು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಹಂಚಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಒಬ್ಬ ಪಠ್ಯಗ್ರಂಥಕಾರನಿಗೆ ದಕ್ಕುವ ಸಂಭಾವನೆ ಎಷ್ಟು ಎಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿದು, ಆದರೂ 'ಸುಮಾರಾಗಿಯೇ ಇದೆ' ಎಂದು ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಸಂಭಾವನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಾದ್ಯಾರುಗಳಲ್ಲಿ ನೂಕುನುಗ್ಗಲು ಏರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆ ಎಷ್ಟಿದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ತಾವೂ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇತರರನ್ನೂ ಕೇಳಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇನು ಒಂದು ದಿನದ ಪರಿವರ್ತನೆಯೋ, ವಾದ್ಯಾರುಗಳು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಎಕ್ಸ್‌ಪರ್ಟ್‌ಗಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ !

ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರುಗಳ ಪೈಕಿ ಯಾರು ಯಾರನ್ನು ಯಾವ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ನಿಯಮಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಸರ್ಕಾರ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿತು. ನನಗೆ ತಲೆನೋವು ಹಿಡಿಯಿತು. "ಯಾರಿಗೂ ಯಾವ ಸಬ್‌ಜೆಕ್ಟ್‌ನ್ನು

ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಅಗತ್ಯವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಬರೆದುಬಿಡು” ಎಂದು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿತು. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು “ದುಡುಕಬೇಡ ! ನೀನು ಹಾಗೆ ಬರೆದದ್ದೇ ಆದರೆ ಸರ್ಕಾರ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಜುಡಿಸ್ ಆಗುತ್ತದೆ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಹಾರಿಬೀಳುತ್ತಾರೆ !” ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿತು.

“ಈ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಾನೇಕೆ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ? ನಾನು ನಮೂದಿಸಿದ ಸಬ್‌ಜೆಕ್ಟು ಆಯಾ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಸರಿಬೀಳದಿರಬಹುದು. ಕೇಳಿಬಿಡೋಣ” ಎಂದು ವಿವೇಕ ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಈ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಮುಂದಿಟ್ಟಾಗ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನೂ ಐದಾರು ಸಬ್‌ಜೆಕ್ಟುಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದ !

ಇವರ ಗುಂಡಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನದು ಎಗರಿಬಿದ್ದಿತು. ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಪಾಠ ಹೇಳದ ಸಬ್‌ಜೆಕ್ಟುಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನೂ ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ. ಕಳೆದ ವರ್ಷವಷ್ಟೆ ಎಂ.ಎಸ್.ಸಿ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಿ ನನ್ನ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟನ್ನು ಆಗ ತಾನೆ ಸೇರಿದ್ದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನೂ ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡಿದ್ದ. ಕರೆದು ಕೇಳಿದೆ. “ಪರವಾಯಿಲ್ಲ ಸರ್, ಹೇಗೋ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದ. “ಹೇಗೋ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತೀರಲ್ಲವು! ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿಬಿಡುವ ಕೆಲಸವೇ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆಯುವುದು? ಎಂದದ್ದಕ್ಕೆ “ಎಲ್ಲರೂ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರಲ್ಲ ಸರ್!” ಎಂದು ಜೋಲುಮುಖ ಹಾಕಿಕೊಂಡ. ಕೊನೆಗೆ ಇದ್ದದ್ದರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವೆಂದು ತೋರಿದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಅವರವರ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತಿರುವ ಸಬ್‌ಜೆಕ್ಟನ್ನು ಬರೆದು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದೆ. ಸರ್ಕಾರ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತದೆಯೆ? ಯಾರು ಯಾರು ಏನನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರೋ ಆ ಸಬ್‌ಜೆಕ್ಟುಗಳನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವರವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು | ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದೂ ಅಲ್ಲದೆ ನನಗೆ ಆ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ “ಆರು ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಅವರವರಿಗೆ ನಮೂದಾಗಿರುವ ಸಬ್‌ಜೆಕ್ಟುಗಳ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸುವುದು, ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು” ಎಂದು ನನಗೆ

ಮೆಮೊ ಕಳುಹಿಸಿತು.

ಇದೇಲ್ಲಿಯ ಶನಿ ನನಗೆ? ಇದೇನು ಪೋಲಿಸು ಕೆಲಸ ? ತುತ್ತನ್ನು ನುಂಗಲೇಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ. ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಾಪಕನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ: “ನಿಮಗೆ ಖಿ ಸಬ್‌ಜೆಕ್ಟುಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಖಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಿಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ?”

“ಓಹೋ! ತಿಂಗಳಿಗೊಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಆರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಬೇಕಾದಷ್ಟಾಯಿತು.”

ಅವಾಕ್ಕಾದ.

ಎರಡು ತಿಂಗಳಾದ ಬಳಿಕ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ; “ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂದಿದೆ ನಿಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕ?”

“ಇನ್ನೂ ಆರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು. ಒಂದು ವಾರದೊಳಗಾಗಿ ಮುಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.”

ಇವನು ‘ಮುಗಿಸಿಬಿಡುವ’ ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವನ ಹೆಡ್ಡಿನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ರೂಮಿಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡು “ನೀವೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು. ನಾನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ನೀವು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಟಾಪಿಕ್‌ಗಳನ್ನು ಬರೆದು ನನಗೆ ತಂದುಕೊಡಬೇಕು ! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪ್ರೊಫೆಸರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಸೋನ್ನೆ ಸುತ್ತಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ!” ಎಂದು ಹೆದರಿಸಿದ್ದ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬೆದರಿಕೊಂಡು ತಮತಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ (ಎಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ) ಏನೇನೋ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟರು. ಇವನು ಅವರು ಏನು ಬರೆದಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನೂ ನೋಡದೆ ವರಸೆಯಲ್ಲಿ ಪೋಸಿಸಿ ಫೈಲ್ ಮಾಡಿದ್ದ. ಈಗ ಇವನು ಮಾಡಿದ್ದೂ ಅಷ್ಟೆ ಫೈಲಿನ ದಪ್ಪ ಇಮ್ಮಡಿಸಿತು. ಪುಸ್ತಕ ಅಚ್ಚಾಯಿತು. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕೈಸೇರಿತು.

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳೆಲ್ಲ ಹೀಗೆಯೇ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೊರದೇಶಗಳಿಂದ ಆಮದಾಗಿ ಬಂದ ಪುಸ್ತಕಗಳೆಲ್ಲ

ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೊಬ್ಬರು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಎದುರಿಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಲ್ಪ ವಿರಾಮ ಪೂರ್ಣವಿರಾಮಗಳನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಹೇಳಿ ಬರೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಅವರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಬರೆದುಕೊಂಡ ನಮಗೂ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮನಃಪಾಠ ಮಾಡಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೃತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಿದ್ದೆವು. ಆಧುನಿಕತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತಿದ್ದಿದ್ದ ಇದೇ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನಾನು ಪಾಠಹೇಳಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ಒದಗಿತ್ತು; ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಓದಿದೆ. ಗ್ರಂಥಕರ್ತ ಯಾವ ಯಾವ ಆಕರಗಳಿಂದ ವಿಷಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದನೋ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಓದಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಯಿತು. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇತರ ಕಾರ್ಯ ಗೌರವಗಳ ನಡುವೆ - ಆರು ತಿಂಗಳು ಹಿಡಿಯಿತಾದರೂ ಕಾಲ ದುಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. ೫೦೦ ಪುಟಗಳ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೩೦೦ ಪುಟಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಪಾಠಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು ! ಆಕರಗಳಲ್ಲಿರುವುದೇ ಒಂದು, ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತ ಬರೆದದ್ದೇ ಇನ್ನೊಂದು. ಆಕರಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಓದದೆ, ಓದಿದ್ದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ತರ್ಕಸಮ್ಮತವಾಗಿ ಬರೆಯದೆ, ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಶೋಧಿಸದೆ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಇದು ! ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದ್ದ ವಿಷಯಗಳು ಗಂಟು ಒಗಟುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದವು; ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾದ ಭಾಗಗಳು ಇನ್ನೂ ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾಗಿದ್ದವು. “ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪಾಠಕ್ಕೆ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ” ಎಂದು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ಸ್ಟಡೀಸ್‌ಗೆ ಅನೇಕ ಸಲ ಅಹವಾಲು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದೆ. ಒಂದೊಂದು ಸಲವೂ ಆ ಸಂಪುಟದ ಸದಸ್ಯರು “ಭಾರತದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಇದು. ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಅಹವಾಲನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಕಟನಕಾರರಿಗೆ ನನ್ನ ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿ ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿ “ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ” ಎಂದು ಕಟುವಾಗಿಯೇ ಬರೆದೆ. ಪ್ರಕಟನಕಾರರು

“ಅನೇಕರು ನಿಮ್ಮಂತೆಯೇ ನಮಗೆ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮದು ಸರ್ವಾಂಶಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮ ಆಳವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದೆ.... ಪ್ರತಿಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದು ಹೋಗಿವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕಟನೆಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುವುದಿಲ್ಲ.... ನೀವೇ ದಯಮಾಡಿ ತಿದ್ದಿದ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೋರುತ್ತೇವೆ.”

ಆಗ ಕೈಮೇಲೆ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಬಾಕಿಯಿದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಹೊಸ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಪುಸ್ತಕ ಪುನರ್ಮುದ್ರಿತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ೧೯೬೯ ರಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾದ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳು ಕಾಲೇಜು ಲೈಬ್ರರಿಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನೇ ಗೀತೆಯನ್ನು ಓದುವಷ್ಟು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ವಾದ್ಯಾರುಗಳು ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೇ ಇದ್ದಾರೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗುರು ಪ್ರೊ ಬೈಲಿ ಅವರ ನಡವಳಿಕೆ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ೫೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಸಂಶೋಧನಾಧ್ಯಯನ, ಪಾಠಪ್ರವಚನಗಳ ಅನುಭವ ಪಕ್ಷವಾಗಿ ಮಾಗಿತ್ತಾದರೂ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಗೋಜಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದವರಲ್ಲ. ಇವರ ಕೈಲಿ ಒಂದನ್ನು ಬರೆಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಸಂಶೋಧನಾಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವವರೂ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ವಿಫಲರಾಗಿದ್ದರು. ಪ್ರಕಟನಕಾರರು ಬಂದು “ಒಳಗೆ ಬರಬಹುದೇ?” ಎಂದರೂ “ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬರಬಹುದು !” ಎಂದೇ ನಿಷ್ಕರವಾದ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ಸಲ ನಾನೇ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು “ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಏಕೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ವಿವರಣೆ ನನ್ನ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿದೆ: ಸಂಶೋಧನೆಯ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವಾಗ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸರಿ ಸಮಾನರು; ಅವರಾಡುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವಾಗ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು

ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಅವರ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸಂಶೋಧನಾ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡರೆ ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿರುವ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೂಗಿ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಸರಳವಾದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಇದು ನನಗೆ ತೀರ ಕಷ್ಟವಾದ ಕೆಲಸ. ಆದರೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನ ಪ್ರತಿಭೆಯುಳ್ಳವರು ಕೆಲವರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬನಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಗಂಡಿದ್ದೇನೆ”.

(ಮೂಲ : ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರ ಪೀಠದಲ್ಲಿ)

* * *

ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ

-ಎನ್. ಕುಲಕರ್ಣಿ (ಎನ್ಸೆ)

- ನಿವೇದಿತ - (ಕುರುವಿನಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವ ರಾಯರ ಮನೆಯೇ ಒಂದು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ರಾತ್ರಿ ೧೨ ಗಂಟೆ. ರಾಯರಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲ. ತನ್ಮೂಲಕ ಅವರ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಗೂ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲ- (ಗಂಭೀರವಾದ ವಾತಾವರಣ ಸೂಚಕ ವಾದ್ಯ ಸಂಗೀತ. ಗಡಿಯಾರವು ಗಂಟೆ ೧೨ ಹೊಡೆಯುವುದು. ದೂರದಿಂದ ಗೂಗೆ ಒದರುವ ಸಪ್ಪಳ.)
- ರಾಯರು - (ಗದಗದ ನಡುಗುತ್ತ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.) ಹsss ಅಯ್ಯೋ, ಅಯ್ಯೋ ರಾಮಾ ! ರಾಮಾ ! ರಾಮಚಂದ್ರಾ ! ನಾ ಇನ್ನ ಬದುಕೋದಿಲ್ಲಪಾ. ದೇವರೆ ನಾಯಿನ್ನ ಬದುಕಲಾರೆ.... .... (ನರಳುವಿಕೆ ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಿಮೆ ಆಗುತ್ತದೆ) ದುರ್ಯೋಧನರ ಕುರಾ ಬಹಾಳ ಆಗತ್ತಿದ್ದು ಅಂತಕ ಕುರುರಾಜಾ ಅಂತ ಹೆಸರು ಬಂದಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಪ್ರಾಣಿ ಎಷ್ಟಾರ ಒದ್ಯಾಡಿರಬೇಕೂ ಅಂತೀನಿ..... .... (ಮತ್ತೆ ನರಳುತ್ತ) ಹೂಂ ! ನನ್ನ ಹಾಂಗ ಅವಗೂ ತೊಡಿಗೆ ಆಗಿದ್ದರsss .... ಆಹಾಹಾ ! ಆ ಹುಂಬ ಭೀಮಸೇನನ ಗದಾಪ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಕುರುವು ಪೋಟೀಸು ಕೂಡಾ ಇಲ್ಲದೆ ಒಡದು ಹೋಗಿರಬೇಕು ಅನಸತದ. ಅಕಟಾ, ಅಕಟಕಟಾ ! ಕುರುಪತಿಗಡ ಕೇಡಾದುದೆ ! ... .. ಹುಂ ! ಕುರುಪತಿ ಅಂಬೋ ಹೆಸರು ಹ್ಯಾಂಗ ಬಂತು ಅಂಬೋದನ್ನ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಂಗ ಕಾಣೂದುಲ್ಲಾ ....

(ಮತ್ತೆ ನರಳಾಟ) ಪೋಟೀಸ ತಯಾರ ಮಾಡಿದೇನು?
ಅಂ? ಅಯ್ಯೋ.... ಅಯ್ಯೋ ದೇವರ....

(ಒಳಗೆ ಭಾಂಡಿಬಿದ್ದ ಸಪ್ಪಳ) ಯಾಕು ಏನದು
ಧಾಂದಲೆ ಒಳಗೆ? ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೆರಡು ಹೊಡೆದರೂ
ಒಂದು ಪೋಟೀಸ ತಯಾರಾಗವಲ್ಲ? (ಬೆಕ್ಕಿನ
ಮ್ಯಾಂ-ಮ್ಯಾಂ-ಎಂಬ ಕೂಗು) ಯಾಕು? ಒಳಗೆ
ಇದ್ದೀಯೋ ಇಲ್ಲೋ? ಒಳಗ ಇರೂ ಮಾರಾಯಳ,
ನನ್ನ ಜಡ್ಡು ನೆಟ್ಟಗಾಗೂ ತನಕಾ ನಾರ ಒಳಗ ಇರು.
(ಹೆಂಡತಿ ಹಿತ್ತಲ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಬಂದು ಬಾಗಿಲ
ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ.)

ಹೆಂಡತಿ - ಅಯ್ಯ ! ಅಯ್ಯ ನನ್ನ ಹಣೇಬಾರ ಗಣೇಶ್ಚವತೆ !
ಸುಡ್ಲಿ ಈ ಬೆಕ್ಕು ಇಲೀ ಹಿಡಿಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ.....

ರಾಯರು - ಏನು? ಬೆಕ್ಕು ಇಲಿ ಹಿಡಿಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಏನ ಮಾಡಿತು?
ಗಣಪ್ಪನ ಮ್ಯಾಲೆ ಹಾರಿತೇನು ಮತ್ತೆ?... ಆತ ಏನು?

ಹೆಂಡತಿ - ಏನಾಗೂದು ನಿಮ್ಮ ಅವಸ್ಥೆ ! (ಒದರಾಡುತ್ತ
ಒಳಗಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ) ಒಂದ ಎರಡು
ಮಿನೀಟು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಬರೂದರಾಗ ಇಂಥಾ
ಇಗ್ಗಲಸ ಆಗಿರತಾವ ! ಅಲ್ಲಾ ಒಳಗ ಬರೂದರಾಗ
ಬೆಕ್ಕು ಪೋಟಿಸಿನ ಪಾತ್ರೇಲಿ ಡಬ್ಬು ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟದ,
ಒಳಗ ಒಂದಿಷ್ಟು ಲಕ್ಷ್ಯ ಇರಬಾರದೇನು?

ರಾಯರು - ಆಂ? ಲಕ್ಷ್ಯ ಎಲ್ಲಾ ಒಳಗ ಅದನ. ಆದರೇನು ಮಾಡಲಿ
ನಾ ಹೊರಗ ಕೂತೀನಿ ಅಲ್ಲಾ, ಅಂದರ
ಮಲಗಿದ್ದೇನಲ್ಲಾ ! ಅಲ್ಲ, ಪೋಟೀಸ ಮಾಡಿಟ್ಟು
ಹಾಂಗ ಹೋಗಿಬಿಡಬೇಕೇನು? ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಟ್ಯಾರ
ಹೋಗಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ?

ಹೆಂಡತಿ - ಏನು ಕಟ್ಟಿಹೋಗ್ಲಿ ನನ್ನ ತಲೆ? ಕಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ ವೀಳೇದೆಲಿ

ಎಲ್ಲವ ಮಣ್ಣು ಹಾಕಲಿ ಮನ್ಯಾಗ?... .... ಅದಕ್ಕಂತ ಹೇಳಿ ಹಿತ್ತಲದಾಗ ತೊಂಡೀ ಎಲಿನಾರ ತರಬೇಕು ಅಂತ ಹೋಗಿದ್ದೆ.

ರಾಯರು - ಹುಂ ! ವೀಳೇದೆಲಿ ಹಾಕಿದ್ದರ ಬರತಿದ್ದಿಲ್ಲ... .... ಮನ್ಯಾಗ ಇದ್ದ ಎರಡು ವೀಳೇದೆಲಿ ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು, ನೀನ ತಿಂದುಬಿಟ್ಟಿ.

ಹೆಂಡತಿ - ಸಾಕು, ಕುರು ಆಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಾಗ..... ಮತ್ತು ಎಲಿ ತಂಬಾಕಾ ಬೇಕಾತೇನು ನಿಮಗ?

ರಾಯರು - ಬ್ಯಾಡ ಮಾರಾಯ್ಕೆ, ನೀನ ಹಕ್ಕೋ ಆತ, ಎಲ್ಲಾ ಸಡಗರ ನಿನ್ನದೇ ಆಗಲಿ. ಸಾವಿತ್ರಿ, ಸತ್ಯವಾನನ ಬಾಯೊಳಗಿನ ತಾಂಬೂಲ ಮಾತ್ರ ಪತಿಯ ಪ್ರಸಾದಾ ಅಂತ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡತಿದ್ದಳಂತ !

ಹೆಂಡತಿ - ಸುರುವಾತೇನು ನಿಮ್ಮ ಲಕ್ಷೇರು. ಥಣ್ಣಗ ಬಾಯಿಗೇ ಪೋಟೀಸ ಹಾಕೂದಯ ಗುಣಾ ಕಾಣಸ್ತದ ನಿಮಗ.

ರಾಯರ - ಹ-ಹ-ಹ ! ಏನಂದಿ ? ಬಹಾಳ ಸರಿ ಮಾತಾಡಿದಿ ನೋಡು. ಆ ಪೋಟೀಸಿಗೆ ಬಿಳೇ ಮಿದುವಾದ ಸಕ್ರಿ, ಒಂದು ಬಾಳೇ ಹಣ್ಣು ಅಷ್ಟು ಹಾಕಿ ಬಾಯಿಗೇ ಕಟ್ಟಿಬಿಡು ಅಂತೀನಿ. ಮತ್ತೇನು ನೀ ಪೋಟೀಸ ಮಾಡೋ ಪದ್ಧತಿ ನೋಡಿದರ ಸಾವಿರ ಮಂದಿಗೆ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಪ್ರಸಾದದ ತಯಾರಿ ನಡಿಸಿಧಾಂಗೆ ಇರತದ. ಸ್ವೋವಿನ ಕುತಿಗಿ ಮುರಿದು ಬೀಳೋ ಹಾಂಗ ಪಾವಿನ ಪಾತ್ರೇಲಿ ಏನೇ ಇಟ್ಟಿರತೀದಿ, ಕೊಳಗಗಟ್ಟಿ ತುಪ್ಪಾ ಏನು ಹೊಯ್ಯತೀದಿ?

ಹೆಂಡತಿ - ಸಾಕಾ! ಯಾರಾರೆ ಇದೇ ಖರೆ ಅಂತ ತಿಳಿದಾರು. ತುಪ್ಪಾ ಎಲ್ಲೆ ಹಾಕೀನಿ. ಡಾಲ್ಡಾ ಹಾಕೀನಿ. ಊಟಕ್ಕೆ ಸುದ್ದಾ ತುಪ್ಪಿಲ್ಲ ಮನ್ಯಾಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ? ಹಿರ್ರಾರ ಪಕ್ಕಾ-

ಶ್ರಾದ್ಧಾ ಸುದ್ಧಾ ಡಾಲ್ಛದ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಗೀಹರೀಲಿ ಅಂದಿರಿ, ನೆನಪಿಲ್ಲೇನು? ಪಾಪ, ಬ್ರಾಂಬರು ತುಪ್ಪು ಅಂತ ತಿಳಿಕೊಂಡು ದೊನ್ನಿತುಂಬ ಸುರಕೊಂಡರು, ಅದ್ ಖರೆ ಡಾಲ್ಛನ... .... ಕೂಡ್ಲಿನ್ನ, ತುಪ್ಪಿಲ್ಲಾ, ಸಜ್ಜಿಗಿಲ್ಲಾ, ಪೋಟೀಸು ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡಬೇಕು?

ರಾಯರು - ಇದೋಡು, ನಾಳೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನೆನಪ ಮಾಡು. ಭಾರತ ಸರಕಾರದ ಮುಖಾಂತರ ಅಮೇರಿಕಾದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರಾ ಕಳಿಸೋಣಂತ. ದಯಮಾಡಿ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕಳಿಸತಕ್ಕ ಗೋದಿ ಎಲ್ಲಾ ಇತ್ಲಾಗ ರವಾನಿ ಮಾಡಿಬಿಡಿ, ಮನ್ಯಾಗ ಪೋಟೀಸಿಗೆ ಸಜ್ಜಿಗೀನ ಈಡ ಆಗವಲ್ಲು ಅಂತ.

ಹೆಂಡತಿ - ಹೂಂ? ನಾನೂ ನಾಳೆ ಮಂಗಳವಾರ ಸಂತ್ಯಾಗ ಬಂದ ಬೆಣ್ಣೆ ಡಬ್ಬಿ ಎಲ್ಲಾ ಇತ್ಲಾಗ ರವಾನಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳ್ತೀನಿ. ಮನಿಯವರ ಪೋಟೀಸಿಗೆ ತುಪ್ಪುನ ಈಡಾಗವಲ್ಲು ಅಂತ.

ರಾಯರು - (ಮತ್ತೆ ನರಳಾಟಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತ) ಈಗೇನು ಸುಸೂತ್ರ ಮತ್ತು ಕೇದಾರಿ } ಪೋಟೀಸು ಹಾಕತೀದ್ಯೋ? ಏನು ಹೀಂಗ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಬೇಕಂತಿಯೋ?

ಹೆಂಡತಿ - ನಿಮ್ಮ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಝುಳಕ್ಕೆ ಎಂಥಾ ಕುರಾನೂ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವ ಒಡೆದು ಹೋಗಬೇಕು.

ರಾಯರು - ಹೂಂ ! ಎದ್ದು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲಾ ಅಂತ ಬೇಕಾದ ಮಾತಾಡ್ತೀ ಹೌದು !

ಹೆಂಡತಿ - ಮತ್ತ, ಮನ್ಯಾಗಾರ ಥಾಲಿ ಕಣಕ ಇಲ್ಲಾ. ದಿನಾ ಹತ್ತ ಬ್ಯಾರೆ ಹತ್ತ ಕಾರಕ್ಕೆ ಪೋಟೀಸ ಆಗಬೇಕೊಂದರ? ಮತ್ತ ಈಡಾಗಿ ಮಾಡಿದರ ಸಾವಿರ ಮಂದಿ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಪ್ರಸಾದಾ ಅಂತ ಹೇಳ್ತೀರಿ.

- ರಾಯರು - ಮತ್ತೆ ಡಬರೀಗಟ್ಟೆ ಕಣಕಾ ಕುದಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟರ?
- ಹೆಂಡತಿ - ಡಬರಿಗಟ್ಟೆ ಅಂದ್ರೆ? ಮತ್ತೆ ಬ್ಯಾಡೇನೂ ಎಲ್ಲಾ ಕುರಕ್ಕೂ ಭೂತಬಲಿ ಬಡಿಸಿಧಾಂಗ ಹಾಕಬೇಕಲ್ಲಾ ಪೋಟೀಸಿನ ಮೇಲ್ಕುದ್ದಿ?
- ರಾಯರು - ಮಾಡು ಮಾಡು. ಎಷ್ಟು ಅಕ್ಕಸಾ ಮಾಡ್ತೀಯೋ ಮಾಡು. ನಿನ್ನದೂ ಕುಂಕುಮ ಬಲಾ ಬಹಳ ಚೋರದ ಅಂತ, ಇಷ್ಟು ಹಾಸಿ ಹಿಡಿದರೂ ನಿನ್ನ ತೋಫಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಅಂದರ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿ ಅಂಬೋ ತೋಫಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಉಳಿದೀನಿ. ಆದರ, ನಿನ್ನಿಂದ ಹೀಂಗ ಅನಿಸಿಗೋತ ಉಳಿದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲಾ. ದೇವರು ನಿನ್ನ ಕುಂಕುಮದೊಳಗ ಉಜ್ಜಲ ಬಲಾ ಹಾಕಲಿ ಅಂತ ಬೇಡಿಕೋತೇನಿ.
- ಹೆಂಡತಿ - ಮತ್ತೆ ಮೊನ್ನೆ ಯಾರೋ ಅಂತಿದ್ದರಲ್ಲಾ, ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೇನು? ಮುತ್ತೈದಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಕುಂಕುಮಾ ಅಂದರ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನ ಮೂರನೇ ಕಣ್ಣು ಇದ್ದಂಗಂತ.
- ರಾಯರು - ಓಹೋ ಮಂದಿ ಯಾಕ ಹೇಳಬೇಕು ಬಿಡೂ ಇದು, ಮೂರನೇ ಕಣ್ಣು ಅಂತ ! ಈ ಕೆಂಪಿನ ಮಹತ್ವ ನೋಡಿಕೊಂಡೇ ಕೆಲವು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ಧ್ವಜದ ಚಿನ್ನ ಕೆಂಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡಾವಂತ.
- ಹೆಂಡತಿ - ಸಾಕು ಹೋಗ್ಲಿ, ಏನದು ಅಸೈಅಸೈ. ಮುತ್ತೈದಿ ಸಾವಿತ್ರಿ ಕುಂಕುಮ ಬಲಾ ಅಂತ ನಾ ಹೇಳ್ತೇನಿ, ಕೆಂಪು ಧ್ವಜಾ ಅಂದರ ಅವಂಗಲ ಅಂಬೂದು ಸುದ್ಧಾ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೇನು?
- ರಾಯರು - ಹುಂ ! ಒಂದೇ ಬಣ್ಣಾ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದರ ಮಂಗಲಾ, ಧ್ವಜದ ಮೇಲೆ ಬಂದರ ಅವಂಗಲಾ, ಏನು ವಿಚಿತ್ರಪಾ ಇದೂ ಅಂತೀನಿ.

ಹೆಂಡತಿ - ಇದ್ದಿ. ಪೋಟೀಸ ಕಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ ಕೆಂಪು ದ್ವಜಾನ ಇರಲೋ ಏನು ನಿಮ್ಮ ಹಳೇ ಧೋತರಾ ಹರಿಲೋ?

ರಾಯರು - ಮಾರಾಯಳ, ಹಳೇ ಧೋತರಾ ಅನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಹೊಸಾ ಧೋತರ ಅವ ಎಲ್ಲೆ ? ಪೋಟೀಸಿಗೆ ಅಂತ ಹೊಸಾದೊಂದು ಪರಮಿಟ್ ಏನಾರ ಸಿಗತದೇನೊ ನೋಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರ ಉಡೂ ಧೋತರಾ, ಉಟ್ಟ ಧೋತರಾ ಎಲ್ಲಾ ಪೋಟೀಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಳದಮಯಂತಿ ಹಾಂಗ ನಿನ್ನ ಬಿಳೇ ಪತ್ಲಾನ ಇಬ್ಬೂ ಉಡು ಹೊತ್ತು ಬಂದೀತು.

ಹೆಂಡತಿ - ತಡೀರಿ ಹಾಂಗಾರ. ಪಾತೇಲಿಗೆ ಹತ್ತಿದಷ್ಟು ಪೋಟೀಸೂ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಿಸೀಮಾಡಿಕೊಂಡು ತರತೀನಿ.

(ಒಳಗೆ ಹೋಗುವಳು)

ರಾಯರು - ಆಹಾಹಾ ! ಮಗ್ಗಲಾದರ ಮೈಯೊಳಗಿನ ಎಲುಬು ಉಜ್ಜಿ ಬೀಳತಾವ ಏನೋ ಅಂಬೂ ಅಷ್ಟು ನುಗ್ಗ ಆಗಿ ಹೋಗೇದ ಮೈ. ದೇವರ, ಏನು ಅವಸ್ಥಿ ತಂದೆಪಾ? ಹ್ಯಾಂಗಾರ ಪಾರಾದೇನೂ ಅಂತೀನಿ ಇದರೊಳಗಿಂದ, (ಹೆಂಡತಿ ಪಾತ್ರೇಲಿ ತಂದು ಅಪ್ಪಳಿಸುವಳು.) ಯಾಕೆ? ಆಂ? ಖರೇವಂದರೆ ಕೆಟ್ಟನಿಸಿ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದೇನು? .... ಗಾಬರಿ ಆಗಬ್ಯಾಡಾ ..... ಆಂ? ಕಣ್ಣಾಗ ನೀರು ತರಬ್ಯಾಡಾ. ಗಾಬರಿ ಆಗ ಬ್ಯಾಡಾ, ಗಾಬರಿ ಆಗಬ್ಯಾಡಾ. ಒರಸಿಕೊ ಕಣ್ಣೀರು.

ಹೆಂಡತಿ - ಎಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರ ಬರತಾವ ಮಣ್ಣಾಗ? ಸ್ವೋದಾಗ ಎಣ್ಣೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಒಲಿ ಹೊತ್ತಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕುಳ್ಳು ಇಲ್ಲಾ. ಕಾಗದಾ ಹಚ್ಚಿ ಉರಿ ಮಾಡೂತನಕಾ ತಲಿ ದಿಮ್ ಅಂದು ಕಣ್ಣೀರು ಕಪಾಳಕ ಬಂದವು.

ರಾಯರು - ಆಹಾಹಾ ! ಎಂತಹಾ ಪತಿ ಸೇವಾ ಇದೂ. ಗಂಡನ ಸಲುವಾಗಿ ಕನಿಕರ ಬರದಿದ್ದರೂ, ಗಂಡನ ಸಲುವಾಗಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕಣ್ಣೀರ ಬಂದವಲ್ಲಾ ಅಂತ ಸುಖದುಃಖಾ ಎರಡೂ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ಯಾವ.

ಹೆಂಡತಿ - ಹೂಂ ಬರಿ. ಸುಖಾ ದುಃಖಾ ಎರಡೂ ಆಗ್ಲಿ; ಪೋಟೀಸು ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟತೀನಿ..... ಹೂಂ ಬರಿ ಇತ್ತತ್ತ.

ರಾಯರು - (ಚಿಟ್ಟನೆ ಚೀರಿ) ಅಯ್ಯೋ ! ಅಯ್ಯೋ ! ಇದೇನ ಜೀವಂತ ಈ ದೇಹ ದಹನ ಮಾಡೂ ಹಾಂಗ ಚುರುಕು ಕೊಡ್ತೀ ಅಲ್ಲ?

ಹೆಂಡತಿ - ಸಾಕಾ, ಇಲ್ಲದ್ದ ಅವಲಕ್ಷಣದ ಮಾತಾಡ ಬ್ಯಾಡಿ ಮತ್ತ ಕುರಾ ಒಡೀಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು, ಬಿಸಿ ಹತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂದರ?

ರಾಯರು - ಹೌದು. ಈಗ ಬಿಸಿ ಹತ್ತು ನೋಡು... .... (ಪಿಸುಗುಡುತ್ತ) ಆದರೆ ಪ್ರಿಯೆ, ನಿನ್ನ ಕೋಮಲಕರ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡಬೇಡಾ..... ಅಹಾ ನಾನೇ ನಾನೇ ಕಟ್ಟಗೋತೀನಿ ಬಿಡು.

ಹೆಂಡತಿ - ಹೂಂ ! ಹಿಡಿರಿ ! ಕಟ್ಟತೀನಿ. (ಹೂಂ ಎಂದು ಬಿಗಿಯುವಳು.)

ರಾಯರು - ಆಹಾಹಾ ! ಎಷ್ಟು ಬಿಗಿ ಗಂಟುಹಾಕಿದೆ ! ನನ್ನ ನಿನ ಗಂಟುಹಾಕಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸುದ್ದಾ ಇಷ್ಟು ಬಿಗಿ ಹಾಕಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲಾ ನೋಡು. ಆಹಾಹಾ ! (ಎಂದು ಒದ್ದಾಡ ಹತ್ತುವನು.)

ಹೆಂಡತಿ - ಮತ್ತ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ?

ರಾಯರು - ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ ಕಟ್ಟಿದಾತಲ್ಲ, ಇನ್ನೆ ಆಟಂ ಬಾಂಬ್ ಹೈಡ್ರೋಜನ್ ಬಾಂಬು ಮತ್ತು ....

- ಹೆಂಡತಿ - ಸಾಕು. ಅದೆಂಥಾ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿನೋ ಅದೆಂಥಾ ಆಟಂ ಬಾಂಬೋ ! ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಮದ್ದು ಹಾಕಿ ಸುರಂಗ ಹಾರಿಸಿದರೂ ಅವೇನು ಬಡೀವಲ್ಲ, ಅಂದಮ್ಯಾಲೆ ಎಲ್ಯೋ ಒಂದೆರಡು ಮಡಿ ಬಕ್ಕಿ ಎದ್ದಿರಬೇಕು ಅದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ರಂಭಾಟ ನಿಮ್ಮದು !
- ರಾಯರು - ಏನು ಮಾಡೋದು ನನಗ ಕಾಡೋಕಾಲ ಹತ್ತೇದ. ಅವೇನು ಮಾಡ್ತಾವ, ನೀಯೇನ ಮಾಡ್ತಿ? ಹಾ ! ದೇವರ ! ಇದರೊಳಗಿಂದ ನನ್ನ ಯಾವಾಗ ಮುಕ್ತ ಮಾಡ್ತಿಪಾ ದೇವ್ರ ? ಏನು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಾನ ಮುಕ್ತ ಮಾಡ್ತಿಯೋ ! (ನರಳುವನು)
- ಹೆಂಡತಿ - ಸಾಕು, ಸುಮ್ಮ ಮಲಕೋ ಬಾರದರ್ಯಾ ? ಏನು ದೊಡ್ಡ ಬ್ಯಾನೀ ತಿಂತಾರೇನೋ ಅಂತ ಅಂದಿರಬೇಕು.
- ರಾಯರು - (ನರಳುತ್ತ) ಹೂಂ ! ಮಾಡು ಮಾಡು ಚ್ಯಾಪ್ಪಿ ಮಾಡು. ನಿನಗ ಹುಡುಗಾಟಿಕಿ ಆಗೇದಲ್ಲ? ಏನು ಮಾಡ್ಡಿ. ನನಗಾರ ನಿದ್ದಿ ಬರವಲ್ಲ ನರಳಿದರಾರ ಒಂದಿಷ್ಟು ನಿದ್ದಿ ಹತ್ತೀತೇನೋ ಅಂದರ, ವ್ಯಾಲೆ ನಿನ್ನ ಗುಡಗೊಂದು.
- ರಾಯರು - (ನರಳುತ್ತ) ಅಯ್ಯೋ ಊಂ. ದೇವರ. ಎಂದಾರ ಒಡೀತಾವಪಾ ಈ ಕುರುವು ! ಇವು ಒಡದ ದಿವಸ ನಿನಗ ಜೋಡ್ಯಾಕ ಡಜನ್ ಕಾಯಿ ಒಡಸ್ತೀನಪಾ ದೇವರ ! ..... ಊಂ ! (ಹೊರಗೆ ಬಾಗಿಲು ಸಪ್ಪಳ) ಹೂಂ, ಯಾರವರು ! ಯಾರು ಬಂದವರು ನೋಡೆ.
- ಹೆಂಡತಿ - ಸಾಕು ಹೋಗಿ ಮುಂಜಾನೆದ್ದು ಮತ್ತೊಂದು ನರೀ ಮಾರ್ಯಲ್ಲ, ನಾರಾಯಣನ ಮಾರ್ಯಲ್ಲ. ಇವನಕ ನಿಮ ದಿನದ ಭಕ್ತಾ.
- ರಾಯರು - ಯಾರವರು ?

- ವ್ಯಕ್ತಿ - ನಾನರಿಯಪಾ !
- ರಾಯರು - ಯಾರು ಕ್ಷೌರದ ಕೇದಾರನೇನು? ಕೇದಾರಿ.
- ಕೇದಾರಿ - ಯಪಾ ಕಷ್ಟ.
- ರಾಯರು - ಹ್ಯಾಂಗ ಸಹಿಸ್ತೆಪಾ ಈ ಕಷ್ಟಾ ಕೇದಾರಿ, ಹೇಳೂ ನೀರಾರ ಒಂದುಪಾಯ ಹೇಳೊ. ಹತ್ತು ದಿವಸಾತು, ಕಲ್ಲಿನಂಥಾ ಕುರಾ ಇನ್ನೂ ವಡೀವಲ್ಲ.
- ಕೇದಾರಿ - ಯಪಾ ರಕ್ತ ಗುರಾ ಏನಿ? ಏನೂ....
- ರಾಯರು - ಅಪಾ, ಅದರ ಮ್ಯಾಲೆ ಯಾವುದೂ ಲೇಬಲ್ ಹಚ್ಚಿಲ್ಲಾ. ಯಾವ ಕುರುವು ಅಂತ ನಾ ಹ್ಯಾಂಗ ಹೇಳ್ಳಿ? ಯಾವ ಕುರು ಆದ ಭಾಗ್ಯ-ಏನು ? ಒಡೀಲೀಕ್ಕೆ ಏನಾರ ಔಷಧ ಹೇಳೋಡ ಅಂದರ.....
- ಕೇದಾರಿ - ಯಪಾ ಅದಕ ಅಗಸಿದ್ದೇವು ಅಂದರ. ಒಂದರಿಸ ನಮ್ಮ ಹತ್ಯಾರಾ.....
- ರಾಯರು - ಏ ಮೂರ್ಖಾ ಮುಚ್ಚು ಬಾಯಿ. ಹತ್ಯಾರಂತ. ನಿನ್ನ ಹತ್ಯಾರಾ ತಗೊಂಡು ಲಠಾಯಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕುರು ಅಂದರೇನು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಅಂತ ಮಾಡಿದೇನು?
- ಕೇದಾರಿ - ಯಪಾ, ನನಗೂ ಒಮ್ಮೆ ಹೀಂಗ ಕುರು ಆಗಿ, ಹತ್ತ ಹನ್ಯಾಲ್ಲ ದಿನಾ ಆದರೂ ಒಡೀದೆ ಬಲೆ ಹೊಡೀ ಬೇಕರಿ. ಕಡೀಕ ಬ್ಯಾನಿ ತಾಳಲಾರದ್ದಕ್ಕೆ ಹತ್ಯಾರ ತಗೊಂಡು, ಬಾ ನಿನ ಅದವ್ವ, ನಿಂಬೀ ಹಣ್ಣು ಕೋದಂಗ ಕೋದಬಿಟ್ಟಿನಿ, ಮ್ಯಾಗ ಓಟ ಸುಣ್ಣಾ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟರಿ.
- ರಾಯರು - ಹೋಳೀ ಹುಣ್ಣುವೀನ ಆತು ಅನ್ನಬಾರದು?
- ಕೇದಾರಿ - ಎಲ್ಲೀದರಿ. ಅಲ್ಲಿಂದಲ್ಲೆ ಕಮರಿ ಹೋತ್ತಿ.

- ರಾಯರು - ನನಗೂ ಊಗ ಹತ್ತಾರ ತೆಗಿಬೇಕಂತಿಯೇನು?
ಮೂರ್ಖ ಎಲ್ಲಾರ ಸೆಪ್ಟಿಕ್ ಆದರ.....
- ಕೇದಾರ - ಯಪಾ ಮಿಷ್ಟೇಕಾದರ ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಹಳ್ಳ ಹಚ್ಚಿರಿ.
- ರಾಯರು - ನಿನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ನಾ ಹಳ್ಳ ಹಚ್ಚೂದ ಬ್ಯಾಡ, ನನ್ನ ಕುರಕ್ಕ
ನೀ ಕೈ ಹಚ್ಚೂದ ಬ್ಯಾಡಾ, ನಡೀ ಸುಮ್ಮ.... ಹತ್ತಾರಾ
ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾನಿವಾ, ಹತ್ತಾರಾ ! ನಿನ್ನ ಹತ್ತಾರಾ
ಹಚ್ಚೋ ಹಾಂಗಿದ್ದ ಡಾಕ್ಟರ್ ಚಾಕೂನ
ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನಲ್ಲ? ಅವರ ಚಾಕೂಕ ಅಂಜೇ ಮತ್ತ
ದೇಶಿ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಕೈಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲೇನು?
- ಕೇದಾರಿ - ಹಾಗಾದರ ತೊಂಡಿ ತಪ್ಪಲಾ ಕಾಸಿ ಕಾಸಿ ಕಾಸಿ....
ಕಟ್ಟಿರಿ. ಅಲ್ಲಿಂದಲೆ ಒಡೀತೈತಿ ನೋಡಿ... .... ಕುರಕ
ಮತ್ತು ಬಾಯಿ ಬಂದೈತಲಿ?
- ರಾಯರು - ಬಂದೈತ್ಯೋ ಕೇದಾರಿ, ಬಂದೈತಿ. ಬಾಯಿ ಬಂದರೂ
ಮಾತ ಆಡವಲ್ಲಾಗೇತಿ.
- ಹೆಂಡತಿ - ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಬಾಯಿ ಸಾಕಾಗಿಲ್ಲೇನು ತಲಿಚಿಟ್ಟಿ ಹಿಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ?
ಏನಪಾ, ನಿನಗ ಮುಂಜಾನೆದ್ದು ಬ್ಯಾರೆ ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲೇನು?
- ರಾಯರು - ಅವಾ ಏನೇನೋ ಒಂದೆರಡು ದೇಶೀ ಉಪಾಯ
ಹೇಳತಾನ... ....
- ಹೆಂಡತಿ - ಹೇಳಿದವಲ್ಲ, ದೇಸೀ ಉಪಾಯಾ ಹತ್ತಾರದ್ದೆ ಕೊಯ್ಯ
ಬೇಕೂಂತ.
- ಪೇಪರಿನವ - ಪೇಪರ ತೊಗೊಳ್ಳೀ....
- ರಾಯರು - ಇತ್ತತ್ತ ಒಗದ ಹೋಗೋ.
- ಪೇಪರಿನವ - ಯಾಕ ಏನೇಗೇತರಿ?
- ರಾಯರು - ಎಲೆ ! ಪೇಪರಿನೊಳಗ ಬಂದೇ ಇಲ್ಲೇನು? “ರಾಯರು

ಕುರುಪತಿಗಳಾದರು” ಅಂತ ! ಹ, ಹ, ಹ ! ಕುರಾ ಆಗೇದಪಾ.

ಪೇಪರಿನವ - ಬೆದರ ಗುರುವೋ ಏನೋ.....

ರಾಯರು - ಅದರ ಮ್ಯಾಲೆ ಲೇಬಲ್ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲಪಾ.

ಪೇಪರಿನವ - ಮತ್ತೇನ ಹಚ್ಚೀರಿ?

ರಾಯರು - ಏನು ಹಚ್ಚಬೇಕಂತಿ, ನಿನ್ನ ಕಟಪಟ?

ಪೇಪರಿನವ - ಕುಂಕುಮಾ ಬೆಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚ ಬಾರದ ? ಅಗಿಂದಾಗ ಸೀಳಿ ಹೋಕ್ವೆತ್ತಿ. ಹೆಣಮಕ್ಕಳು ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಬೈತ್ತಾ ಸೀಳಿಧಾಂಗ.

ರಾಯರು - ಅಪಾ, ಕುಂಕುಮಕ್ಕೆನು ಕಡಿಮಿಲ್ಲಾ. ಮನ್ಯಾಗ ಕುಂಕುಮ ಸೌಭಾಗ್ಯವತೀನ ಇದ್ದಾಳ. ಆದರ ಬೆಣ್ಣೆ ಅಂದೆಲ್ಲಾ...

ಹೆಂಡತಿ - ಹೂಂ ! ಮನ್ಯಾಗ ಪಕ್ಷಕ -ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಇಲ್ಲಾ ಅಂದರ....

ರಾಯರು - ಡಾಲ್ಡಾ ಕುಂಕುಮಾ ಹಾಕೀದರ ಆಗೂದಿಲ್ಲೇನಪಾ.

ಪೇಪರಿನವ - ಛೆ ! ಛೆ ! ಕುರಾ ಹಣ್ಣಾಗಬೇಕಾರ.....

ಕೇದಾರಿ - ಬೆಣ್ಣೀನ ಇದ್ದರ ಮತ್ತ ನಾವೊಂದು ಅವುಸಿದ್ಯಾ ಹೇಳ್ತೀನಿ, ದಂಟನಭೆಂಡು ಇರತೈತಲಿ, ಅದನ್ನ ಸುಟ್ಟು ಬೆಣ್ಣಾಗ ಕಲಿಸಿ ಹಚ್ಚಿರಿ. ಬೆಣ್ಣೆ ಹಾಂಗ ಕರಗಿ ಹೋಕ್ವೆತ್ತಿ.

ರಾಯರು - ಬೆಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚೋದೊಂದು ಬಿಟ್ಟು ಬ್ಯಾರೆ ಉಪಾಯ ಹೇಳ್ತೊ.

ಪೇಪರಿನವ - ಯಪ್ಪಾ, ಇನ್ನೊಂದು ಹೇಳ್ತೀನಿ ಹಾಗಾರ... .... ಬಾರೀ ಬೀಜಾ ತೇದು ಅಕ್ಕಿ ಕಾಳೆ ಕುರುವಿನ ಬಾಯಿಮ್ಯಾಗ ಪತೀವ್ರತಾ ಇದ್ದವರು ಒಂದು ಟೇಮ್ ಇಡಬೇಕೆರಿ.

ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ ಹಾಂಗ ಕುರುವಿನ ಬಾಯಿ ತೆಗೀತೈತರಿ.

ರಾಯರು - ಕೇಳಿದೇನ ?... ಮತ್ತ ಕುರಾ ವಡೀದಿದ್ದರ ಅವರು ಪತೀವ್ರತಾ ಅಲ್ಲಾ ಅಂತ ಸಿದ್ಧ ಆಗತದೇನು?

ಹೆಂಡತಿ - ಅದು ಕುರಾ ಅಲ್ಲಾ ಅಂತ ಸಿದ್ಧಾಗತದ. ಇರಲಿ. ಎಲ್ಲಾರೂ ಪಂಡಿತರ ಇದ್ದೀರಿ. ನಡೀರಿ ಸಾಕು. ದೇವರ ಇವೊತ್ತ ಒಡೀಲಿ ನಾಳೆ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣಾ ಮಾಡತೀನಿ ಅಂತ ಒಂದ ಮನಸ್ಸೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ತಾನ ಒಡೀತದ. ತಮಗ ದೇವರ ಮ್ಯಾಲೆ ಭಕ್ತಿ ಕೇಳಬ್ಯಾಡಿ. ಮತ್ತ ಹೆಂಡಂದಿರ ಪತಿಭಕ್ತಿ ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಾಡುವವರಂತ ಇವರು.....

ರಾಯರು - ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಯಾರು ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂತಾರ? ಪೋಟೀಸಿಗೆ ಹಾಕೋ ಕಣಕನ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಬರತದ.

ಹೆಂಡತಿ - ಯಾಕ್ರೆಪಾ, ನಿಮಗ ನಿತ್ಯದ ಉದ್ಯೋಗ ಇಲ್ಲೇನು?

ಪೇಪರಿನವ - ಮತ್ತ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನ ಮರಿಬ್ಯಾಡಿ ಆತ?

ರಾಯರು - ಜರೂರ ಜರೂರ !

ಹೆಂಡತಿ - ಹೂಂ. ಜರೂರಽ ಜರೂರ ! ತಮ್ಮ ರೇಶನದ ಸಕ್ರಿನಾರ ಕೊಡತಾರೇನ ಕೇಳಿ.

ರಾಯರು - ಹೌದು, ಮೊದ್ಲ ನಮ್ಮ ಕುರಾನಾರ ಒಡೀಲೆಲ್ಲಾ, ಕುರಾ ಒಡೀದೆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಯಾಕ?

ಹೆಂಡತಿ - ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯ ! ಒಂದೈದ ಮಿನೀಟ, ಏಳಿ, ಗಂಜೀ ಮಗಲಾಸಿಗಿನಾರ ಹಾಸಿ ಕೊಡತೀನಿ.

- ರಾಯರು - ಆಹಾ, ಏನು ಬರಾಬರಿ ಉಪಮಾ ಕೊಟ್ಟಿ ನೋಡು ನನ್ನ ಮೈ ನುಗ್ಗು ನುಗ್ಗು ಆದದ್ದು ನೋಡಿದರ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರಿಗಾರ ಇಷ್ಟು ಘಾಯ ಆಗಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲೋ ಅನಸತದ.
- ಹೆಂಡತಿ - ಹಾಂಗಾರ ಹಾಂಗ ಮಲಕೋಳಿ ಬುಡಿಕಿಂದ ಮಗ್ಗಲಾ ಸಿಗಿ ಜಗ್ಗತೀನಿ.
- ರಾಯರು - ಅಯ್ಯೋ, ಅಯ್ಯೋ, ನನ್ನ ಕುರಾ ತಟಸ್ತೀಯೆ? ನನ್ನ ಕುರಾ ತಟಸ್ತೀನಿ ಅಯ್ಯೋ ತಟಸ್ತಿ, ತಟಸೇ ಬಿಟ್ಟು (ನಿಟ್ಟಿಸುರು ಬಿಟ್ಟು) ಅಯ್ಯೋsss!
- ಹೆಂಡತಿ - ಅಯ್ಯ, ಸುಡ್ಲಿ ಒಡದ ಹೋತಲ್ಲಾ, ನೋಡಿ ! ಅಲ್ಲೇ ಕುರಾ ಹೋಗಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಆತು, ರಕ್ತದ ಕಾಲಿವೆ ಹರಿತು.
- ರಾಯರು - (ನಿಟ್ಟಿಸಿರಿನಿಂದ) ಅಂತೂ ಪೇಪರಿನವಾ ಹೇಳಿಧಾಂಗ ನೀನು ಪತೀವ್ರತಾ ಅಂತ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದೆಲ್ಲಾ.
- ಹೆಂಡತಿ - ಮತ್ತೇನರ ಛಾಪಸರಿ ಪೇಪರಿನ್ಯಾಗ.
- ರಾಯರು - ಹಾಂಗನ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಅದ ಅಂತೂ ಛಾಪಿಸಿ ಬಿಡೋಣು.
- ಹೆಂಡತಿ - ಹೂಂ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಕಠಿಣೆಗೆ ಬರುವವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರೇಶನದ ಸಕ್ರಿ ತೋಗೊಂಡ ಬರಬೇಕು ಅಂತೂ ಛಾಪಸರಿ.
- ರಾಯರು - ಅಂತೂ ಹದಿನೆಂಟು ದಿವಸದೊಳಗನ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಮುಗಿಧಾಂಗಾತಲ್ಲ.
- ಹೆಂಡತಿ - ಅದೆಲ್ಲೆ ಮುಗಿತದ. ಒಂದಿಲ್ಲಾ ಒಂದು ರೀತಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಇದ್ದದ್ದು. ನಿಮ್ಮ ಕೈಹಿಡಿದ ವ್ಯಾಲೆ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚೋತನಕಾ.

ರಾಯರು - ಈಗಂತೂ ಕಣ್ಣು ತಗದು ನೋಡು ಭೀಮಸೇನನ
ಗದಾ ಪ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಕುರುಪತಿಯ ಹಾಂಗ ಆಗೇದ ನನ್ನ
ಅವಸ್ಥೆ. ನೀ ಕುರಾ ತಟಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ.

ಹೆಂಡತಿ - ಕುರುಪತಿ ಯಾಕ ಆಗತೀರಿ, ಧರ್ಮರಾಯನಾರ ಆಗಿರಿ.
ಅಂದರ ಎರಡನೇ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ತಪ್ಪಿತು.

(ತೆರೆ)

(ಎನ್. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ 'ಏಕಾಂಕ ಮಾಲಿಕೆ'ಯಿಂದ
ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು)

* * *

ಓದು ಪಠ್ಯ

ಬನಶಂಕರಿ: ಜಾತ್ರೆಯೊ ನಾಟಕೋತ್ಸವವೋ?

-ಡಾ|| ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ

ಬದಾಮಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಬನಶಂಕರಿ ಹಾಗೂ ಮಹಾಕೂಟಗಳಿಗೆ ಜನರನ್ನು ಸೆಳೆವ ಯಾವುದೂ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಂತಿದೆ. ನೀರು ಹಳ್ಳ ಗಿಡಮರಗಳ ನಡುವೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡಂತಿರುವ ಈ ಕೊಳ್ಳಗಳು. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ 'ಜೋಗಿ ಕವನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪರಿಸರದಂತೆ ನಿಗೂಢವಾಗಿವೆ. ಎಷ್ಟೊಂದು ಸಲ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೂ ಮನ ತಣಿಯದು. ಇಷ್ಟಾಗಿ, ಬಾದಾಮಿ ಗುಹೆಗಳ ಮೇಲಿನಿಂದ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮೇಲೆಯ ಕಾಲುಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟು, ಮಹಾಕೂಟಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಹೋಗುವ ಕೆಲಸವೊಂದು ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಬನಶಂಕರಿಯ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಉದ್ದೇಶವೂ ಬಾಕಿಯಿತ್ತು. ಜತೆಗೆ ಕರ್ತೆಗಾರ್ತಿ ಕಸ್ತೂರಿ ಬಾಯಿರಿ; ನಮ್ಮೂರ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬರಿ ಸರ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಈ ಸಲ (೨೦೧೦) ಬನಶಂಕರಿಗೆ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿಬಂದೆ.

ಬನಶಂಕರಿ, ಬದಾಮಿಯ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಳ. ಶಕ್ತಿದೇವತೆಯ ಹಲವು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಬನಶಂಕರಿಯೂ ಒಬ್ಬಳು. ಬರಗಾಲ ಬಂದಾಗ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಬರನೀಗಿಸಿದವಳು ಎಂದು ಆಕೆಯನ್ನು 'ಶಾಕಂಭರಿ' ಎನ್ನುವರು. ಶಾಕ ಎಂದರೆ ತರಕಾರಿ. ಶಾಕಂಭರಿಯೆಂದರೆ ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆಯ ಅಲಂಕಾರದವಳು ಎಂದರ್ಥವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ 'ಬನ' ಕೂಡ ಸಸ್ಯಸೂಚಕ ಹೆಸರು. ಇಂದಿಗೂ ಬನಶಂಕರಿ ಕೊಳ್ಳವು ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಬನದಮ್ಮನ ಅಥವಾ ಬಂದಮ್ಮನ ಗುಡಿವನಗಳಿವೆ. ಬನಶಂಕರಿಯ ಬನದಮ್ಮನ ಗುಡಿ ೧೨ ಶತಮಾನಗಳಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಗುಡಿಯ ವಾಸ್ತುರಚನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷತೆಯೇನಿಲ್ಲ.

ವಿಶೇಷತೆ ಇರುವುದೆಲ್ಲ ಗುಡಿಯ ಮುಂದಿರುವ ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದರ ದಂಡಿಗಿರುವ ದೀಪಸ್ತಂಭದ ಗೋಪುರದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸುಂದರ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವುಳ್ಳ ದೀಪಸ್ತಂಭವನ್ನು ನಾನು ಬೇರೆಡೆ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಹೊಂಡವು ಮೇಲುಕೋಟೆಯ ಕಲ್ಯಾಣಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡದು. ಹೊಂಡದ ಸುತ್ತ ಕಲ್ಲಬೇಲಿ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಮಂಟಪಗಳ ಸಾಲು; ಅವುಗಳ ಅಂಚಿಗೆ ತೋಟಪಟ್ಟಿ. ಅದರೊಳಗೆ ಎತ್ತೆತ್ತಲೂ ಬಾಗಿ ವಂಕಿಯಂತೆ ನುಲಿದುಕೊಂಡು ಮನಸೋ ಇಚ್ಛೆ ಬೆಳೆದಿರುವ ತೆಂಗಿನಮರಗಳು; ಅವುಗಳ ಒಳಗೆ ವೀಳ್ಯದೆಲೆ ಬಳ್ಳಿಯ ಸೀರೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ನಿಂತ ಗಿಡಗಳು. ಸುಡುಬಿಸಿಲ ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ, ಉರಿವ ಕೆಂಡದುಂಡೆಗಳಂತೆ ನಿಂತಿರುವ ಕಲ್ಲುಬೆಟ್ಟಗಳ ನಡುವೆ, ಬನಶಂಕರಿ ತನ್ನ ಪೈರುಪಚ್ಚೆಯಿಂದಲೂ ಗಿಡಮರಗಳಿಂದಲೂ ಕೊಳಗಳಿಂದಲೂ ತಂಪಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಇಂಬಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ರೊಟ್ಟಿ ಪಲ್ಯ ಮೊಸರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮಾರುವ ಹೆಂಗಳೆಯರು, ದುಡಿದು ಬಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಣಲಿಕ್ಕುವ ತಾಯಂದಿರಂತೆ, ಉಪಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಬಡಿಸುವರು.

ಜಾತ್ರೆಯ ಮುಖ್ಯ ಘಟನೆ ತೇರೇಳೆತ. ಇದು ಕೆಲವೇ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದಾದ ಬಳಿಕ ತೇರಿಗೆ ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ. ತೇರು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಸುರುವಾಗುವ ಜಾತ್ರೆ ಬರೋಬ್ಬರಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಜನ ಗುಡಿಗೆ ಪೂಜೆಗೆಂದು ಹೋಗಿಬರುವ ಸಮಯ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ; ಅಂಗಡಿ ಮುಂಗಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುವ ಸಮಯವೇ ಹೆಚ್ಚು. ಈ ಮಾತು ಸೂಫಿಸಂತರ ಉರುಸುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಜ. ದರ್ಗಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸಕ್ಕರೆ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಮಹಿಳೆಯರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೊತ್ತು ಪಿಂಗಾಣಿ ವಸ್ತುಗಳ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲೇ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಹುತೇಕ ಜಾತ್ರೆ ಉರುಸು ಪರಿಸೆಗಳು, ಆಯಾ ಪರಿಸರದ ರೈತಾಪಿ ಜನರ ಬೇಕುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಜಾಗಗಳು. ರೈತರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಪೀಕು ಮಾರಿದ ರೊಕ್ಕವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಮನೆಗೂ ಹೋಗದೆ ನೇರವಾಗಿ ಜಾತ್ರೆಗೇ ನುಗ್ಗುತ್ತಾರೆ ಏನೋ? ಬಹುತೇಕ

ಜಾತ್ರೆಗಳು ಆಯಾ ಸೀಮೆಯ ಕುಶಲ ಕಲೆಗಾರರು ತಾವು ತಯಾರಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರುವ, ಜನ ತಮ್ಮ ಅಗತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು. ಬನಶಂಕರಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾರೇಗಾರರು ಮರ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲೇ ಕೆತ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದವರು ಮುಸ್ಲಿಮರು. ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ದನ, ಚಕ್ಕಡಿ, ಕುಡ, ಕತ್ತಿ, ಕುಡುಗೋಲು, ಬಾರುಕೋಲು, ಮಿಣಿ, ಎತ್ತಿನ ಕೊರಳ ಗೆಜ್ಜೆಸರ, ದಾಬುಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಅಂಗಡಿಗಳು ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದವು. ಕಂಬಳಿ, ಪಾತ್ರೆ, ಭಾಂಡೆಸಾಮಾನು, ಬಳೆ, ಕೆತ್ತನೆಯುಳ್ಳ ಮರದ ಬಾಗಿಲು, ಮರದ ಸಂದೂಕ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಟ್ರಂಕು, ಬಿದಿರಿನ ಪುಟ್ಟಮೊರ, ಮಕ್ಕಳ ಆಟಕೆ, ಒಳಕಲ್ಲು, ಮಡಕೆ- ಮಾರುವ ಅಂಗಡಿಗಳು ಸಾಲು ಸಾಲು. ಹೊಸದಾಗಿ ಲಗ್ನವಾದವರು ದುಡ್ಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಬಂದರೆ, ಸಂಸಾರ ಹೂಡಲು ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಬನಶಂಕರಿ ಜಾತ್ರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಗಾದೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸತ್ಯವಿದೆ: 'ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ!

ಜಾತ್ರೆಗೆ ನಿಜವಾದ ಕಳೆ ಹಗಲು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಕಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಸಂಖ್ಯ ಜನ ಸೇರಿ ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರ ಲೋಕವೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ದಶದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಜನ ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು; ಸಂದಣಿಯಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಾಡಿಕೊಂಡು ಗದ್ದಲದ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂಗಡಿಗಳು ಬಳೆ ಮತ್ತು ಮಿಠಾಯಿ ಮಾರುವವು. ಹತ್ತಡಿ ಎತ್ತರದವರೆಗೆ ಜೋಡಿಸಿದ ತಿಂಡಿ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೇರಿಸಿಟ್ಟ ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು, ನೂರಾರು ಕಡಾಯಿಗಳ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯುವ ಪೂರಿ ಮಿರ್ಚಿ ಬಜಿಗಳನ್ನು, ಕತ್ತರಿಸಿ ಮಾರುವ ಕರದಂಟುಗಳನ್ನು, ಲೋಬಾನದ ಹೊಗೆಯಂತೆ ನೆಲದಿಂದ ಎಳುತ್ತಿದ್ದ ಧೂಳಿಗೆ ಅಳುಕದೆ ಜನ ಕೊಂಡು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೈಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಭ್ರಮ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಗಲಿಸಲಾಗದ ಸಂಗತಿಗಳು. ಜನ ಊರು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಗಿಹಿಡಿದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಡಿಲಬಿಟ್ಟು, ಅಲ್ಲಿ ಸಿಗದ

ಮುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರದೇ ಕಾರುಬಾರು. 'ಗಂಡನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಮದುವಿಗೆ ಹೋಗಬ್ಯಾಡ. ಮಕ್ಕಳನ್ನ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಜಾತ್ರಿಗೆ ಹೋಗಬ್ಯಾಡ ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ಯಾರೊ ಅನುಭವಸ್ಥಳೇ ಹುಟ್ಟಿಸಿರಬೇಕು.

ಬನಶಂಕರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಮತ್ತು ನಾಟಕದ ಕಂಪನಿಗಳ ಅಬ್ಬರ ಜೋರಾಗಿತ್ತು. ಕಂಪನಿಯವರು ಕಾರಿಗೆ ಮೈಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬರ ಮಾತು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೇಳಲಾಗದಷ್ಟು ಅಬ್ಬರದಲ್ಲಿ ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬನಶಂಕರಿಗೆ ಎಂಟು ಸಿನಿಮಾ ಟೆಂಟುಗಳೂ ಹತ್ತು ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಗಳೂ ಬಿಡಾರ ಹಾಕಿದ್ದವು. ಪ್ರತಿರಾತ್ರಿ ಮೂರು ಆಟ. ಹತ್ತು ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಗಳ ತಲಾ ಮೂರು ಆಟ ಎಂದರೆ, ಒಟ್ಟು ಮೂವತ್ತು; ಇದರ ಜತೆಗೆ ಎಂಟು ಸಿನಿಮಾ ಟೆಂಟುಗಳು ೨೪ ಶೋಗಳು. ಪ್ರತಿ ಶೋಗೂ ೨೦೦ ಜನರ ಲೆಕ್ಕಹಿಡಿದರೂ ಪ್ರತಿರಾತ್ರಿ ೧೦-೧೫ ಸಾವಿರ ಜನ ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಟಕ ನೋಡಲೆಂದೇ ಜನ ಜಾತ್ರೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡರೆ, ಬನಶಂಕರಿಯದು ಜಾತ್ರೆಯೊ ನಾಟಕೋತ್ಸವವೊ ಎಂಬ ಗೊಂದಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಂಪು ಹಾಕಿದ್ದ ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಗಳೆಲ್ಲ ನಾಡಿನ ಸಂತರ ಹೆಸರಲ್ಲಿದ್ದವು. ಉದಾ.ಗೆ, ಜೇವರಗಿಯ ಶ್ರೀಗುರು ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯ ನಾಟ್ಯಸಂಘ, ಗುಡಗೇರಿಯ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ನಾಟ್ಯಸಂಘ, ತಾಳಿಕೋಟೆಯ ಶ್ರೀಗುರು ಖಾಸ್ಕತೇಶ್ವರ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘ, ಚಿತ್ತರಗಿಯ ಶ್ರೀಕುಮಾರ ವಿಜಯ ನಾಟ್ಯಸಂಘ, ಮಂಡಲಗಿರಿಯ ಶ್ರೀಗುರು ತೋಂಟದಾರ್ಯ ನಾಟ್ಯಸಂಘ, ಕುಂಟೋಜಿಯ ಶ್ರೀ. ಘನಮರೇಶ್ವರ ನಾಟ್ಯಸಂಘ, ಅಕ್ಕಲಕೋಟೆಯ ಸ್ವಾಮಿಸಮರ್ಥ ನಾಟ್ಯಸಂಘ - ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಇವು ಆಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾಟಕಗಳು ಸಂತರದವಲ್ಲ; ಪುರಾಣದವೂ ಅಲ್ಲ. ಪಕ್ಕಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳು. ನಾಟಕಗಳ ಹೆಸರು ಹೀಗಿದ್ದವು; 'ಮೂರ್ಖ ತಂದೆ ಮುಟ್ಟಾಳ ಮಕ್ಕಳು' 'ಸತ್ಯ ಸತ್ತಿತ್ತು' 'ಜಿದ್ದಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಜಿಗದಹ್ವಾದ' 'ಆಗುದು ಆಕೈತ್ತಿ ಹೋಗುದು ಹೋಕೈತ್ತಿ' 'ಹೊತ್ತು ನೋಡಿ ಹೊಡತ ಸಾಕು 'ನೀಚಲಿಂಗನ ಮಗ ಬೂಚಲಿಂಗ', 'ಅಪ್ಪ

ಹಂಗ ಮಗ ಹೀಂಗ', 'ಗಂಡುಕಿಲಾರಿ ಹೆಣ್ಣು ಜವಾರಿ 'ಗಂಡಿಗೆ ಹಟ, ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಚಟ' ಇತ್ಯಾದಿ.

ನಾನು ಕೆಲವು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಅವೇನು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಕಥೆಯಾದರೂ ಸರಳ ಮತ್ತು ಶಿಥಿಲವಾಗಿತ್ತು. ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಕಾಮದ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ನೋಡುವ ಪುರಷವಾದಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಗೌಡಿಕೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವಿಕೆ ದನಿ, ಎರಡರ್ಥದ ಸಂಭಾಷಣೆ - ಎಲ್ಲವೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿದ್ದವು. ಬಹುತೇಕ ನಾಟಕಗಳ ಕತೆ ಕೂಡ ಅತಿಪರಿಚಿತ. ಸಜ್ಜನರನ್ನು ದುಷ್ಟರು ಕಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಾನಾ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಸಜ್ಜನರು ಕಡೆಗೆ ಜಯ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಾಟಕದ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ, ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಗಳ ಚರ್ಚೆ, ನೈತಿಕತೆ, ಮನೆತನದ ಗೌರವಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಲೆ ಮಾಡುವುದು ಇಲ್ಲವೇ ಸತ್ತು ಹುತಾತ್ಮರಾಗುವುದು- ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ತುಂಬಿದ್ದವು. ಕತೆಯ ಗಂಭೀರತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಈ ಎಳೆ ಅಷ್ಟೇನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೂಲಕತೆಗಿಂತ ಇದೇ ಜೀವಂತವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಉಪಕತೆ ಅಧೋಲೋಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿತ್ತು. 'ಕ್ಷುದ್ರ ಎನ್ನಲಾಗುವ ಉಂಡಾಡಿ ತರುಣ ತರುಣಿಯರು ಕಳ್ಳತನ ಮೋಸ ಪ್ರೇಮ ಮಾಡುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಅಲ್ಲಿದ್ದವು.

ಜಾತ್ರೆಗಳು ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ದುಗುಡ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಾಗಗಳೂ ಇರಬೇಕು. ಒಂದು ಕಡೆ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ಕುಂಬಾರರ ಒಂದು ಕುಟುಂಬ, ನಂಟರೊಂದಿಗೆ ಹಳೆಯ ಜಗಳವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೆದರಿಕೊಂಡು ಕಾದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮಡದಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಸಂಭಾಳಿಸಲಾಗದ ಒಬ್ಬ ಗಂಡನ ಭರ್ತ್ಸನೆ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ಸುತ್ತು ಬರುವಾಗ, ಜಗಳ ಮಾಡಿದವರೆಲ್ಲ ರಾಜಿಯಾಗಿ, ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳಿತು ರೊಟ್ಟಿ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಥಿಯೇಟರಿನೊಳಗಿನ ನಾಟಕಕ್ಕಿಂತ ಇದೇ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಗಡಿಸಿದ್ದು, ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಬಿದ್ದಿರುವ ಮಹಿಳೆಯ ದೇಹವೊಂದು ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಬಂದು ತೇಲುತ್ತಿದ್ದ ದೃಶ್ಯ. ಬಹುಶಃ ಆಕೆ ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆಯುವಾಗ ಆಯತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು; ಇಲ್ಲವೇ ಜೀವನವೆಂಬ

ನಾಟಕವೇ ಬೇಡವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ರೊಟ್ಟಿ ಮಾರುವ ಹೆಂಗಸರು ಮಾತ್ರ 'ಯವ್ವಾ ಯಾವನೋ ಭಾಡ್ಯಾ ಹೊಂಡದಾಗೆ ನುಗಿಸಿ ಹೋಗ್ಯಾನ್ ಬೇ' ಎಂದು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವಿಗೆ ಪ್ರಾಣಿಯ ಬಲಿಯಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಶಾಕಂಭರಿ. ಆದರೆ ಅವಳ ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ನರಬಲಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿತ್ತು.

ನಮ್ಮ ಜಾತ್ರೆ - ಉರುಸುಗಳನ್ನು ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿ ನೋಡುವುದೇ ಅರೆಸತ್ಯ. ಸಮುದಾಯಗಳ ಬದುಕಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ-ಪಾರಲೌಕಿಕ ಎನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ, ಇದೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ನಡುವಣ ಅಂಚು ಬಹಳ ತೆಳು ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕದ ಪಾಲೇ ಹೆಚ್ಚು. ದುಡಿದು ದಣಿದ ಜನ, ಮೈಮರೆತು ಸಂಭ್ರಮ ಪಡಲು ಹಸಿದು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಭ್ರಮಕ್ಕೆ ದೈವಭಕ್ತಿಯು ಒಂದು ನೆಪಮಾತ್ರ. ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದೈವಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕತೆಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವು, ಇಲ್ಲಿನ ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯಕತೆಗಿಂತಲೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿರುವ ಹಾಸ್ಯ ದೃಶ್ಯಗಳೇ ಮುಂಚೂಣಿಗೆ ಬಂದಂತಿದೆ; ಬನದಮ್ಮನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲುವ ಹತ್ಯಾರವೂ ಅಭಯಹಸ್ತವೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಇರುವಂತಿದೆ; ಸುಡುಬಂಡೆಯ ಬೆಟ್ಟಗಳ ನಡುವೆ ಹರಿವ ಮಲಪ್ರಭೆಯೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಇರುವಂತಿದೆ; ಸಂತರ ಹೆಸರಿನ ಕಂಪನಿಗಳು ಲೌಕಿಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಆಡುವಂತಿದೆ; ಹೀಗೆ ಬನಶಂಕರಿ ಜಾತ್ರೆ ಹಲವು ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಧೂಳು ಗಲೀಜು ಗೌಜು ಎಂದು ಬಿಗುಮಾನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂಭ್ರಮ ತಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ; ಸಂಭ್ರಮ ಮಾತ್ರ ಕಾಣುವವರಿಗೆ ಜಾತ್ರೆಯ ದುರಂತ ಇಕ್ಕಟ್ಟು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಎರಡೇ ದಿನಕ್ಕೆ ದಣಿದ ನಾನು ಜಾತ್ರೆಯ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಮುಂದಿನ ಸಲವೂ ಹೋಗಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಹೊಸ ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಗಳು ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಹೊಸ ನಾಟಕಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ನಟರು ಮಾತ್ರ ಅವರೇ ಇರುತ್ತಾರೆಯೇ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು.

ಸೃಜನಶೀಲತೆ

ಆಶಯ : ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಎಂದರೆ ಹೊಸದನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು, ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು. ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಸಂಶೋಧನೆ, ರಚನೆ, ಕಲಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಸೃಜನತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸೃಜನ ಪದದ ಅರ್ಥ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದು, ರಚನಾ ಗುಣವುಳ್ಳ ಪ್ರತಿಭೆ. ಅನುಕರಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುವ, ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ, ಅನ್ವೇಷಿಸುವ ಮನೋಭಾವ ಹೊಂದಿರುವುದು ಸೃಜನಶೀಲತೆ. ವಯಸ್ಸಿನ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹುಡುಕುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ. ಇದು ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ಅನುಭವದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹೊಸತುಗಳನ್ನು, ವಿಭಿನ್ನ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಿದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ಕವಿತೆ ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನ ಸಂದರ್ಭದ ತಲ್ಲಣಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಕವಿಗಳು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿ ಕವನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೆ.ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯವರ “ಕವನ ಹುಟ್ಟುವ ಸಮಯ” ಬೇಂದ್ರೆಯವರ “ಭೃಂಗದ ಬೆನ್ನೇರಿ ಬಂತು” ಮುಂತಾದ ಕವಿತೆಗಳು ಸೃಜನಶೀಲತೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಮಾದರಿ.

ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ಮಕ್ಕಳ ಸೃಜನಶೀಲತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ಕೊಡದೆ ಅವರು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಂಕಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿನ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಸೊರಗುತ್ತಿದೆ.

ಇದನ್ನು ಅರಿತ ರವೀಂದ್ರನಾಥ್ ಠಾಗೂರ್‌ರವರು ಶತಮಾನದ ಹಿಂದೆಯೇ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ‘ಶಾಂತಿನಿಕೇತನ’ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಅರಳಿಸಲೆಂದೇ ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು. ತರಗತಿಯ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದಾಗಲೇ ವಿಭಿನ್ನ ಆಲೋಚನೆ ಸಾಧ್ಯ. ಡಿ.ವಿ.ಜಿ.ಯವರು

“ಹೊಸ ಚಿಗುರು ಹಳೆ ಬೇರು ಕೂಡಿರಲು ಮರ ಸೊಗಸು, ಹೊಸ ಯುಕ್ತಿ ಹಳೆ ತತ್ವದೊಡಗೂಡೆ ಧರ್ಮ, ಋಷಿವಾಕ್ಯದೊಡೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಲೆ ಮೇಳವಿಸೆ ಜಸವು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮಂಕುತಿಮ್ಮ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬಹುದು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಕೃಷಿ, ಮನರಂಜನೆ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಸಕ್ರಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

* * *

ಪುಟಗೌರಿ ನವಿಲು ಬಿಡಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗ

(ಒಡಲಾಳ)

-ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ

ನಡೂತ್ತಿನಲಿ ಕೈಲಿ ಸ್ಕೂಲುಪ್ಪಿಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಇಸ್ಕೋಲು ಮುಗುಸಿ ಶಿವೂ ಬಂದನು. ಮೇಲ ಉರಿಯೊ ಸೂರ್ಯ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಂಡ ಉಗುಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಜಳಕ್ಕೆ ಹಟ್ಟಿ ಸುಸ್ತಾಗಿ ಬೆವುತು ಮಲುಗಿತ್ತು. ಸಾಕವ್ವ ಕುಂತಲೆ ತೂಕಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಾಲಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ದೊಡ್ಡಮಾವ ಕಾಳಣ್ಣ ತನ್ನ ನೆರುಕೆ ಬಾಗಲಿಗೆ ತಲ ಹಾಕೊಂಡು ಒಳಕ್ಕೆ ಕಾಲಾಕಿಕೊಂಡು ಗೊರಕೆ ವಡೀತ ಮಲಗಿದ್ದನು. ಮಾವನ ತಲ, ಮಾವನ ಹೆಡ್ಡಿ ತೊಡ ಮೇಲಿತ್ತು. ಅವಳು ಮಾವನ ತಲೇನ ಬಗ್ಗು ಬಗ್ಗು ನೋಡ್ತ ಹೇನು ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದಳು. ನಡುಕಲ ಮಾವ ಸಣ್ಣಯ್ಯ ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಎರಡು ಹೈಕಳು ಅಂಗಳದಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದವು.

ಅತ್ತ, ಕಿರುಮನೆಯೊಳಗ ಚಲುವಮ್ಮ ಮಲೀಕಂಡು ತನ್ನ ಕೂಸ ತಟ್ಟೇ ತಟ್ಟೇ ಮಲಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ತಲೆದಸೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಅವಳ ಎರಡನೆ ಹೈದ ಬೋಸಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕಿದ್ದ ಉಳುಕೆ ಅಂಬಲಿಗೆ ನಾಲಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿತ್ತು. ಇತ್ತ ನಡುಮನೇಲಿ ಶಿವೂ ಅವ್ವ ಗೌರಮ್ಮ ನೆಲಕ್ಕೆ ಸೆರುಗ ಹಾಸೊಂಡು ತನ್ನ ಹಿರೀಮಗನ ಪಕ್ಕ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಶಿವೂ ಅಣ್ಣ ದುಪ್ಪಿ ಕಮಿಷನರು ಬಿಳಿ ದುಪ್ಪಟಿ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಾಡದೆ ಕುಂತಿದ್ದು ಗೋಡೆ ನೋಡುತ್ತಲಿತ್ತು.

ಆ ನಡುಮನೆ ಬೆಳುಕಲ್ಲಿ ಶಿವೂನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಪುಟಗೌರಿ ಕುಕ್ಕರಗಾಲಲ್ಲಿ ಕೂತು ಲಂಗದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಸೀರೇನ ಎತ್ತಿಕಟ್ಟಾಕ್ಕೊಂಡು, ಒಂದು ಗಳಾಸಲ್ಲಿದ್ದ ನೀರಿಗೆ ನೀಲಿ ಕಲಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಶಿವೂ ಬಂದು ಎದುರಾ ನಿಲ್ಲುತಲೆ ಅವಳು ತುಟಿಯ ಹಿಂದಕೂ ಮುಂದಕೂ ಮಾಡಿ 'ನವುಲು

ಬರೀತೀನಿ ನೋಡ್ಕೆ' ಅಂದಳು. ಶಿವು ಎಷ್ಟಾಗುತ್ತೋ ಅಷ್ಟೂ ಕಣ್ಣಗಲಿಸಿ ಅಲ್ಲೇ ಕೂತಿತು.

ನೀಲಿ ಕಲಸಾದ ಮೇಲ ಪುಟಗೌರಿ ಶಿವೂ ಕೈಲಿದ್ದ ಸ್ಕೂಲುಪಿಟ್ಟು ನೋಡಿ 'ತಿಂದ್ಕ ಅದ' ಅಂತಲೆ ಶಿವೂ 'ನಿಂಗೂ ವಸಿ ಬೇಕ' ಅಂದನು. ಅದಕ್ಕವಳು 'ಬ್ಯಾಡ... ನಿಮ್ಮಣ್ಣನ್ನು ವಸಿಕೊಟ್ಟು... ನೀನೊಸಿ ತಿಂದ್ಕ' ಅಂದಳು. ಶಿವೂ ಆ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗ ಮಾಡಿ ಒಂದೊಂದು ಕೈಲು ಒಂದೊಂದು ಹಿಡಿದು ಅದರಣ್ಣ ದುಪ್ಪಿ ಕಮಿಷನರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಒಂದು ಕಯ್ಯನೀಡಿ 'ಅಣ್ಣೋ ಅಣ್ಣೋ' ಅಂತು. ಆ ಅಣ್ಣ ಕುಂತೇ ಇದ್ದು, ಎಷ್ಟೊ ಹೊತ್ತು ಆದಮೇಲೆ ತಮ್ಮನ ದಿಕ್ಕ ತಿರುಗಿ ಕಯ್ಯ ನೀಡಿತು.

ಈಚಲ ಕಡ್ಡಿಗ ನೀಲಿ ಅಜ್ಜುಕೊಂಡು ಪುಟಗೌರಿ ನವುಲ ಕಾಲಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿದಳು. ಪುಟಗೌರಿಯ ಕೈಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಕಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಶಿವೂ "ಅಯ್ಯೋ ಚಿಕ್ಕಿ ಎಲ್ಲಾರು ಮೊದ್ಲು ಕಾಲು ಬರ್ತಾರ" ಎಂದು ಬೆರುಗಿಂದ ಅಂದಿತು. ಪುಟಗೌರಿ ಗೋಡೇಲಿ ಕೈಯ ಆಡಿಸುತ 'ನೀ ಸುಮ್ಮಿರಪ್ಪ, ನಾ ಬರೆಯಗಂಟ' ಅಂದು ಯಾವುದೋ ಪದ ಕುರುಕುತ್ತ ಕಯ್ಯ ಆಡಿಸಿದಳು. ಶಿವೂ ಸುಮ್ಮಾಗಿ ಕೈಲಿದ್ದ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ಮುಗ್ಗಿ, ಪುಟಗೌರಿಯ ಬೆರಳುಗಳು ಆಡಿದ ಕಡೆ ತನ್ನ ಕಣ್ಣಾಡಿಸುತ್ತಲಿದ್ದು ಆಮೇಲ ನೆಲದಲಿ ಸಿಲೋಟ ಇಟ್ಟು ಆಮೇಲ ತನ್ನ ಇಡೀ ದೇಹವ ಅದರ ಮೇಲಕೆ ದಬ್ಬಾಕಿ ಆಮೇಲ ತಾನೂವಿ ನವುಲ ತಲೆಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಬಳಪ ಓಡಾಡಿಸಿದನು.

ಹೀಗಾಗುತ್ತ ಎಷ್ಟೊ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲ ಪುಟಗೌರಿ 'ನೋಡಪ್ಪು ಈಗ' ಅಂತಲೆ, ತಲೇನ ಸಿಲೋಟಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ನವುಲ ಬರೀತಿದ್ದ ಶಿವೂ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದರೆ, ನಡುಮನೆ ಗೂಡಿನ ಬಲಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನೀಲಿಲಿ ಮೂಡಿದ್ದ ನವುಲು ಶಿವುನ ನೋಡ್ಕ ಕುಣೀತಿತ್ತು. ಶಿವೂಗೆ ತಡಕೊಳ್ಳಾಕಾಗದೆ 'ವುಜ್ಜೋ ಎಷ್ಟು ಚಂದಾಗದೆ...' ಎಂದು ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಲು ಅವನ ಆ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಗಲುಗು ಹಚಾರದಲ್ಲಿ ತೂಕಡಿಸ್ತ ವಾಲಾಡ್ಕ ಕೂತಿದ್ದ ಸಾಕವ್ವನ ಎಚ್ಚರ ಮಾಡಿತು. ಅವಳು ಕಣ್ಣು ಬುಡದೇನೆ

ವಾಲಾಡ್ಡಾನೆ- 'ಯಾರಮ್ಮಿ ಕೂಸ ಒಳ್ಳಾ' ಅಂದಳು. ಪುಟಗೌರಿ 'ನಾನುಕವೈ' ಅಂದಳು. ಸಾಕವ್ವ 'ನಡುಮನ ಗೂಡಲೀ ಒಂದೆಲ ಅಡ್ಕ ಇದ್ರ ಎಸಿ' ಎಂದು ವಾಲಾಡಿದಳು. ಪುಟಗೌರಿ 'ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಕವೈ' ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಶಿವೂ ನಡಗೇಲಿ ಸಡಗರ ತುಂಬಿ ಅಜ್ಜಿ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು 'ಅಮ್ಮಯ್ ಪುಟಗೌರಿ ಚಿಕ್ಕಿ ನವುಲು ಬರ್ದವಳೆ! ನೋಡು ಬಾ...' ಅಂತು. ಸಾಕವ್ವ ಕಣ್ಣುಟ್ಟು 'ತಗಾ ಅದ್ಯಾರೊ ಒಬ್ಬಳು ಕುಟ್ಟೊ ಬತ್ತ ಬುಟ್ಟು ಹುಟ್ಟೋ... ನೋಡ್ಕತ್ತಿದ್ದಂತೆ....' ಅಂದು ಮತ್ತೂ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ನಿದ್ದೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ವಾಲಾಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದಳು. ಅವ್ವನ ಮಾತುಗಳು ಪುಟಗೌರಿ ಕಿವಿಗೆ ಚಿವುಟಲು ಅವುಳು 'ವೂಕವ್ವೊ ಇಲ್ಲಿ ಬತ್ತ ಕುಟ್ಟಾಕ ಗುಡ್ಡಾಕಿ ಮಡ್ಗದ' ಎಂದು ಮಾತೆಸೆದು ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನವುಲು ಬರೆಯಲು ಕಣ್ಣಂದಾಜು ಇಡುತ್ತ ನಿಂತಳು.

ಹೀಗಾಗುತ್ತ ಕೊನೆಗೆ ಸಾಕವ್ವನ ಕಣ್ಣಳಿಂದ ನಿದ್ದೆ ಅನ್ನೋದು ನೆಗೆದು ಹೋಯಿತು. ನೋಡುತಾಳೆ - ಬಾನಿಂದ ಕತ್ತಲ ಹನಿಗಳು ಭೂಮಿಗೆ ಉದುರುತ್ತಿದ್ದವು. ಮೊಮ್ಮಗೂಸು ಶಿವೂ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದಬದ್ದ ಬೆಳುಕನ್ನು ಕಣ್ಣೆ ತುಂಬುಕೊಂಡು ಪುಸ್ತಕ ಸಿಲೋಟ ಕಣ್ಣುಟಿಸಿ, ನೂರು ರೂ. ಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡು ರೂ. ಬಡ್ಡಿಯಂತೆ ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಬಡ್ಡಿ- ಎಂದು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹಿಂದಲ ನೆಪ್ಪಿಗೆ ಸಾಕವ್ವ ಬಿದ್ದು, ಶಿವೂನ ಕರೆದು 'ನೋಡಪ್ಪು ಆಗ ನಿಮ್ಮವ್ವ ನಿಂಗ ಏಡು ತಿಂಗಳ ಬಾಣಿ... ನಾನು ಕೊಳ್ಳಗಾಲದಿಂದ ಹನ್ನೇಡು ರೂಪಾಯ್ ಕೊಟ್ಟು ತಂದಿದ್ದಲ್ಲ, ಆ ದೊಡ್ಡ ಚಲುಗವ ರತುನವ್ವನ ಹಟ್ಟೀಲಿ ಆರು ರೂಪಾಯ್ಗೆ ಅಡು ಇಟ್ಟಿವ್ವಿ. ಈಗ್ಗೆ ಅಸ್ತು ಬಡ್ಡಿ ಸೇರಿ ಎಷ್ಟಾದ್ದು ಹೇಳು ಮತ್ತೆ....' ಅಂದಳು. ಶಿವೂ ಹೇಳ್ತೇನಿ ತಗಾ ಅನ್ನೊ ಮೊಖಿ ಮಾಡಿ ಕೂಡ್ಡ ಕಳ್ಳ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಶಿವೂ 'ಬಡ್ಡಿ ಎಷ್ಟು' ಅಂದ, ಸಾಕವ್ವ 'ಅಷ್ಟೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ ನಿಂಗ. ರುಪಾಯ್ ತಿಂಗಳ ಒಂದಾಣಿ ಬಡ್ಡಿ' ಅಂದಳು. ಶಿವೂ ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಮಾಡೂ ದಕ್ಕದೆ 'ಹೋಗಮ್ಮೋ ನಾ ಓದ್ಕಬೇಕು...' ಎಂದು ಸಾಕವ್ವನ ಕೈ ಕೊಸರಿ ಎದ್ದು ಮೊದಲಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು.

ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಹೊಗೆಯಾಡಿದವರ ಮನೆಗಳ ಹಿಟ್ಟಿನ ಮಡಕೆ ಸದ್ದುಗಳು ಏಳುತ್ತ ಬೀಳುತ್ತ ಬಂದು ಸಾಕವ್ವನ ಕಿವಿಲಿ ನಿಂತು ಕರೆಯೋಲೆ ನೀಡಿದವು. ಸಾಕವ್ವ ಶಿವೂನ ಕರೆದಳು. ಶಿವೂ ಬಂತಲೆ 'ಬಾಪ್ಪು ವಸಿ ನನ್ನುಂಜನ ನೋಡ್ಕಂಡು ಬರೋವು' ಅಂದಳು. ಶಿವೂ ಆ ಊ ಅಂದು 'ಹುಂಜ ಇದ್ದಿದ್ದ ಬಂದಿರೋದು.... ಈಗ ಕಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಂಗ ಹೆದ್ದಕ... ಹೋಗಮ್ಮೋ' ಅಂದನು. ಸಾಕವ್ವ ಕಾಲು ನೀಟಿ ಕೂತವಳು ಅಂದಳು;

'ಅದ್ಯಾಕ ನಾ ಇಲ್ಲು?'

'ನೀ ಇದ್ದು?'

'ಯಮದವರೂ ಓಡೋಯ್ಯರ!'

ಶಿವೂಗೆ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಬೆಪ್ಪಣ್ಣ ಬುಟ್ಟು ನೋಡಿತು. ಸಾಕವ್ವ ಅಂದಳು;

'ಅವರ್ದ ಅಲ್ಲ ಮರ್ದ ಗಾತ್ರ ಮೀಸ... ದಾರಂದದಗಲ ಹಲ್ಲು...'

'ಅವು ನಿನ್ನ ಎಳಕೊಂಡೋದ್ದ....'

'ಅಯ್ ತಗ ತಗಾ... ನನ್ನಾಕ ಎಳ್ಳಂಡುವೋದೀರಿ ಮೂದೇವ್ಕಳ... ನಾನೇ ಬತ್ತೀನಿ ನಡೀರಿ ಅಂತೀನಿ....'

'ಆಮೇಲ...'

'ಆಮೇಲ ಅವರ್ಗಿಂತ ಮೊದ್ಲು ನಾನೀಯ ಯಮಧರ್ಮರಾಜ್ಜ ತವುಕವೊಯ್ತೀನಿ...'

ಸಾಕವ್ವನ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ.... ಅವಳ ಸುಕ್ಕಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅಲ್ಲಾಡುವ ಚರ್ಮ, ಅವಳ ಮೊಖಿದ ಹಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಬಾಯಿ, ತಲೆಯ ನರೆಕೂದಲು ಮಾಯವಾದವು. ಸಾಕವ್ವನೊಳಗ ಪುಟಗೌರಿ ಚಿಕ್ಕಿ ಮೂಡಿದಳು.

'ಯಮಧರ್ಮರಾಜ ಏನ್ನಾಡೀನು...?'

'ಅವ್ವಾ...? ನಮ್ಮ ಹಟ್ಟೀಗಾತ್ರದ ಸಿಮ್ಮಾಸನದ ಮೇಲ

ಕೂತ್ಕಂಡು...ಯಮದೂತರು ಕರ್ಕ ಬತ್ತಾರಲ್ಲ...ಅವರಗ್ಗ ಸೀಕ್ಸ್ ಕೊಡ್ತಾನ...'

'ಅದ್ಯೂನೂ ನಿಂಗ ಹೆದ್ರಕ ಆಗಲ್ವಾ?'

'ಅಯ್... ನರಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪಟ್ಟಂಥ ಕಷ್ಟಕ, ಆ ಸೀಕ್ಸ್ ಎಲ್ಲಾದ್ದು ತಗಾ... ಅವ್ವ ಜೊತಲೂ ಅದ್ವೆ ಅಂತೀನಿಕನಾ...'

ಪುಟಗೌರಿ ಚಿಕ್ಕಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಾಕವ್ವ ಈಗ ಬಿಳೀಸೀರೆ ಉಟ್ಟು ಹಾರಾಡುವ ಕೂದಲ ಗಾಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಳುಕೂತ ದೇವಕನ್ನಿಕ ಆದಳು.

'ಅವ್ವು.... ಅದ್ವೇನಂದನು?'

'ಅದ್ಯ ಅವ.... ಆಯ್ತು ಮುದ್ದಿ, ನಿನ್ನ ಧೈರಕ ಮೆಚ್ಚಿ.... ಏನ್ ವರ ಬೇಕು ಕೇಳ್ಳ ಅಂತಾನೆ'.

ಬೀಳಿ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟು ಹಾರಾಡುವ ಕೂದುಲ ಗಾಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಳುಕೂತ ದೇವಕನ್ನಿಕೆಯು ತನ್ನ ಕಿರುಬೆರುಳಲಿ ಭೂಲೋಕನ ಆಡಿಸತೊಡಗಿದಳು.

'ವರ ಕೇಳ್ಳ ಅಂದ್ವೇಲ....'

'ಅದ್ಯ ನಾನು, ನೋಡು ಸ್ವಾಮಿ.... ನನ್ನ ಮೊಮ್ಮೂಸು ನರಲೋಕದಲಿ ರಾಜ್‌ಭಾರ ಮಾಡುವಂಥ ವರ ಕೊಡು.... ಅಷ್ಟು ಸಾಕು ಅಂತೀನಿ'

ಶಿವೂ ಧೇನಿಸುತ್ತ ಕೂತಿತ್ತು.

ಶಿವೂನ ಧ್ಯಾನವ ಸಾಕವ್ವ ಮುರುದು, 'ಈಗ ನನ್ನೂಜನ ನೋಡ್ಕಂಬರವ್ ಬಾ ಕೂಸು' ಅಂದಳು. ಶಿವೂ ಎದ್ದಿತು. ಸಾಕವ್ವ 'ನಿಮ್ಮವ್ವನತವು ಒಂದು ಗಳಾಸ ಈಸ್ಯಬಾ' ಅಂದಳು. ಶಿವೂ ಅವ್ವ ಗಳಾಸ ಕೈಲಿಡಿದು ಬಂದು 'ಅವ್ವೆಲ್ಲ ಅದ್ಯಾಕ ಈ ಕಲ್ಲಲಿ ಎದ್ದುಬಿದ್ದು ಬಂದಾಯಿ.... ಹೋದ್ದು ಹೋಯ್ತು ಅಂದ್ಕಂಡು ಸುಮ್ಮಿರು' ಅಂದಳು. ಸಾಕವ್ವ, ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೈಕೊಟ್ಟು ಮೇಲೇಳುತ್ತ ಊರುಗೋಲು ಹಿಡಿದು 'ನೀ ಸುಮ್ಮ ಗಳಾಸ ಕೊಡುಮತ್ತ, ಹೋದ್ದು ಹೋದ್ದಂತೆ ಎಲ್ಲೋ, ಅದು ಹೋಗ್ಲಿ... ಆಮೇಲ ತೋರಿಸ್ತೀನಿ. ಈ ನನ್ನ ಮನೆದೇವರಗ್ಗ

ಮೆಣಸಿನಕಾಯ್ನು ಹೊಗ ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಹಳ ಕೆರದಲ್ಲಿ ಚಾರಮಾರ ಬಾರಿಸ್ತೆ ಬುಟ್ಟಾನ...' ಎಂದು ಗಳಾಸ ಹಿಡ್ಕಂಡು ನಿಂತಿದ್ದ ಶಿವೂ ಕಯ್ಯ ಹಿಡ್ಕಂಡು ಸಾಕವ್ವ ಕೋಲು ಊರುತ್ತ ಗವ್ವೋ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಕತ್ತಲಿಗೆ ಬಿದ್ದರು.

ಆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಸಾಕವ್ವ ಊರುಗೋಲು ಊರ್ಕಂಡು ಶಿವೂ ಕಯ್ಯ ಹಿಡ್ಕಂಡು ಎದುರಾದ ಹಟ್ಟಿ ಮುಂದ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಿಂತು ಉಸುರ ಬಲವಾಗಿ ಎಳುದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನೋಡಿ ಮುಂದಕ ನಡೆಯೋದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಟ್ಟಿಗಳಾದವು, ಇಪ್ಪತ್ತು ಹಟ್ಟಿಗಳಾದವು, ಯಾರಾರು 'ಯಾರೋ' ಅಂದರೆ ಸಾಕವ್ವ 'ನಾನು ಕಪ್ಪ' ಅನ್ನೋದು. 'ಯಾಕಮ್ಮೋ' ಅಂದರೆ 'ಇಲ್ಲೆಕಪ್ಪೋ' ಅನ್ನುತ್ತ ನಡೆಯುವುದಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಲು ಸೇದುವವರೆಗೂ ನಿಂತು ಸವುತಿ ಕೆಂಪಮ್ಮನ ಹಟ್ಟೀವಾಸನೆಯನ್ನು ಹೀರಿದರೂ ಏನೂ ಮೂಗಿಗೆ ಸೋಂಕದೆ ಸಾಕವ್ವ ಪೇಚಿಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆದಳು.

* * *

ನೆಲದೊಡಲ ಚಿಗುರು

-ಎನ್.ಎಲ್. ಆನಂದ್ ಗುಂಡಪ್ಪ ದೇವಿಕೇರಿ

ಮುಚ್ಚಿಗೆಯೆಂದರೆ ಬೆಳೆಗಳ, ಮರಗಳ ಸುತ್ತ ಕೃಷಿ ತ್ಯಾಜ್ಯ, ಕಸಕಡ್ಡಿ, ಕಟ್ಟಿಗೆ ಪುಡಿ, ಹಳೆಯ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆ, ಕಲ್ಲು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹರಡಿ ಮಾಡುವ ಹೊದಿಕೆ. ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಿಂದ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಹಲವು ಲಾಭಗಳೆಂದರೆ ಗಾಳಿ ಬಿಸಿಲುಗಳಿಂದ ಆವಿಯಾಗಿ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ಉಳಿಸಬಹುದು, ಮಳೆಹನಿಗಳ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯಿಂದ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಮೇಲ್ಪದರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೀರನ್ನು ಭೂಮಿ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳಿಗೂ, ಸಸ್ಯಗಳ ಬೇರುಗಳಿಗೂ ನಿರಂತರ ಆಹ್ಲಾಜನಕ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಳಿಯಿದ್ದಾಗ ಹೊದಿಕೆಯಾಗಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಿಸಿಲಿದ್ದಾಗ ಛತ್ರಿಯಂತೆ ನೆರಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಮೂಲಕ ಕತ್ತಲೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದರಿಂದ ಬೆಳಕು ಬಯಸದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳು ಮತ್ತು ಎರೆಹುಳುಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆ ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ನಿರಂತರ ನಡೆದು ಮಣ್ಣಿನ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಫಲವತ್ತತೆ ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಮುಚ್ಚಿಗೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದ ವಸ್ತುಗಳು ಗೆದ್ದಲು, ಎರೆಹುಳು, ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಸಾವಯವ ಸಸ್ಯ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಬೆನ್ನುನೋವಿನಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವ ಕೃಷಿಕನಿಗೆ ಕಳೆ ಕೀಳುವ, ಅಗೆತ ಮಾಡುವಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಇವು ಬಿಡುಗಡೆ ದೊರಕಿಸುತ್ತವೆ.

ಹೆಚ್ಚು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಹುಲ್ಲು-ಕಳೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ೨೦ ಸೆಂ.ಮೀ.ನಷ್ಟು ದಪ್ಪನೆ ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮ. ಇದರಿಂದ ಕಡಿಮೆ ನೀರಾವರಿ ಇದ್ದಾಗಲೂ ಉತ್ತಮ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯಬಹುದು. ಕುಂಬಳ, ಕಲ್ಲಂಗಡಿ, ಸೋರೆ, ಸೌತೆ, ಹೀರೆಕಾಯಿಯಂತಹ ಬಳ್ಳಿ

ತರಕಾರಿ, ಸ್ವಾಭಿರಿಯಂತಹ ಹಣ್ಣುಗಳು ತೇವಯುಕ್ತ ಮಣ್ಣಿನ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೊಳೆತು ಹೋಗುವುದನ್ನೂ ಹೂ-ಮೊಗ್ಗುಗಳ ಮೇಲೆ ಮಣ್ಣು ಸೇರಿ ನಾಶವಾಗುವುದನ್ನೂ ಈ ಮೂಲಕ ತಪ್ಪಿಸಬಹುದು. ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಳೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಚಿಕ್ಕ ಗಿಡಗಳು ಕೊಳೆಯುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಅವುಗಳಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಹಾಕಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮೊದಲೇ ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಇದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಗಿಡಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ೧೫ ಸೆ.ಮೀ ನಷ್ಟು ದೂರಸರಿಸಿ ಬಿಸಿಲು - ಗಾಳಿ ಆಡುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನೀರಿನ ತೀವ್ರ ಕೊರತೆ ಇರುವಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ನೆಟ್ಟ ಗಿಡಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ೫೦ ಸೆ.ಮೀ ವ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಾಳೆ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ ಜೋಡಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಕಳೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದು ಹಾಗೂ ಅದು ತೇವವನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಬಲ್ಲದು. ಹಣ್ಣಿನ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಂತ ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿ ಕುಂಬಳ ಸೋರೆಯಂತಹ ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನೂ ಅವರ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನೂ ನೆಡಬಹುದು. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮಿಲ್, ಚರ್ಮ ಹದಮಾಡುವ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಕಾಗದದ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿನ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿಕೆಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳದ ದಿಂಡು ಮತ್ತು ದಂಟುಗಳನ್ನು ಮೂರು ಇಂಚುಗಳಂತೆ ತುಂಡರಿಸಿ ಮುಚ್ಚಿಕೆಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಸಕ್ಕರೆ ಅಂಶವು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಬಲ್ಲದು.

ಅನೇಕ ರೈತರು ಗೃಹ ಬಳಕೆಯಿಂದ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ವ್ಯರ್ಥ ವಸ್ತುಗಳು, ಹಳೆ ಬಟ್ಟೆ, ವೃತ್ತ ಪತ್ರಿಕೆ, ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮತ್ತು ಮರಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಜೋಡಿಸಿಟ್ಟು ತೇವ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನ ಸಡಿಲತೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡವರಿದ್ದಾರೆ. ಆಮ್ಲೀಯತೆ ಕೊರತೆಯುಳ್ಳ ಮಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಮರ ಕೊಯ್ಯುವ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಮರದ ಪುಡಿ (ಧೂಳು) ತುಂಬಾ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಬಲ್ಲದು. ಸೂರ್ಯನ ಬಿಸಿಲು ಮಣ್ಣನ್ನು ಸುಡದಂತೆಯೂ, ಮಳೆ ಹನಿಗಳ ರಭಸಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣು ಗಟ್ಟಿಯಾಗದಂತೆಯೂ, ಗಾಳಿ, ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ತೇವ

ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿಯೂ ಇವು ಸಹಕರಿಸುತ್ತವೆ. ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ತರಗಲೆಗಳು ಉದುರುವುದು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲೆಂದು. ಆದರೆ ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಇವುಗಳ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ, ಉದಾಸೀನ ಮನೋಭಾವದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ರೈತರು ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ತರಗಲೆಗಳನ್ನು ತಂದು ಅಡಕೆ, ತೆಂಗು ಹಣ್ಣಿನ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆ ಮೂಲಕ ಕಳೆ ನಿಯಂತ್ರಣ, ತೇವಾಂಶ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಅದರ ಜೈವಿಕ, ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ.

ಇಂಥ ಸುಲಭ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ, ಮಣ್ಣಿನ ಉತ್ಪಾದನಾ ಶಕ್ತಿ ಹಾಳುಗಡವಿ ಸಾಲಸೋಲ ಮಾಡಿ ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ರೈತರು ಇಂಥವರಿಗೆ ಸ್ವಾವಲಂಬಿ - ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿ ಹಾಗೂ ಗೌರವಯುತವಾಗಿ ಬದುಕಲು ಕಲಿಸಬೇಕಾದ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ಪೊಳ್ಳು ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡುತ್ತಾ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ನಾಯಕರು ಮೊದಲು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಾಗಲಿ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಳಿಗೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸೋಣ.

ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬದುಕಿಗೆ ರಹದಾರಿ ಈ 'ತರಕಾರಿ'

ಬೆಂಗಳೂರಿನಂತಹ ದೊಡ್ಡ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಾಂಸ, ಮೊಟ್ಟೆ ದೊರೆತರೂ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮತ್ತು ವಿಷರಹಿತ ತರಕಾರಿ, ಸೊಪ್ಪುಗಳು ದೊರೆಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ದೊರೆತರೂ ಅವು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಎಷ್ಟು ಯೋಗ್ಯ ಎಂಬುದೂ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಸೊಪ್ಪು ಬೆಳೆಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ನೀರು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಿಂಪಡಿಸುವ ವಿಷಪೂರಿತ ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಪ್ರತಿ ಹನಿಯನ್ನೂ ಸೊಪ್ಪುಗಳು ಹೀರಿಕೊಂಡು ಬಳಕೆದಾರರ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತಿವೆ.

ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ನಗರವಾಸಿಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಣದ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲ ರೈತರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ - ಚರ್ಚಿಸಿ ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ವಾರಕ್ಕೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ರೈತರಿಂದ ಸೊಪ್ಪು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ತರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಗುಂಪಿನ ಬಳಕೆದಾರರಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಬೆಳೆಗಾರರಿಗೂ, ಬಳಕೆದಾರರಿಗೂ ಲಾಭವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಉತ್ತಮ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದಾಗಿ ರೈತನ ಸಾಗಾಣಿಕೆ ವೆಚ್ಚ, ಸಮಯ, ತರಕಾರಿ ಮಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗುತ್ತಿದ್ದ ತೊಂದರೆಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಬಳಕೆದಾರರಿಗೂ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಸೊಪ್ಪು ತರಕಾರಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಡಾಲರ್ಸ್ ಕಾಲೋನಿಯ 'ಎರಾ ಆರ್ಗ್ಯಾನಿಕ್' ಸ್ಟೋರ್‌ನವರು ಈ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಇವರು ಪ್ರಮಾಣೀಕೃತ ಬೆಳೆಗಾರರಿಂದ ಮಾತ್ರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುತ್ತಾರೆ. ರೈತರಿಗೆ ಮೊದಲು ಮಣ್ಣಿನ ಆರೋಗ್ಯ, ಹಸಿರೆಲೆ ಗೊಬ್ಬರ ಬೆಳೆಸಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಸೇರಿಸುವುದು, ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ - ಎರೆಗೊಬ್ಬರ - ದ್ರವರೂಪದ ಗೊಬ್ಬರ ಬಳಕೆ ಕಲಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಸಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ೫-೬ ಜಾತಿಯ ಕಹಿ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ವಾಸನೆಯುಳ್ಳ ಬೇವು, ಸೀತಾಫಲ, ರಾಮಫಲ, ಆಡುಸೋಗೆ, ಹೆಬ್ಬೇವು, ಲಕ್ಕಿ, ವಿಷಮಧಾರಿ, ಎಕ್ಕ, ತುಂಬೆ, ತುಳಸಿ, ಉಮ್ಮತ್ತಿ, ಕತ್ತಾಳೆ ಮುಂತಾದ ಸಣ್ಣ ಟೊಂಗ್-ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಜಜ್ಜಿ ಗಂಜಲದಲ್ಲಿ ೫-೬ ದಿನ ಹುದುಗಿಸಿ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಶೋಧಿಸುವ ತಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಒಂದು ಲೀಟರ್ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಐದು ಲೀಟರ್ ನೀರು ಬೆರೆಸಿ ಸಂಜೆ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆ ನಂತರ ಸಿಂಪಡಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ತಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾಟಿ ತಳಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿ, ಮುಂದಿನ ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಅದೇ ಗಿಡಗಳಿಂದ ಬೀಜ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಲಿಸಿ ಅನುಭವಿ ರೈತರಿಂದ ತರಬೇತಿ ಕೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ಆಕಸ್ಮಿಕ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ರೈತರೆಲ್ಲ ಐದು ಸದಸ್ಯರ ಗುಂಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವರಲ್ಲಿ

ಮೂರು ಜನರು ಉಳಿದಿಬ್ಬರ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ ಪಡೆಯಲು ರೈತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯಯ ಮಾಡಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಪರಸ್ಪರ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನೀರಿನ ತೀವ್ರ ಕೊರತೆ ಇರುವಲ್ಲಿ 'ಡ್ರಂ ಕಿಟ್' ಎಂಬ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಡ್ರಮ್‌ನಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಸಿ ೫೦೦ ಲೀಟರ್ ನೀರನ್ನು ಜಿನುಗು ನೀರಾವರಿ ವಿಧಾನದಿಂದ ೧೫ ಗುಂಟೆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ತರಕಾರಿ-ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥವರೂ ವಾರಕ್ಕೆ ಎರಡು ಸಾವಿರ ರೂ. ನಿವ್ವಳ ಲಾಭ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಸುತ್ತಲೂ ಅಡುಗೆ ಬೆಳೆ, ನುಗ್ಗೆ ಗಿಡ, ಕರಿಬೇವು, ಪಪ್ಪಾಯದಂತಹ ಸಣ್ಣ ಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಅಧಿಕ ಲಾಭ ಗಳಿಸಬಹುದು. ಜತೆಗೆ ೨೦ ನಾಟಿ ತಳಿ ಕೋಳಿ, ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ಕುರಿ ಅಥವಾ ಮೇಕೆ ಇದ್ದರೆ ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ಗೌರವಯುತವಾಗಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ನೀರಿನ ಅಭಾವ ಎದುರಿಸಿ ಬದುಕಲು ಸೊಪ್ಪು, ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆದು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪಕ್ಕದ ಊರಿನ ಒಂದು ಜನಾಂಗದವರು ತಾವು ಹೊಂದಿದ್ದ ಕೇವಲ ೪-೫ ಗಂಟೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗೋಮಾಳಗಳಿಂದ ಶೇಖರಿಸಿದ ಸೆಗಣಿ ಬಳಸಿ, ನೀರನ್ನು ಗಡಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ತಂದು ಕೇವಲ ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಂಡಸರು ಮುಂಜಾನೆಯೇ ಆ ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಂಕರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ೩-೪ ಕಿಮೀ. ದೂರದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ದವಸಕ್ಕೆ (ಧಾನ್ಯ) ಮಾರಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ನಂತರ ಆ ಸೊಪ್ಪಿನ ತೋಟದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದ ಪಪ್ಪಾಯ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣ, ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಿ ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೃಶ್ಯ ಇಂದಿಗೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಿದೆ. ಆದರೆ, ಇಂತಹ ಸರಳ ಸಂತ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಜೀವನ ಇಂದು ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು? ಯಾರೋ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ, ಆಡಂಬರದ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ತಾವು ಅವರಂತೆ ಮೆರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಹುಚ್ಚುತನಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಇಂದು ರೈತರು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ.

ಹೆಬ್ಬೇವು ರೈತರಿಗೆ ಕಹಿಯಲ್ಲ, ಸಿಹಿ!

ಹೆಬ್ಬೇವು, ಮಲೆಬೇವು, ತುರಕಬೇವು ಎಂದೆಲ್ಲ ಕರೆಯಲಾಗುವ, ಬೇವಿನ ಮರದ ಬಂಧುವಾದ ಈ ಮರಕ್ಕೆ ಅಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಮಿಲಿಯಾಡುಬಿಯಾ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಇದು. ಸುಮಾರು ಫಲವತ್ತಾದ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೧೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾಧಾರಿತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ೧೦೦ ಫಲ ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಕಟ್ಟಡ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಬಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿಗೆ. ೨೫೦ ಕೆ.ಜಿ.ಯಷ್ಟು ಉರುವಲು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಅದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ೨೦೦೦ ಕೆ.ಜಿ.ಯಷ್ಟು ಔಷಧಯುಕ್ತ ಹಸಿರು ಮೇವನ್ನು ಒಂದೇ ಒಂದು ಮರ ನೀಡಬಲ್ಲದು. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕವಲು ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ೨೦-೨೫ ಅಡಿ ಎತ್ತರದವರೆಗೂ ಸವರಿ ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾದರೆ ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪನ್ನ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ತುಂಬ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವವರು ೮೫೮ ಇಂಚಿನ ಅಂತರದಲ್ಲಿ 'ಮಹಾಗನಿ' ಮತ್ತು ಹೆಬ್ಬೇವನ್ನು ಮಿಶ್ರ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದರೆ ಟೊಂಗೆ ಸವರುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿಯ ರೈತರು ಕೃಷಿ ಅರಣ್ಯ ಪದ್ಧತಿ, ಅಂದರೆ ಮರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಹವ್ಯಾಸ ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ಹೆಬ್ಬೇವು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮರ. ದನ, ಕುರಿ, ಮೇಕೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಮೇವು ಕೊಡಬಲ್ಲದು. ಹೇರಳವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒಣಗಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೇವಿನ ಬೀಜಗಳಂತೆ ಕೀಟನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಬಳಸಬಹುದು.

ಮಿತ್ರನ ರಕ್ಷಣೆ ರೈತನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ

ಜಾರ್ಜಿಯಾದಲ್ಲಿ ೧೬೮೭ರಲ್ಲೇ ಎರೆಹುಳುಗಳನ್ನು ಕೋಳಿ ಮೇವಿಗಾಗಿ ಸಾಕಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ೧೮೩೭ರಲ್ಲಿ ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಡಾರ್ವಿನ್ ಎಂಬ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಲು ಎರೆಹುಳುಗಳನ್ನು ಬಳಕೆಗೆ ತಂದರು. ಅವರು ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

“ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಣಿಯು ಮಣ್ಣನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಎರೆಹುಳುವಿನಷ್ಟು ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿಲ್ಲ. ಎರೆಹುಳುಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಣ್ಣು ತಣ್ಣಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ, ಪುಡಿಯಾಗಿಲ್ಲದೆ ಕಡೆಗೆ ನಿರ್ಜೀವ ವಸ್ತುವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಎರೆಹುಳುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಪಕ್ಷಿಗಳು ಎರೆಹುಳುವಿನ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಬೇರೆಡೆಗೆ ಹಂಚಬಲ್ಲವು. ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ಬಳಸಿದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಎರೆಹುಳುಗಳು ಜೀವಿಸಲಾರವು. ಎರೆಹುಳು ಕೊಳೆತ ಕಸಕಡ್ಡಿ- ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಣ್ಣು ಇವುಗಳನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ನುಂಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಹಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಕಣ್ಣಿಲ್ಲ, ಕಿವಿಯಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಸ್ವರ್ಶ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವು. ಇವುಗಳ ದೇಹವು ಹಲವು ಉಂಗುರಾಕಾರದ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಮುಳ್ಳಿನಂತಹ ಎಳೆಗಳು ಓಡಾಟಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಬಾಯಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚೋಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಗ್ರಂಥಿಗಳಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸುಣ್ಣ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಇದರ ಹಿಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣನ್ನು ಫಲವತ್ತಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಎರೆಹುಳುವಿನ ಹಿಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತಿ ಫಲವತ್ತಾದ ಗೊಬ್ಬರ.”

ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ನಿಸರ್ಗ ತನಗೆ ವಹಿಸಿದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಜೀವಿ ಇದು. ಅದು ಬದುಕಲು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ತನ್ನ ದೇಹದ ತೂಕಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ತೂಕದ ೫೦ ರಿಂದ ೬೦ ಪಟ್ಟು ಮಣ್ಣನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ತುಂಡರಿಸಿದ ಭಾಗಗಳು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಬದುಕಬಲ್ಲವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ- ಕೀಟನಾಶಕ-ಕಲುಷಿತ ನೀರಿನಿಂದ ಎರೆಹುಳುಗಳು ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಎರೆಹುಳುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಮಣ್ಣು ಬೇರೆ ಮಣ್ಣುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಫಲವತ್ತಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಹಾಕಿ ತೇವಾಂಶ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು, ಮೊದಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ಒದಗಿಸಿದ್ದಾದರೆ

ನಂತರ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಎರೆಗೊಬ್ಬರದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ತಯಾರಿಕೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಎಲ್ಲ ಮರಗಳ ನೆರಳಲ್ಲೂ ಕಸ ಕಡ್ಡಿ ಕೊಳೆಸಿ ತೇವಾಂಶ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡರೆ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಎರೆಹುಳುಗಳು ತಮ್ಮ ಚಟುವಟಿಕೆ ಆರಂಭಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ, ಸಸಿ ಮಾಡಿ ಮತ್ತು ವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೈತರಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸುವ ೧.೨ ಮೀ ಅಗಲ, ೨೦ ಸೆಂ.ಮೀ ಎತ್ತರ ಮತ್ತು ತೊಟ್ಟಿಗಳ ಎರಡು ಕಡೆಯೂ ನಡೆದಾಡಲು ೪೫ ಸೆಂ.ಮೀ ಅಗಲದ ದಾರಿ ಇರುವಂತೆ ನೆರಳಿರುವಲ್ಲಿಯೂ ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಸಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ತೊಟ್ಟಿ ನಿರ್ಮಿಸುವಂತಾಗಬೇಕು. ಅವುಗಳಿಗೂ ಸಹಾಯ ಧನ ನೀಡುವಂತಾಗಬೇಕು. ಸಹಾಯಧನವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ 'ಅಕೌಂಟ್ ಪೇಯಿ' ಚೆಕ್‌ನಲ್ಲಿ ನೀಡುವಂತಾಗಬೇಕು.

ರೈತರೂ ಸಹ ಸಹಾಯಧನ ಪಡೆಯುವ ಆಸೆಯಲ್ಲಿ ಅನಾವಶ್ಯಕ ಎನಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಛಾವಣಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಸಾಲಗಾರರಾಗುವುದು ಬೇಡ. ಖರ್ಚೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಾಲವೇಕೆ? ಸಹಾಯಧನದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಇಲಾಖೆಯವರೂ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಸುಲಭ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹುಳಿಮಾವಿನಲ್ಲಿರುವ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಯ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ತೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ರೈತರ ತೋಟಗಳಿಗೂ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ, ಅದರ ಉಪಯುಕ್ತತೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶ್ರಮದಾಯಕ, ವೃಥಾ ಖರ್ಚಿನ ಚಾಲ್ತಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

(ನಾಡೋಜ ಡಾ|| ಎಲ್. ನಾರಾಯಣರೆಡ್ಡಿಯವರ ಬದುಕು ಚಿಂತನೆ)

ಝುನ್ ಕಥೆಗಲು

-ಜಿ.ಎನ್. ರಂಗನಾಥರಾವ್

ತಾಯಿ ಮಗ

ಶೋ ಉನ್ ಝುನ್ ಗುರು; ಸಾಧಕ ಅವನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ತಂದೆ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ವಯಸ್ಸಾದ ತಾಯಿಯನ್ನು ಶೋ ಉನ್‌ನೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಶೋ ಉನ್ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಲು ಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲ ತಾಯಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಜೊತೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ತಾಯಿ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ದೇವಾಲಯ, ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುಗಳೊಂದಿಗೆ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಒಂದು ಜೋಪಡಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು, ಬೌದ್ಧ ಶ್ಲೋಕ, ವಚನಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯಲು ನಾಲ್ಕು ಕಾಸು ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಾಯಿಗೆಂದು ಮೀನು ತಂದಾಗ ಜನ ಅವನನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುವಿಗೆ ಮಾಂಸಾಹಾರ ನಿಷಿದ್ಧ. ಜನ ಮಗನನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವುದನ್ನು, ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡ ತಾಯಿ ಮೀನನ್ನು ತಿನ್ನುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಳು. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಅವಳು ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು; ನಾನೂ ಭಿಕ್ಷು ದೀಕ್ಷೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವೆ. ಆಗ ನಾನೂ ಸಸ್ಯಾಹಾರದಲ್ಲೇ ಕಾಲ ಹಾಕಬಹುದು. ಅವಳೂ ಭಿಕ್ಷುಣಿಯಾದಳು. ತಾಯಿ ಮಗ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು.

ಶೋ ಉನ್‌ಗೆ ಸಂಗೀತವೆಂದರೆ ತುಂಬ ಇಷ್ಟ. ಅವನು ಹಾರ್ಪ್ ತಂತಿವಾದ್ಯ ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ತಾಯಿಯೂ ಈ ತಂತಿವಾದ್ಯ ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನಗಳಂದು ತಾಯಿ-ಮಗ ಕೂಡಿಯೇ ತಂತಿವಾದ್ಯ ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಯುವತಿಯೊಬ್ಬಳು ಇವರ ಜೋಪಡಿ ಮುಂದೆ ಹಾದುಹೋಗುವಾಗ ತಂತಿವಾದ್ಯದ ಸಂಗೀತ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಆ ವಾದ್ಯಸಂಗೀತ ಅವಳಿಗೆ ತುಂಬ ಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. ಅದು ಅವಳ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ಮರುದಿನ ಸಂಜೆ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ವಾದ್ಯನುಡಿಸುವಂತೆ ಯುವತಿ ಆಮಂತ್ರಿಸಿದಳು. ಶೋ ಉನ್ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಯುವತಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಯಾದಾಗ ಶೋ ಉನ್ ಅವಳ ಔದಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ. ಇದನ್ನು ಕಂಡವರು ನಕ್ಕರು. ಶೋ ಉನ್ ಬೀದಿಯ ಬೆಲೆವಣ್ಣಿನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ.

ಒಮ್ಮೆ ಉಪನ್ಯಾಸ ನೀಡಲು ಶೋ ಉನ್ ದೂರದ ಊರೊಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ವಾಪಸಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಾಯಿ ಸತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗಷ್ಟೆ ಸತ್ತಿದ್ದಳು. ಇವನ ಪತ್ತೆ ತಿಳಿಯದ ಸ್ನೇಹಿತರು ತಾವೇ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಸಲು ಅಣಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಶೋ ಉನ್ ತಾಯಿಯ ಮೃತದೇಹದ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ದಂಡವನ್ನು ಅವಳ ಶವಪೆಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ “ಅಮ್ಮ ನಿನ್ನ ಮಗ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದು ನುಡಿದ.

“ಮಗ ನೀನು ವಾಪಸಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ”

-ಅವನೇ ತಾಯಿಯ ಪರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದ.

“ಹೌದು, ನನಗೂ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ”

-ಎಂದು ಶೋ ಉನ್ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ, ಮರುಕ್ಷಣವೇ ಸುತ್ತ ಇದ್ದವರಿಗೆ ಹೇಳಿದ; “ಅಂತ್ಯವಿಧಿ, ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿಯಿತು. ನೀವಿನ್ನು ಆಕೆಯ ದೇಹವನ್ನು ಸಮಾಧಿ ಮಾಡಬಹುದು.”

ಶೋ ಉನ್‌ಗೆ ವಯಸ್ಸಾಯಿತು. ಮುದಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಂತ್ಯ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ತನ್ನ ಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿದ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ

ತನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವುದೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ. ತಾಯಿ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ವೃದ್ಧ ಗುರುಗಳ ಚಿತ್ರಗಳ ಮುಂದೆ ಹಾಲುಮಡ್ಡಿ, ಸಾಂಬ್ರಾಣಿಗಳ ಧೂಪ ಹಚ್ಚಿದ, ನಂತರ ಈ ಪದ್ಯ ಬರೆದ;

ಐವತ್ತಾರು ವರ್ಷ ಬದುಕಿನ ಸನ್ಮಾರ್ಗಿಯಾಗಿ,

ಬದುಕಿನ ಹಾದಿ ಸವಿಸುತ್ತ ನಾನಾಗಿ,

ಈಗ ಮಳೆ ನಿಂತಿದೆ, ಮೋಡಗಳು ಚದುರುತ್ತಿವೆ,

ನೀಲಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ

ಶಿಷ್ಯರು ಅವನ ಸುತ್ತ ಕುಳಿತು ಸೂತ್ರವೊಂದನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ನಡುವೆ ಶೋ ಉನ್ ನಿಧನ ಹೊಂದಿದ್ದ.

ಸಾವಿಗೆ ಅಂಜಿದ ವೈದ್ಯ

ಟೋಕಿಯೋದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ತರುಣ ವೈದ್ಯನಿದ್ದ, ಅವನ ಹೆಸರು ಕುಸುಡಾ, ಅವನ ಕಾಲೇಜ್ ಮಿತ್ರನೊಬ್ಬ ರೈನ್ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ತರುಣ ವೈದ್ಯ ಒಮ್ಮೆ ಸ್ನೇಹಿತನನ್ನು ಕೇಳಿದ;

“ರೈನ್ ಎಂದರೇನು?”

“ಏನೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆ, ಆದರೆ ಒಂದಂತೂ ಖಚಿತ, ನೀನು ರೈನ್ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ನೀನು ಸಾವಿಗೆ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ.”

- ಎಂದು ಸ್ನೇಹಿತ ನುಡಿದ.

“ಓಹ್, ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು, ನಾನು ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆ. ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವ ಗುರುಗಳು ಒಬ್ಬರು ಬೇಕಲ್ಲ?”

“ನನ್ ಇನ್ ಗುರುಗಳ ಬಳಿ ಹೋಗು”

- ಸ್ನೇಹಿತನ ಸಲಹೆ.

ಕುಸುಡಾ, ನನ್‌ಇನ್ ಗುರುಗಳ ಬಳಿಹೋದ, ಹೋಗುವಾಗ ಒಂಬತ್ತೂವರೆ ಆಂಗುಲ ಉದ್ದದ ಚಾಕು ಒಂದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಸ್ವತಃ ಗುರುಗಳು ಸಾವಿಗೆ ಹೆದರುವರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಅವನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು.

ಕುಸುಡ ಗುರುಗಳ ಕುಟೀರ ತಲುಪಿದ್ದೇ ನನ್‌ಇನ್ ಗುರುಗಳು “ಹಲೋ, ಬಾ ಮಿತ್ರ, ಕುಶಲವಷ್ಟೆ” ಎಂದು ಆದರದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಚಾಕು ನೋಡಿ ಗುರುಗಳು ಹೆದರುವರು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ಕುಸುಡಾನ ಬಾಯಿಕಟ್ಟಿಹೋಯಿತು. ಅವನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸ್ತಂಭೀಭೂತನಾದ.

“ಗುರುಗಳೇ ನಾವು ಇದೇ ಮೊದಲು ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಅಲ್ಲವೆ?”

“ಹೌದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವೈದ್ಯನೆಂದು ನಿನ್ನ ತಪ್ಪಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ”

ಹೀಗೆ, ಗುರುಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಕುಸುಡಾನ ಪ್ರಯತ್ನ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಒಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದ - “ನನಗೆ ರೈನ್ ಕಲಿಸುವಿರಾ?”

ನನ್‌ಇನ್ ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದರು;

“ರೈನ್ ಕಲಿಯುವುದು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ, ನೀನೊಬ್ಬ ವೈದ್ಯ, ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ದಯೆ, ಕರುಣೆಗಳಿಂದ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡು. ಅದೇ ರೈನ್.”

ಕುಸುಡಾ ಮೂರು ಸಲ ನನ್‌ಇನ್ ಗುರುಗಳನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದ ಪ್ರತಿಸಲವೂ ಗುರುಗಳು ಅದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

“ವೈದ್ಯರು ವೃಥಾ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಬಾರದು. ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ರೋಗಿಗಳ ಆರೋಗ್ಯ, ಆರೈಕೆ ನೋಡಿಕೋ”

ಇಂಥ ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಸಾವಿನ ಭೀತಿ ಹೇಗೆ ನಿವಾರಣೆಯಾದೀತು ಎಂದು ಕುಸುಡಾಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕನೆಯ

ಸಲ ಗುರುಗಳನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದಾಗ ಅವನು ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ:

“ಯುನ್ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಸಾವಿನ ಅಂಚಿಕೆ ಮಾಯವಾಗುವುದೆಂದು ನನ್ನ ಮಿತ್ರ ತಿಳಿಸಿದ್ದ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಪ್ರತಿ ಸಾರಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗಲೂ ನೀವು ನನ್ನ ರೋಗಿಗಳ ಔಷಧೋಪಚಾರ, ಆರೈಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಇದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ನಿಮ್ಮ ಯುನ್ ಇಷ್ಟೇ ಎಂದಾದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.”

ನನ್ ಇನ್ ಗುರುಗಳು ನಸುನಕ್ಕರು. ಕುಸುಡಾನ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತಾ ಹೇಳಿದರು;

“ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ತುಂಬ ನಿಷ್ಠೂರವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡೆ. ಈಗ ನಿನಗೊಂದು ಒಗಟನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇದು ಗುರು ಜೋಶು ಅವರ ಮುಕ್ತದ್ವಾರ ಅಥವಾ “ಬಾಗಿಲು ಇಲ್ಲದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು”ದಿಂದ ಆಯ್ದು “ಕೋ ಅನ್” ಇದೊಂದು ಜ್ಞಾನೋದಯ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಒಗಟು.”

—ಎಂದು ಗುರುಗಳು ಜೋಶುನ ಮಹಾಶೂನ್ಯದ ಒಗಟನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

ಎಲ್ಲವೂ ಮಹಾಶೂನ್ಯ ಎಂಬ ಒಗಟಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕುಸುಡಾ ಎಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಿದರೂ ಅದರ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಎರಡು ವರ್ಷ ಕಾಲ ಯೋಚಿಸಿದ. ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಯೋಚನೆಗೆ ಒಂದು ಖಚಿತವಾದ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಮಹಾಶೂನ್ಯದ ಒಗಟನ್ನು ನಾನೀಗ ಬಿಡಿಸಬಲ್ಲೆ ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಗುರುಗಳ ಬಳಿಹೋದ. ಒಗಟಿಗೆ ತಾನು ಯೋಚಿಸಿದ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದ.

“ನಿನಗೆ ಅದರ ಸುಳಿವೇ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ”

—ಎಂದು ಗುರುಗಳು ಕುಟುಕಿದರು.

ಕುಸುಡಾ ಮತ್ತೆ ಒಂದು ವರ್ಷ, ಒಂದೂವರೆ ವರ್ಷ ಕಾಲ ಚಿಂತನ ಮಂಥನ ನಡೆಸಿದ, ನಿರ್ವಿಕಾರ ಭಾವದಿಂದ ಯೋಚಿಸಿದ.

ಈಗೀಗ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೌಮ್ಯಭಾವ ಮೂಡಿತು. ಪ್ರಶಾಂಶವೆನ್ನಿಸಿತು. ಪ್ರಸನ್ನನಾದ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲ ಮಂಜಿನಂತೆ ಕರಗಿಹೋದವು. ಮಹಾಶೂನ್ಯವೇ ಸತ್ಯವೆಂದು ಹೊಳೆಯಿತು. ಅವನು ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡ, ತನ್ನ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮನಸೋಕ್ತ ತೊಡಗಿಕೊಂಡು ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಿದ. ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ಸಾವಿನ ಭೀತಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಜೀವನ-ಮರಣಗಳ ತೊಳಲಾಟದಿಂದ ಅವನು ಮುಕ್ತನಾಗಿದ್ದ. ಮುಂದೆ ಒಂದು ದಿನ ಗುರುಗಳನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದಾಗ ನನ್‌ಇನ್ ಗುರುಗಳು ಅವನ ಮೂಖನೋಡಿ ನಸುನಕ್ಕರು ಅಷ್ಟೇ.

ಒಂಟಿ ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆ

ಮೊಕುರಾಯ್, ಕನ್ನಿನ್ ದೇವಾಲಯದ ಆಚಾರ್ಯರು, ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಮೌನಿ ಸಿಡಿಲು ಎಂದು ಹೆಸರಾದವರು. ಟೋಯೊ ಅವರ ಅಣುಗ ಶಿಷ್ಯ. ಶಿಷ್ಯರು ದಿವ್ಯ ರೈನ್ ಬೋಧನೆಗೆ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಕ್ಕೆ, ಪ್ರತಿದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ-ಸಂಜೆ ಗುರು ಮೊಕುರಾಯ್ ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊಕುರಾಯ್ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಪಾಠ ಪ್ರವಚನ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. “ಮನಸ್ಸು ಪೋಲಿ ಆಲೆಯುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಈ ಒಗಟುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ” ಎಂದು ಒಗಟುಗಳನ್ನು, ಮುಂಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಟೋಯೊಗೆ, ತಾನು ದಿವ್ಯ ರೈನ್ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯಾಯಿತು.

“ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳು, ಅದಕ್ಕೆ ನೀನು ತುಂಬ ಸಣ್ಣವ” ಎಂದರು ಗುರುಗಳು.

ಬಾಲಕ ಟೋಯೊ ಹಟ ಹಿಡಿದ. ಆಖ್ಯೆರಾಗಿ ಮೊಕುರಾಯ್ ಗುರುಗಳು ಕಲಿಸಲು ಒಪ್ಪಿದರು.

ಸಂಜೆ, ಟೋಯೊ ಶುಚಿಭೂತನಾಗಿ ಮೊಕುರಾಯ್ ಅವರ ದಿವ್ಯ ರೈನ್ ಪ್ರವಚನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಗುರುಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಹಾಜರಿ

ತಿಳಿಸಲು ಜಾಗಟೆ ಬಾರಿಸಿದ. ಗೌರವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮೂರು ಸಲ ಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ. ನಂತರ ಗುರುಗಳೆದುರು ಚಕ್ಕಳಮಕ್ಕಳ ಹಾಕಿ ಮೌನಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ.

“ಎರಡು ಕೈ ಸೇರಿ ತಟ್ಟಿದಾಗ ನಿನಗೆ ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೆ?” - ಮೊಕುರಾಯ್ ಕೇಳಿದರು.

ಗುರುಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಹೌದೆಂದು ತಲೆದೂಗಿದ ಶಿಷ್ಯ.

“ಎಲ್ಲಿ, ಒಂದೇ ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಶಬ್ದ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ತೋರಿಸು ನೋಡೋಣ?”

ಗುರುಗಳು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಒಂಟಿ ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಒಗಟನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಹೇಳಿದರು. ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಟೋಯೊ ತನ್ನ ರೂಮಿಗೆ ಹೋದ. ರೂಮಿನ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಗೇಷಾಗಳ ಸಂಗೀತದ ನಾದ ತರಂಗ ಅಲೆ ಅಲೆಯಾಗಿ ಬಂದು ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು.

“ಓಹ್, ಸಿಕ್ಕಿತು, ಒಗಟಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಸಿಕ್ಕಿತು” - ಟೋಯೊ ಒಮ್ಮೆಗೆ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಿದ.

ಮರುದಿನ ಸಂಜೆ ಗುರುಗಳ ಬಳಿ ಹೋದ. ಒಂಟಿ ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಸದ್ದನ್ನು ಸಶಬ್ದವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವಂತೆ ಗುರು ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಟೋಯೋ ಗೇಷಾ ಸಂಗೀತವನ್ನು ನುಡಿಸಲು ಶುರು ಮಾಡಿದ.

“ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ ಅದಲ್ಲ, ಒಂಟಿ ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಶಬ್ದ ಅದಲ್ಲ. ನೀನಿನ್ನೂ ಒಗಟನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ” - ಎಂದರು ಗುರುಗಳು.

ಟೋಯೋ ಕೊಠಡಿಗೆ ವಾಪಾಸಾದ, ಕಿಟಕಿಮೂಲಕ ಬರುವ ಸಂಗೀತದಿಂದ ತನ್ನ ಧ್ಯಾನ, ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ ಅಡಚಣೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋದ, ಅಲ್ಲಿ ಒಂಟಿ ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಧ್ಯಾನ ಶುರುಮಾಡಿದ, ನೀರು ಹನಿ ಹನಿಯಾಗಿ ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುವ ಸದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ‘ಪರಿಹಾರ ಸಿಕ್ಕಿತು’ ಎಂದು ಟೋಯೋ ಭಾವಿಸಿದ,

ಗುರುಗಳೆದುರು ಟೋಯೋ ಹನಿಹನಿಯಾಗಿ, ತೋಟ ತೋಟ್ಟಿಕ್ಕುವ ನೀರಿನ ಶಬ್ದ ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದೆ.

“ಏನದು? ಅದು ತೋಟ್ಟಿಕ್ಕುವ ಹನಿ ನೀರಿನ ಶಬ್ದ, ಒಂದೇ ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಶಬ್ದವಲ್ಲ. ಹೋಗು ಮರಳಿ ಯತ್ನವ ಮಾಡು”- ಎಂದರು ಗುರುಗಳು.

ಒಂದೇ ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಸದ್ದು, ಶಬ್ದ ಹೇಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಟೋಯೋ ಗಾಢಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ. ಆದರೆ ಅದರ ಶಬ್ದ ಹೊಳೆಯಲೇ ಇಲ್ಲ, ಅವನಿಗೆ ಈಗ ಸುಯ್ ಗಾಳಿಯ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅದನ್ನೇ ಒಂದೇ ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಶಬ್ದ ಎಂದು ತಿಳಿದ. ಅದರೆ ಗುರುಗಳು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಧ್ಯಾನಸ್ಥನಾದ, ಗೊಬೆ ಕೂಗುವ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಇದೇ ಇದ್ದೀತೆ ಒಂದೇ ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಸದ್ದು? ಗುರುಗಳು ಅಲ್ಲ ಎಂದರು.

ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ಶಬ್ದಗಳೊಂದಿಗೆ ಟೋಯೋ ಗುರುಗಳ ದಿವ್ಯ ಯುನ್ ಪ್ರವಚನ ಮಂದಿರದ ಎಡೆ ತಾಕಿದ, ಎಲ್ಲ ತಪ್ಪು. ಪ್ರತಿಸಾರಿಯೂ ನಿರಾಶೆ. ಹೀಗೆ, ಟೋಯೋ ಒಂದು ವರ್ಷಕಾಲ, ಒಂದೇ ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಶಬ್ದದ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ. ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯೂ ಅದರದೇ ಚಿಂತೆ, ಕೊನೆಗೆ, ಟೋಯೋ ದಿಟವಾದ ಧ್ಯಾನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ, ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋದ, ಎಲ್ಲ ಸದ್ದು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ; ಅತೀಂದ್ರಿಯನಾದ ಶಬ್ದಾತೀತನಾದ.

“ಈಗ ನನಗೆ ಏನೊಂದ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ನಾನೀಗ ಶಬ್ದದ ನಿಶ್ಯಬ್ದ ಲೋಕವನ್ನು ತಲುಪಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡ.

ಟೋಯೋಗೆ ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಶಬ್ದದ ಸತ್ಯದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಿತ್ತು.

(ಶ್ರೀ ಜಿ.ಎನ್. ರಂಗನಾಥ್‌ರಾವ್ ಅವರ ಯುನ್ ಕಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದು.)

ಓದು ಪಠ್ಯ

ಬೇಲಿಯ ಮೇಲಿನ ನೀಲಿಯ ಹೂಗಳು

—ಚನ್ನವೀರ ಕಣವಿ

ಸಾಲಾಗಿ ನವಿಲು ಗರಿಗೆದರಿ ನರ್ತಿಸಿದಂತೆ
ಮುಂಜಾವದಲ ಬೇಲ ತುಂಬ ನೀಲಿಯ ಹೂವು
ಜೀವನೋತ್ಸಾಹದಲ ಎದೆ ತುಂಬಿಸುವ ರೂಪು |
ಭೂಮಿಯಾಳವ ಭಾವ ಮೇಳೈಸಿ ಪುಟದಂತೆ
ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಮನಸೇಚ್ಚಿ ಬೆಳೆದಿಹ ಬಳ್ಳಿ
ತೆರೆದಿಹುದು ನೂರು ಸಾವಿರ ನೀಲ ಬಗೆಗಣ್ಣು |
(ನೇಸರನಿಗೂ ಜಗಕೂ ಇನ್ನೂ ನಿಧ್ಧೆಗಣ್ಣು)

ಎಲ್ಲ ಒಂದೇ ಅದಕೆ-ತೋಟ ಬೇಲಿಯ ಕಳ್ಳ
ಚಿಸಿಲು ಬಲಯುವ ಮುನ್ನ ಬಗೆಗೊಂಡ ಸೌಜನ್ಯ
ಮುಖವ ಸಣ್ಣದು ಮಾಡಿ ಮುದುರಿಕೊಂಡಿರೆ ಜೀವ
ಬರಿಯ ನೆನಪಿಗೆ ಉಳಿದ ದೇಟಗಂಟದ ಹೂವ
ಬದಿಬದಿಗೆ ನಾಳೆಯರಳುವ ಮೊಗ್ಗೆ ಮೂರ್ಧನ್ಯ
ವಿಮಲ ಕೋಮಲ ಕಾಂತಿಯೊಗುಮಿಗುವ ಚೈತ್ಯಾಕ್ಷಿ
ಅದೋ ಅಲ್ಲ ಇದೋ ಇಲ್ಲ; ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸುಮ ಸಾಕ್ಷಿ |

* * *

ಸಂಬಂಧ

ಸಣ್ಣ ಮನಸ್ಸಿನ ಹುಲು ಮಾನವ
 ತನ್ನವರೆನಿಸಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗಾಗಿ
 ಪಂಜರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾ ನಡೆದ....
 ಜಾಣ ತಿಳವಿನ ಸಂತ
 ಇರುಳಡೀ ಚಂದಿರನ ಮಂದ ಬೆಳಕಲ್ಲ
 ಕೇಡಿಗ ಕೈದಿಗಳ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ
 ಚಾವಿಗಳ ಚೆಲ್ಲುತ್ತ ನಡೆದ

- ಸೂಫಿ ಕವಿ ಹಾಫಿಜ್

ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರಸ್ತುತದವರೆಗೆ ಮಾನವನ ಬದುಕು ಸಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆ ಆತನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಸಮಾಜ, ಪರಿಸರದಲ್ಲಿಯೂ ಹಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಬದುಕಂತೂ ಹಲವು ಸಂಕ್ರಮಣಗಳ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಏರಿಳಿತಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಸದಾ ಬೆಂಗಾವಲಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದು ಆತನ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ, ಆತನ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಮತ್ತು ಆತ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನವರೊಡನೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮಾತ್ರ. ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾನವನ ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಜ್ವಲಂತ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಇತರ ಜೀವಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿಸಿದ್ದು ಸಂಬಂಧಗಳೇ ಎನ್ನಬಹುದು. ತನ್ನ ಜೊತೆಗಿರುವ ಜನರೊಂದಿಗೆ, ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ, ಇತರ ಜೀವಿಗಳೊಂದಿಗೆ ತನಗೆ ಹಾಗೂ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಒಳಿತಾಗುವಂತೆ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ ಮನುಷ್ಯ. ಪ್ರಕೃತಿ, ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸತ್ವಯುತವಾಗಿದ್ದರೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಕೆಡುಕಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ,

ಮಾನವನಿಗೆ ಈ ಸಂಬಂಧವೂ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ.

ಕಾಲಚಕ್ರ ಉರುಳಿದಂತೆ, ಮಾನವ ಆದಿಮಾನವನಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಮಾನವನಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು ಬದಲಾದವು. ಜೀವನ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳು ನಗರೀಕರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ. ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದಡೆಗೆ ಪರಿವಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಾಗಿದಂತೆ ಮಾನವ ಸಂಬಂಧಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದವು.

ಉದ್ಯೋಗ ನಿಮಿತ್ತ ನಗರವಾಸಿಗಳಾಗುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಇಂದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಅಸಂಖ್ಯರಾಗಿ ನಗರ ಸೇರುತ್ತಿರುವ ಯುವಜನರು ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿನ ಸಂಬಂಧದ ಕೊಂಡಿಗಳನ್ನೂ ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಾನು, ತನ್ನದು ಎಂಬ ಸಂಕುಚಿತ ಭಾವ ಬೆಳಸಿಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲವೂ ತನಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಇರಲಿ, ಇತರರಿಗೆ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದೇಶಕ್ಕೆ, ಜಗತ್ತಿಗೆ ಏನಾದರೆ ತನಗೇನು ಎಂಬ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಣದಿಂದಲೇ ಅಳಿಯುವ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದದ್ದು ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಗಳು ಎಂಬ ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಇದು ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರೆದರೆ ಕೊನೆಗೆ ತನಗೆ ತಾನೇ ಅಪರಿಚಿತನಾಗಿ ಬದುಕುವ ಪ್ರಸಂಗ ಮಾನವನಿಗೆ ಬರಬಹುದು.

ಈಗ ನಾವು ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಸಮಾಜದ ಐಕ್ಯತೆ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಐಕ್ಯತೆ ಹಾಗೆಯೇ ದೇಶದೇಶಗಳ ನಡುವಿನ ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ಅಳಿಸಿ, ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬಗ್ಗೆ. ವರ್ಣ, ಜಾತಿ, ವರ್ಗ, ಲಿಂಗ - ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂತರಗಳನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಿ 'ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ, ಜಾತಿ ಒಂದೇ, ಮತ ಒಂದೇ, ಕುಲ ಒಂದೇ ನಾವು ಮನುಜರು' ಎನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ಸಾಲುಗಳಾಗದೆ ದೇವನೂರರು 'ಕುಸುಮ ಬಾಲೆ'ಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ "ಈ ಸಂಬಂಜ ಅನ್ನೋದು ದೊಡ್ಡದು ಕನಾ' ಎಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಭಾವಿಸಬೇಕು.

ನನ್ನ ನಾಯಿ

- ಪ್ರ.ತಿ.ನ.

ಹೆರರ ನೋವಿಗೆ ಅಯ್ಯೋ ಎಂದು
ಮರುಗಿ ಸುಯ್ಯಲನಿಡಲು ಒಲವೆ?
ಹಿರಿಯ ಸುಖದಿರವೆನ್ನದೆನ್ನವ
ಅರಿವು ಒಲದವಗಿರುವುದೆ?

ಜನುಮದೊಂದಿಗೆ ಜೊತೆಯ ಕೂಡಿ
ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಬೆನ್ನ ಬಿಡದೆ
ಜನುಮದನ್ನತಿ ಕುಲದ ಹೆಮ್ಮೆಯ
ಕಟಾಕಳಿವುದೆ ಕರುಣೆಯು?

ಕೊಳದ ಕರೆ ಬಳಿ ಅಂದು ಮರುಗಿದೆ
ಸುಳದ ನೋವಿನ ಅಳುವ ಕೇಳಿ,
ಬೆಳೆದ ಇರುಳೊಳು ದನಿಯನರಸಿ
ಮನದೊಳಳುಕುತ ನಡೆದೆನು.

ಮುಗಿಲ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪೊರೆಯ ಹೊದೆದು
ನೋಗಸುಕನಸನು ಕಾಣುವಂದದಿ
ನಗುವ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳಕಿನೊಳಗೆ
ಕಂಡೆ ತಬ್ಬಲ ಮರಿಯನು.

ತಾಯಿ ಸತ್ತರು ಮೊಲೆಯ ಬಿಡದಾ
ನಾಯಿ ಮರಿಯ ಗೋಳ ಕಂಡೂ
ಮೈಯ ಮುಟ್ಟಲು ತಡೆದುದಂದು
ಜಾತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೆಮ್ಮೆಯು.

ಕೊರೆವ ಚಳಿಯೊಳು ದಿಕ್ಕುಗಾಣದ
ಮರಿಯ ತೊರೆಯಲು ಮನವು ಬಹುದೆ!
ಕೊರಲೊಳಟ್ಟನು ಬಳ್ಳ ಕುಣಿಕೆಯ
ಮನೆಗೆ ನಡೆಸಿದೆ ಮೆಲ್ಲನೆ.

ಅಂದು ಮಕ್ಕಳ ಹರುಷ ಮೀರಿತು
ಮುಂದೆ ಕುಣಿದರು ಕೈಯ ತಟ್ಟ
ಕಂದನಂದದಿ ಅಂದು ಮೊದಲು
ಮರಿಯ ಸಾಕಿದೆವೆಲ್ಲರು.

ಹಾಲು ಅನ್ನವನುಣಿಸಿ ನಲದೆವು
ಮೇಲುತಿಂಡಿಗಳೆಲ್ಲವಿತ್ತೆವು
ಮೈಲಿಗೆಯ ಭಯದಿಂದ ಮೈಯನು
ಮುಟ್ಟಗೊಡಿಸೆವು ಆದರೂ.

ಮರಿಯು ನಮ್ಮ ಬಿಂಕವರಿತು
ಹೊರಗೆ ನಿಲುವುದು ಹೊಸಿಲ ದಾಟದು!
ಹಿರಿಯತನದ ಹೆಮ್ಮೆಗಡಲು
ಹರಿಯಿತೆಮ್ಮೆಯ ಮಧ್ಯದಿ.

ಆರು ತಿಂಗಳ ಕಳೆದೆವಿಂತು
ಊರೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ಮರಿಯನೊಂದು
ಇರುಳೊಳೊಯ್ದನು ಕಳ್ಳನದನು
ಮನೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಮುದ್ದನು.

ಎದ್ದು ಹುಡುಗರು ನಾಯ ಕಾಣದೆ
ಬಿದ್ದು ಬೀಳುತಲೋಡಿಬಂದು
'ಕದ್ದರೇನೋ? ಮರಿಯ ಕಾಣೆವು'
ಎಂದು ಕಂಬನಿಗರೆದರು.

ಕೇರಿಕೇರಿಗೆ ಜನರನಟ್ಟದೆ
 ಊರ ಊರನು ತಿರುಗಿ ಕೇಳದೆ
 ಆರ ಕಂಡರು 'ಮರಿಯಾ ಕಾಣಿರ'
 ಎಂದು ಹುಚ್ಚನ ತೆರದೊಳು.

ಮೂರು ದಿನಗಳು ಹುಡುಕಿ ಕೊನೆಗೆ
 ಊರ ಮುಂದಿನ ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ
 ಏರುಬಿಸಿಲೊಳು ಕುರುಬನೆಡೆಯೊಳು
 ಕಂಡೆ ಮಲಗಿದ ಕುನ್ನಿಯ.

ಹರುಷ ಮೀರಿತು ಬಾಲವಾಡಿಸಿ
 ಗುರುತ ಹಿಡಿಯುತ ನೆಗೆಯೆ ನಾಯಿ
 ಕುರುಬಗೌಡನ ಗದರಿ ಕೇಳದೆ
 'ಕದ್ದೆಯೇತಕೊ ಮರಿಯನು?'

ನಡುಗಿ ಕೈಗಳ ಮುಗಿದು ನಿಂತು
 ನುಡಿದನೀ ಪರಿ ಕುರುಬ ಗೌಡನು
 'ಒಡೆಯ, ಮರಿಯನು ಕದಿಯಲಲ್ಲವು
 ಹಿಂದೆ ಬಂದಿತು ಕರೆಯದೆ.'

ಅಂದು ಊರೊಳಗಿರುಳ ತಂಗಿ
 ಮುಂದೆ ಪಯಣವ ಬೆಳೆಸಲೆಂದು
 ಮಂದಿ ಮಲಗಿದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲ
 ನಿಮ್ಮ ಜಗಳಗೆ ಬಂದೆನು.

ಮರಿಯು ಬಗುಳುತ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಲು
 ತೆರೆದು ಬುತ್ತಿಯ ರೊಟ್ಟಿಯಿಟ್ಟನು
 ಹರುಷದಿಂದಲ ತಲೆಯ ತಟ್ಟ
 ಮೈಯ ತಡಹಿದೆ ನಾಯಿಯ!

ಚಳಿಗೆ ನಡುಗಲು ಮರುಕದಿಂದ
ಕೆಳಗೆ ಕಂಬಳಿ ಹಾಸಿ ಜೊತೆಯೊಳು
ಚೆಲುವು ಮರಿಗೂ ತಾಣವಿತ್ತೆನು
ಒಲುಮೆ ಬೆನೆಯಿತು ಇಬ್ಬರ.

ಮೂಡ ಬೆಳಗಲು ಹೊರಟೆನಂದು
ಓಡಿ ಹಿಂದೆಯೆ ಬರಲು ಮರಿಯು
ಕೂಡಲಪ್ಪುತ ಮುತ್ತನಿಟ್ಟು
ಕರೆದು ತಂದೆನು ಊರಿಗೆ.

ಬಂಧುಬಳಗಗಳಲ್ಲವೆನಗೆ
ಕಂದನೀ ಮರಿ-ಕಳೆಯಲಾರೆ'
ಎಂದ ಗೌಡನ ಕಣ್ಣು ಹನಿತು
ಮರಿಯ ಹಗ್ಗವ ಹಿಡಿಯಲು.

ಹಗ್ಗವೆಳೆದನು; ಕುನ್ನಿ ಬಾರದು
ಸಗ್ಗದೆನ್ನಯ ಸವಿಯ ನುಡಿಗೆ
ಹಗ್ಗ ಸಡಿಲಿಸಿ ಅಟ್ಟಿನದನು
ಕುರುಬ ತಬ್ಬಿದ ಸೊಣಗನ!

ವರುಷ ನೂರರ ಕರುಣೆ ಬಿಗಿವುದೆ
ಕುರುಬನಿರುಳೊಳು ಬಿಗಿದ ಕಟ್ಟಿ!
ಮರಿಯ ನಡತೆಗೆ ಕೋಪಗೊಟ್ಟಿದೆ?
ಕರುಣೆ ಒಲುಮೆಗೆ ಸಾಟಿಯೆ?

ಒಲದರಿರವಿನ ಬಗೆಗಳೆರಡೆ?
ಒಲುಮೆಗಡ್ಡಲೆ ಕುಲದ ಹೆಮ್ಮೆ?
ಒಲುಮೆ ಬೆಸುಗೆಯ ಸುಖದ ಸವಿಯನು
ತಿಳಿಯದೇ ಬಡಜಂತುವು!

ಕಣ್ಣು ನೀರೊಳು ತೊಳೆದಿನಂದು
 ಜನ್ಮದುನ್ನತಿ ಹೆಮ್ಮೆ ಕೊಳೆಯು
 ನನ್ನ ಒಲುಮೆಗೆ ಅಡ್ಡ ಬಂದ
 ಕರುಣೆ ಹಾಯದ ಚಿಂತವ.

(ಮೂಲ : 'ಗಣೇಶ ದರ್ಶನ' ಕವನ ಸಂಕಲನ)

* * *

ಧರ್ಮ

-ಡಾ|| ಬೆಸಗರಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ

“ನಿಮ್ಮ ಹಾಳು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕುತ್ತೆ. ನನ್ನ ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗ, ನನ್ನಪ್ಪ ನಮ್ಮ ತಾತ ಅಂತ ಹೇಳ್ಕೊಂಡು, ಈ ಹಾಳು ಹಳ್ಳಿಲಿ ಸೇರ್ಕೊಂಡು ನಮಗೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕೊಡಿಸದೆ, ನಾಗರಿಕತೆ ಕಲಿಸದೆ ಹಳ್ಳಿ ಗಮಾಡುಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಿ - ನನಗೆಲ್ಲೋ ಒಂದು ದರಿದ್ರದ ಪ್ರೈಮರಿ ಸ್ಕೂಲ್ ಮೇಷ್ಟ್ರು ಕೆಲಸ ಸಿಗದಿದ್ದೆ ನಿಮ್ಮ ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗ ಬೆಟ್ಟದ ಮಣ್ಣನ್ನೇ ಕಲಸ್ಕೊಂಡು ತಿನ್ನಬೇಕಾಗಿತ್ತು.... ನಂದೇನೋ ಒಂದು ದಾರಿ ಆಯ್ತು ಇನ್ನು ಕೃಷ್ಣನದೋ... ನೀವು ಹಿಡಿದ ಹಾಗೇ ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗನ ಪಾದ ನಂಬಿ ಬದುಕೂ ಅಂತೀರಿ.... ಇನ್ನು ಪದ್ಮ ಬೇರೆ, ತಬ್ಬಲಿ ಮೊಮ್ಮಗಳು ಮದುವೆಗೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತವು. ಏನೋ ಅಷ್ಟೋ ಇಷ್ಟೋ ಹತ್ತಾರು ಖಂಡುಗ ಬತ್ತ ಬರೋ ಕೊಡುಗೆ ಭೂಮೀನ ಉಳಿಸ್ಕೋಳಿ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸುಳ್ಳು ಭೂನ್ಯಾಯ ಮಂಡಲಿ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿ ಅಂದ್ರೆ... ನಿಮ್ಮ ನಿಸೂರು ಮೂರು ಲೋಕಕ್ಕಾಗ್ತದೆ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ತೊಡೇ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿದೋರಂಗೇ ಆಡ್ತೀರಿ. ಹನ್ನೆರಡು ಎಕರೆ ಭೂಮಿ ಆ ಚಾಂಡಾಲ ಚನ್ನೇಗೌಡನ ಪಾಲಾಗೋಗ್ತದೆ... ನಿಮ್ಮ ನ್ಯಾಯ.... ನಿಷ್ಕೂರ ನಮಗೆ ವಿಷದ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ.”

ಹಿರಿಯ ಮಗ ರಂಗನಾಥ ಆಡಿದ್ದ ಮಾತುಗಳು ಒಂದೊಂದೂ ಒಂದು ಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯಾಗಿ, ಕೆನ್ನಾಲಗೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಬುರುಡೆಯ ಸುತ್ತ ಆಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನುಭವವಾಗಿ ಶ್ರೀಕಂಠಭಟ್ಟರು ‘ಅಸ್’ ಎಂದು ಮಗ್ಗಲು ಬದಲಾಯಿಸಿದರು. ಇಡೀ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಹಾಸಿದ್ದ ಮಂದಲಿಗೆ ಈಚಲ ಮುಳ್ಳುಗಳ ಮಂಚದಂತೆ ಮೈಯನ್ನು ಚುಚ್ಚತೊಡಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಹೆಂಡತಿ ರತ್ನಮ್ಮ ಆಡಿದ್ದ ಮಾತುಗಳು; “ಅಲ್ಲಾಂದ್ರೆ ಈ ಹಾಳು ಊರಿಗಾಗಿ ನೀವು ಎಷ್ಟೊಂದು ದುಡ್ಡಿದ್ದಿ ಮಾನವರಿಗೆ, ಪಶುಗಳಿಗೆ ಅಂತ ಆಸ್ತುತೆ ತಂದಿ. ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಭಟ್ಟರು ಅಂದ್ರೆ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುತ್ತೇ

ಕಣೇ! ನನ್ನ 'ಮರಳು ಹೊಳೆ' ಅಂದ್ರೆ ಏನಂತ ತಿಳೊಂಡಿದ್ದೀ! ಚಿನ್ನ! ಚಿನ್ನದಂಥ ಜನ ಇಲ್ಲಿ ಇರೋರು, ಈ ಹಾಳು ಹಳ್ಳಿ ಮುಕ್ಕಗಳು ಹಾಡೋ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿ ಅಲೆದು, ಮುಳ್ಳು ದಾರಿ ತುಳಿದು, ಪಾದಗಳನ್ನು ಸವೆಸಿ, ಹಗಲು-ಇರುಳು ಅನ್ನದೆ ಜೋಗಿ, ಜಂಗಮ, ತಂಬೂರಿ ಮೀಟೋರನ್ನ ಹುಡುಕಿ, ಅವರು ಹೇಳಿದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದು, ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ, ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿಸಿ ಅಷ್ಟೋ - ಇಷ್ಟೋ ಇದ್ದ ಹಳೇ ದುಡ್ಡನ್ನೂ ಕಳಕೊಂಡಿ. ಈ ನಿಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕ 'ಹುಟ್ಟಿದ ನೆಲ'ವನ್ನು ಭಟ್ಟರು ಹೆತ್ತ ಭೂಮಿಗೆ ನೀಡಿದ ಕಾಣಿಕೆ, ಪಾಮರರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರೋ 'ಅಪೂರ್ವ ಗಣಿ' ಎಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೊಗಳಿ ಹಾಡಿದರು. ಶ್ರೀಕಂಠಭಟ್ಟರು ಎಂದರೆ 'ಮರಳು ಹೊಳೆ'ಯ ಮರ್ಯಾದೆ ಅಂತಾರೆ.... ಆದ್ರೆ ಇವತ್ತು ಆ ಚನ್ನೇಗೌಡ ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರ ಭೂನ್ಯಾಯ ಮಂಡಲಿ ಮುಂದೆ ನಾನೇ ಶ್ರೀಕಂಠಭಟ್ಟರ ಹನ್ನೆರಡು ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉತ್ತು-ಬಿತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದೀನಿ; ನನ್ನ ಹೆಸರಲ್ಲೇ ಪಾಣೀಪಟ್ಟಿ ಇದೆ ಅಂತ ಹೇಳಿಕೆ ಮಾಡಿಸಿ ಅರ್ಜಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನಂತೆ. ಈ ಭೂಮಿ ಕೈ ತಪ್ಪಿತು ಅಂದ್ರೆ ಕೃಷ್ಣನ ಗತಿ. ಪದ್ಮಳ ಪಾಡು - ಈ ಹಾಳು ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದೆಂಥ ಶಿಕ್ಷೆ ? ಸುಮಾರು ಎಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಾವು ಮಾಡಿದ ನಿಷ್ಠೆಯ ಸೇವೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗ ನೀಡಿದ್ದು ನೋಡಿದಿರಾ! ಎಷ್ಟೊಂದು ದಿವ್ಯವಾದ ವರಪ್ರಸಾದ?" ಈವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯದ 'ಸಂಶಯ'ದ ಮಡುವಿಗೆ ನೂಕಿದ್ದುವು.

“ಎಷ್ಟೊತ್ತು ಆಗಿರಬಹುದು? ಮುಂಜಾನೆಯ ಮಬ್ಬು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹಿಮಗಿರಿಯ ಪದದಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಹಿಮಗಿರಿ ನದಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಅದೆಷ್ಟು ಚೆಂದ. ಚಿಲಿಪಿಲಿಗುಡುವ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಹಿಂಡು, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಗೆ ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಮೈಬಣ್ಣವನ್ನು ಬದಲಿಸುತ್ತ ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ಮೇಲೇರುವ ಸೂರ್ಯ, ಗಿರಿಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಶಿಖರದ ವೈಭವವನ್ನು ಮೆರೆಸುತ್ತ ಬೆಳಗುವ ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗನ ದೇವಾಲಯ ! ಇನ್ನೆಷ್ಟು ದಿನ ಈ ಧರೆಯ ಮೇಲೆ ಈ ಘಟ

ಇದ್ದೀತು. ಹೋಗಿ, ನದಿಯ ದಡದ ಮೇಲೆ ಪುಟ್ಟ ಮಗುವಿನಂತೆ ನಿಂತು ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ಸವಿಯಬೇಕು” ಎಂದುಕೊಂಡು ಭಟ್ಟರು ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ ಉಜ್ಜಿಕೊಂಡು “ಕಾಪಾಡು ರಂಗ” ಎಂದರು.

ಭಟ್ಟರ ಹೆಂಡತಿಗೂ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ-ಮಗನ ಮಾತಿನ ಘರ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಆಡಿದ್ದ ಮಾತುಗಳು ಯಜಮಾನರನ್ನು ನೋಯಿಸಿದ್ದುದರಲ್ಲಿ, ಅವರಿಗೆ ಸಂಶಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಎದ್ದು ‘ಸ್ವಿಚ್’ ಹಾಕಿದರು. ಅಂಗಳದ ತುಂಬ ಬೆಳಕು ಆವರಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಕಂಡದ್ದು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ಕುಳಿತ ಗಂಡನನ್ನು ವಾತನಾಡಿಸಲು ಭಯ. ಯಾಕೋ ಏನೋ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡವು. ತಮ್ಮ ಬಲಗಡೆ ನೋಡಿದರು. ತಬ್ಬಲಿ ಪದ್ಮ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಯಜಮಾನರು ಮೇಲೆದ್ದ ಸದ್ದಾಯಿತು. ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರು. ಭಟ್ಟರು ಶಾಲು ಹೊದ್ದು, ಅಲ್ಲೇ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಎಕ್ಕಡಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಕದದ ಮೂಲೆಕಡೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದರು. ಮೌನ ಮುಳ್ಳಾಗಿ ಇಡೀ ಅಂಗಳವನ್ನು ಆವರಿಸಿ ರತ್ನಮ್ಮನವರನ್ನು ಚುಚ್ಚಿತು; ಇನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ಏನೂಂದ್ರೆ ಇಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಈ ಗವ್ ಎನ್ನೋ ಕತ್ತಲೇಲೇ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟಿರಿ? ಕೃಷ್ಣನ್ನ ಏಳಿಸಲೇ?”

“ಹಾಂ! ಇಲ್ಲೇ ಹೊಳೇ ಕಡೆಗೆ. ಆಗಲೇ ಕೋಳಿ ಕೂಗುವ ಹೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲವೆ?”

“ಅಲ್ಲಾ, ನಾನು ಮಲಗೋ ಮುಂಚೆ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ...”

“ನೋವಾಯ್ತು ಅಂತ್ಲೇ? ಇಲ್ಲ.... ಆದ್ರೂ ನನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಂತೂ ಮೂಡಿತು. ನಾನು ನಂಬಿದ್ದನ್ನು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮೇಲೂ ಹೇರೋಕೆ ನನಗಿರೋ ಅಧಿಕಾರ ಏನು? ಆ ಹಾಳು ಭೂಮಿ ನನ್ನ

ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿದೆ. ನಾನೇ ಆ ಎ.ಸಿ.ಯೋ, ಡಿ.ಸಿಯೋ ಅವರ ಮುಂದೆ ಹಾಜರಾಗಬೇಕು. ಸತ್ಯವನ್ನಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇನನ್ನೂ ನುಡಿಯೋಲ್ಲ ಅಂತ ದೇವರ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಎದುರುಗಡೆ ನನ್ನ ಭೂಮಿ ಉತ್ತು ಬಿತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡ್ತಾ ಇರೋ ಚೆನ್ನೇಗೌಡ ನಿಂತಿರಾನೆ.... ಭೂನ್ಯಾಯ ಮಂಡಲಿ ಸದಸ್ಯರು ಕುಳಿತಿರ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸು, ಕಣ್ಣು ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡ್ತಾ ಇರ್ತಾವೆ. ನನ್ನ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಬದುಕು ನನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಏನನ್ನೂ ನುಡಿಸುತ್ತದೆ ಅಂತ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕುಳಿತಾರೆ. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಯಾವ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿ.... ಮಕ್ಕಳು, ಅವರು, ಇವರು ಆಡೋ ಮಾತುಗಳು ನನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಕೈಹಿಡಿದವಳು ನೀನು, ನನ್ನ ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಭಾಗಿಯಾದವಳು ನೀನು. ನಿನ್ನ ತೀರ್ಮಾನವೇನು? ಹೆಂಡತಿ, ಗಂಡನಿಗೆ ತಾಯಿ, ಮಂತ್ರಿ, ವೇಶ್ಯೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅಂತ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುವೆ? ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕು ಹೇಳು?”

ರತ್ನಮ್ಮ ಗಂಡನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ಚಿಂತೆಯ ಗೂಡಿನಂತಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವ ಬೆಳಕೊಂದು ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತು. ಗಡುಸಾಗಿದ್ದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ದಿವ್ಯವಾದ, ವರ್ಣಿಸಲಾಗದ ಸಾಹಸ ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿದಂತಿತ್ತು. ಗಂಡನನ್ನು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸಿ, ದಿಢೀರನೆ ಕುಳಿತು ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆದುಬಿಟ್ಟರು. ಕಣ್ಣೀರಿನ ಬಿಸಿ ಪಾದಗಳನ್ನು ತೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದ ಭಟ್ಟರು ಹೆಂಡತಿಯ ಭುಜಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪ್ರೇಮದಿಂದ, ಗೌರವದಿಂದ ಮೇಲೆಬ್ಬಿಸಿದರು. ಶಾಲಿನ ತುದಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಸೀಟಿದರು. ಆದರೂ ಆ ಪ್ರೇಮಮಯಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ; “ನನ್ನನ್ನು ಹರಸಿ”

“ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ...”

“ನನಗೆ ಬೇಕಾದ್ದು ಈ ಆಶೀರ್ವಾದವಲ್ಲ.....”

“ಇನ್ನೇನು?”

“ದೀರ್ಘ ಸುಮಂಗಲೀಭವ, ಎಂದು....”

“ಈ ಬೇಡಿಕೇನ ನೀನು ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗನ ಮುಂದಿಡಬೇಕು ರತ್ನ... ನನ್ನ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ನಾನೇ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಎಂಬತ್ತು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಈ ಇಳೀ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾಡಲಾರೆ.”

ರತ್ನಮ್ಮ ಬಿಕ್ಕಿದರು.

“ಆ ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗ ನಿನ್ನ ಕಾಪಾಡಲಿ” ಎನ್ನುತ್ತ ತಲೆ ನೇವರಿಸಿ, ಕದದ ತಾಳ ತೆಗೆದು, ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿಹೋದರು.

೨

ಕೃಷ್ಣಪೇಟೆಯ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಾರದ ನಂತರ ಭೂನ್ಯಾಯ ಮಂಡಳಿ ಸೇರಿದೆ. ಅಂದು ಸೋಮವಾರ, ಎ.ಸಿ. ಸಾಹೇಬರು ಹರಿಜನರು. ಈತನೇ ಈಗ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ, ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ತುಂಬ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿಸಿದ್ದ ಚನ್ನೇಗೌಡ - ಶ್ರೀಕಂಠಭಟ್ಟರ ಭೂ ವಿವಾದದ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಮಹತ್ವದ ದಿನ ಯಾರೋ ಗುರುತಿನವರು : “ಎನು ಭಟ್ಟರೆ, ನಿಮ್ಮಂಥ ಮೇಧಾವಿಗಳಿಗೆ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠರಿಗೆ, ಓರ್ವ ಹರಿಜನ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮುಂದೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತು ನ್ಯಾಯ ಬೇಡುವ ಸ್ಥಿತಿ ಬರಬಾರದಿತ್ತು. ಈ ಹಾಳು ಸರ್ಕಾರದ ಕಾನೂನಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕು!” ಎಂದಾಗ ಭಟ್ಟರು “ಅಯ್ಯಾ! ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದ ಆದಿಕವಿ ಪಂಪ ಮಹಾಶಯ ‘ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ತಾನೊಂದೆ ವಲಂ’ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ವಿದ್ಯೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ವಿದ್ವತ್ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ತಲೆಬಾಗಬೇಕಾದ್ದು ಧರ್ಮ. ಇದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನು?” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಕೊಠಡಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

ವಿಚಾರಣೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು:

“ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರೇನು?”

“ಮರಳು ಹೊಳೆ ಶ್ರೀಕಂಠಭಟ್ಟ.”

“ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯವರ ಹೆಸರು?”

“ಮರಳು ಹೊಳೆ ನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟ.”

“ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರೋರು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೆ?”

“ಹೌದು. ಗೊತ್ತು ನಮ್ಮೂರಿನವರೆ - ಚನ್ನೇಗೌಡರು ಅಂತ.”

“ಈಗ ನಾನು ಒಂದೆರಡು ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳೋನಿ....
ಸತ್ಯ ಹೇಳೋರೆ”

“ಕೇಳಿ ಸತ್ಯವಾದದ್ದನ್ನೇ ನುಡೀತೀನಿ.”

“ಈ ಚನ್ನೇಗೌಡ ನಿಮ್ಮ ಹನ್ನೆರಡು ಎಕರೆ ಭೂಮಿ.... ಎ.ಸಿ. ಸಾಹೇಬರು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ, ಭಟ್ಟರು ಉತ್ತರಿಸಿದರು: “ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರೋ ಹನ್ನೆರಡು ಎಕರೆ ಭೂಮೀನ ಈತನೇ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದಾನೆ....”

“ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಿಂದ....?”

“ಅವನ ತಾತ, ಮುತ್ತಾತರ ಕಾಲದಿಂದ...”

“ನೋಡಿ ನಿಮಗೂ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ ಯೋಚಿಸಿ: ಉತ್ತರಿಸಿ”.

“ಅಯ್ಯೋ ಸ್ವಾಮಿ ನನ್ನ ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗನ ಪಾದದಾಣೆ ಇದು ಸತ್ಯ....”

“ನೀವು ಭೂಮಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಲ್ಲ! ಎಲ್ಲೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಹಾರ ಹಣ ಬರುತ್ತದೆ. ಯೋಚಿಸಿ.”

“ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸರಕಾರ ಏನೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಿದೆ?”

“ಭೂನ್ಯಾಯ ಮಂಡಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ.”

“ಆದರೆ ನೀವು ನನಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವಂತಿದೆಯಲ್ಲ....?”

ಎ.ಸಿ. ಸಾಹೇಬರು ಸುಸ್ತಾದರು.

“ಹಾಗಲ್ಲ.... ನಿಮಗೆ ಇಳಿವಯಸ್ಸು.... ಅದಕ್ಕೇ ದೃಢೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೇ ಕೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಬೇಸರ ಮಾಡಿಕೊಬೇಡಿ.”

“ನನ್ನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವನು ಚನ್ನೇಗೌಡ...”

“ಭೂಮಿ ಚನ್ನೇಗೌಡರಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಆತನೇ ಒಡೆಯ ನಿಮ್ಮ ಭೂಮಿಗೆ”

“ಆಯ್ತು ದೇಶದ ನ್ಯಾಯ ಕಾನೂನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೀನಿ.”

“ನಾನಿನ್ನು ಹೋಗಬಹುದೇ?”

ಎ.ಸಿ. ಸಾಹೇಬರು ಗೌರವದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಭೂನ್ಯಾಯ ಮಂಡಳಿ ಸದಸ್ಯರು ಮೂಕರಾಗಿ, ಬೆವತು ಹೋದರು. ಚನ್ನೇಗೌಡನಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಂತಾಯಿತು.

೩

ದಡದಡನೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ಹೊರಟ ಶ್ರೀಕಂಠಭಟ್ಟರ ಹಿಂದೆ ಚನ್ನೇಗೌಡ ಓಡಿದ. “ಸ್ವಾಮಿ ಭಟ್ಟರೆ, ನಿಂತೋಳಿ...”

ಇಲ್ಲ. ಭಟ್ಟರು ಕಿವುಡರಂತೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕತೊಡಗಿದರು.

ಚನ್ನೇಗೌಡ ತಾಲ್ಲೂಕು ಆಫೀಸು ಒಂದಾಗುವಂತೆ ಕಿರುಚಿದ

“ನೀವು ನಿಲ್ಲದೇ ಹೋದ್ದೆ ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗನ ಆಣೆ” ಭಟ್ಟರು ನಿಂತರು.

ಚನ್ನೇಗೌಡ ಎದುರು ಬಂದು, ಕೈಚೋಡಿಸಿ ನಿಂತ.

“ಏನಪ್ಪಾ? ಕರೆದದ್ದು?”

“ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಾರ ನಾನೇನೋ ಭೂಮಿ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ನಾನೂ...”

“ಮುಂದೇನು ಹೇಳು.”

“ಮನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ.... ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲು ಎಂಗೆಳೀಲಿ?”

ಭಟ್ಟರು ಸುಮ್ಮನೆ ಶೂನ್ಯ ದೃಷ್ಟಿ ಚೆಲ್ಲಿದರು.

“ಆರು ಎಕರೇನ ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬರೀತೀನಿ!”

“ಇಂಥ ದಾನ ನಾನು ಒಪ್ಪೋಲ್ಲ!”

“ಹೋಗ್ಲಿ.... ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೀವ್ವಿ ಅಂತ್ರೇ ಬರುತ್ತೀನಿ.”

“.....”

“ನೀವು ಒಪ್ಪದೇ ಹೋದ್ದೆ.... ಹೊಳೇಗ ಬಿದ್ದು ಸಾಯ್ತೀನಿ”

“.....”

ಶ್ರೀಕಂಠಭಟ್ಟರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಂತು.

“ನೋಡು ಚನ್ನೇಗೌಡ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ತಲೆ ಹಾಕೋಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನುಂಟು. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳುಂಟು. ನನಗೆ, ನನ್ನ ಹಿಮಗಿರಿ ರಂಗನ ಸೇವೆ ಈ ಘಟ ಇರೋತನಕ ಇದ್ದೇ ಇದೆ” ಎಂದು ಮರಳು ಹೊಳೆಯ ಕಡೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕತೊಡಗಿದರು. ವಯಸ್ಸಾದ ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ವಜ್ರಶಕ್ತಿ ಮೂಡಿತ್ತು.

(ಮೂಲ : ‘ಕಣಜ’ - ಸಮಗ್ರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ)

* * *

ಭರತ ಬಾಹುಬಲಿ ಯುದ್ಧ

(ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣದ ಆಯ್ದ ಭಾಗ)

ಗದ್ಯ ಸಾರ : ಡಾ|| ಎಲ್ ಬಸವರಾಜು

ಅಂತು ಒಡ್ಡಿದ ಆನೆಯದಳದ ಆಟೋಪದ ನಡುವೆ -

ಮೇಘಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುವ ಚೈತ್ರ ಧ್ವಜ ಧರಿಸಿದ ವಿಜಯ ಗಜದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಉಗ್ರವಾದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ಬೆದರಿಸುವ ರಣಭೇರಿಗಳ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕೂ ಗಡಚಿಕ್ಕುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಉದ್ವಂಶದ ವಿಂದ್ಯಪರ್ವತದ ಮೂರ್ಧಾಧಿರೂಢವಾದ ಆನೆಗಳ ಸದ್ದಿಗೆ (?) ಸಿಂಹ (ಗರ್ಜನೆ) ತಾನಾಗಿ - ವೀರಕ್ಷತ್ರಚೂಡಾಮಣಿ ಭರತ ನೃಪನ ಮುನ್ನುಗ್ಗಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದನು.

ಆಗ ಬಾಹುಬಲಿಯೂ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಕೈಗೊತ್ತಿಕೊಂಡನು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ - ಇತ್ತ ಯುವರಾಜ ಬಾಹುಬಲಿಯೂ ಅಭಿನಿಷಾದಿಯನ್ನೂ ಪಶ್ಚಾನ್ನಿಷಾದಿಯನ್ನೂ - ತನ್ನ ವಿಜಯಗಜವನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಮುನ್ನೂಕಲೂ ಅವುಕಲೂ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ವಿಜಯಶ್ರೀ ವಿಲಾಸಿನಿಯ ಭ್ರೂಲತೆಯ ವಿಭ್ರಮವನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಮಧ್ಯಮ ನಿಷಾದಿಯ ಕೈಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು.

ಸಮುದ್ರ ದ್ವೀಪ ಸಮೀಪದ ಯಾವಡೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಇರುವ ಶತ್ರುಸಮೂಹಕ್ಕೆ - ಇದು (ಅಶುಭ ಸೂಚಕವಾಗಿ)ರಾತ್ರಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು ಎಂಬಂತೆ - ಬಾಹುಬಲೀಶನು ಏರಿಸಿದನು- ಬಾಗಿ ಸಿ ಬಿಗಿದು ಮಿಡಿದ ನಾರಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ-ನಾದ ಶತ್ರುರಾಜರ ಕುಲಾಂಗನೆಯರಿಗೆ ಮನಸ್ಸಂತಾಪವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂತೆ ಬಿಲ್ಲನ್ನು.

ಆ ಪ್ರಸ್ತಾವ(= ಸಮಯ)ದಲ್ಲಿ.

ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲೆಂದು ನಿಂತಿದ್ದ ಧನುರ್ಧಾರಿಗಳ ದಳವೂ,

ಹೊಳೆಯುವ ಖಡ್ಗಗಳು ಉಲೈಗಳನ್ನು ಹೋಲಲು ನುಗ್ಗಿಸಲೆಂದಿದ್ದ (ಅಶ್ವ) ದಳವೂ, ಚಕ್ರಗಳ ಚೇತ್ಕಾರ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರಲು ಓಡಿಸಲೆಂದಿದ್ದ ರಥಗಳೂ, ಉರಿದೆದ್ದ ಕೋಪದಿಂದ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲೆಂದಿದ್ದ ಖಡ್ಗಧಾರಿಗಳ ದಳವೂ, ಒಂದೇ ಸಮ ನುಗ್ಗಲೆಂದಿದ್ದ ಆನೆಯ ದಳವೂ ನೋಟಕ್ಕೆ ಅದೇನು ಭಯಂಕರವಾಯಿತು !

ಧರ್ಮಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶ

ಆಗ ಉಭಯ ಸೈನ್ಯದ ಮಂತ್ರಿಮುಖ್ಯರು - ಇವರಿಬ್ಬರು ಅರಸು ಮಕ್ಕಳಾದರೋ ಚರಮದೇಹಧಾರಿಗಳು, ಇವರ ಯುದ್ಧವೆಂಬುದು ಅತಿಕೂರ ಗ್ರದಯುದ್ಧದಂತೆ ಸಕಲ ಪ್ರಜಾವಿನಾಶಕರವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ. [ಈ] ಎರಡೂ ಚತುರಂಗದ ಬಲವು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿ ಸೋಲು-ಗೆಲವು ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. ಸಮಸ್ತ ಜನರ ಸಂಹಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಈ ರಣ(ಯುದ್ಧ)ದಿಂದ ಏನು ಬರುವುದು-ಎಂದು ಧರ್ಮಯುದ್ಧವನ್ನೇ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮತಿಪಟ್ಟು-ಮೊದಲು ಭರತರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಜಯವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕು ದೃಷ್ಟಿಯುದ್ಧ - ಜಲಯುದ್ಧ - ಮಲ್ಲಯುದ್ಧದಲ್ಲೇ! ಜನರನ್ನು ಸಾಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪಾಪವೂ ಅಪಯಶಸ್ಸೂ ಆಗುವುದಷ್ಟೇ - ಸ್ವಾಮಿ, ಈ ಚತುರಂಗಬಲಯುದ್ಧವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿರಿ.

ಬಾಹುಬಲ (ಸೈನ್ಯ)ದ ಅಳತೆಗೋಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ! ಬಿಡದಿದ್ದರೆ ಕಡಿಮೆ (ಸೈನ್ಯ=) ಬಲವಿದ್ದವನನ್ನು ಅಧಿಕ ಬಲ (ಸೈನ್ಯ) ವಿದ್ದವನು ತುಳಿದುಬಿಟ್ಟನೆಂದು ಜನರು ನಿಂದೆ ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ - ಧರ್ಮ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ಜಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರಿ ಎನ್ನಲು,

ಭರತೇಶ್ವರನು - ಇಂತಾದರೆ ಬಾಹುಬಲಿಯೊಡನೆ ನಮಗಿದ್ದ ರಣಬಯಕೆ - ದಟ್ಟದರಿದ್ರಳಾದ ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಬಯಕೆಯಂತಾಯಿತು ಎಂದು - ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮೀ ಲೀಲಾಲಂಬನವೆನಿಸಿದ ಅಂಬಾರಿಯ ಒರಗುದಿಂಬಿಗೆ ಒರಗಿಕೊಂಡು ವಿಜಯಗಜದ ಹೆಗಲ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಸುಖಾಸೀನನಾಗಿದ್ದಾಗ - ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರನಲ್ಲಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಬಂದು-ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಧರ್ಮಯುದ್ಧ ವಿಚಾರವನ್ನು

ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ನನ್ನ ಈ ಚತುರಂಗಬಲವನ್ನು ಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರರು ಎದುರಿಸಬಲ್ಲರೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವ ನಮ್ಮ ಅರಸ ಭರತನ ಗರ್ವೋನ್ನತಿಯ ಬಿಸಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ನೀವು ನೋಡಿರಿ- ಧರ್ಮಯುದ್ಧವಾಗಲಿ ಬಳಿಕ ಎಂದು, ತನ್ನ ಭುಜದಂಡದಲ್ಲಿನ ಚಾಪದಂಡಕ್ಕೆರಿಸಿದ ಹೆದೆಯ ಠಂಕಾರವನ್ನು ಭರತರಾಜನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಕೋಪಗೊಂಡ ಯಮನ ಹೂಂಕಾರವೋ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸದೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹಿಡಿಯಲಾಗದ ತನ್ನ ಧನುರ್ದಂಡವನ್ನು ಆ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ - ಕೋಪದಿಂದ ಸೊಟ್ಟಗಾದ ಯಮನ ಹುಬ್ಬಿನ ಬಾಗುನಿಗುರಾಟವೋ ಎಂಬಂತೆ ಮಾಡದೆ, ಮತ್ತು ಅವಿರತವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ತನ್ನ ಬಾಣಾವಳಿಯಿಂದ ಅವಿರಳವಾದ ಮದೋದಕವೆಂಬ ತೈಲಪಾಕದಿಂದ ದುರವಲೋಕವಾದ ಅವನ ಸೈನ್ಯದ ಆನೆಗಳ ಗಂಡಸ್ಥಲವೆಂಬ ಕಡಾಯಿಗಳನ್ನು ಅಗಲವಾಗಿ ತೂತು ಹೊಡೆಯಲು ಕಿವಿಯವರೆಗೆ ಸೆಳೆದು ಬಿಟ್ಟ ತನ್ನ ಬಾಣಗಳೆಂಬ ಚಾಣಗಳಿಂದ ಅವನ ಸೈನ್ಯದ ಆನೆಗಳ ತಲೆಯೆಂಬ ಬಂಡೆಗಳನ್ನು ಸೀಳಲು, ತನ್ನ ವಿಜಯಗಜದ ಸೊಂಡಿಲಿಂದ ಪೂತ್ಕರಿಸಿದ ಶತ್ರುವೀರ ಯೋಧರ ರಕ್ತದ ತುಂತುರಿಂದ ಅವನ ಮೀತಿಮೀರಿದ ಕೋಪತಾಪವನ್ನು ಆರಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಪಡೆಯದೆ ಈಷದ್ ವಿಷಣ್ಣಮುಖನಾಗಿದ್ದ ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರನನ್ನು ಮಂತ್ರಿಪುಂಗವರು ಗಮನಿಸಿ ಬಿಡು ದುರಾಗ್ರಹವನ್ನು, ಪ್ರಸನ್ನ ಗಂಬೀರಚಿತ್ತದಿಂದ ಅವಧಾರಿಸು - ಎಲೆ ಯುವರಾಜ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಸಲಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಪಿನವರಾದ ನಾವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡು.

ದೃಷ್ಟಿಯುದ್ಧ

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಡಂಬಡಿಸಿ ಧರ್ಮಯುದ್ಧಕ್ಕೆ, ಉಭಯ ಸೈನ್ಯ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆನಂದಭೇರಿಯನ್ನು ಹೊಯ್ದಿ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿ, ಬಾಹುಬಲಿಕುಮಾರನ ಮತ್ತು ಭರತೇಶ್ವರನ ಪಕ್ಷದ ರಾಜಲೋಕದವರನ್ನು, ಎರಡೂ ಕಡೆಗೆ ಮಧ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ಮಿಡುಕದೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದೆಂದು ನಿಯಮಿಸಿದಾಗ ಇಬ್ಬರು ನೀಲಪರ್ವತ -

ನಿಷಧ ಪರ್ವತಗಳು ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಹೋರಾಡುವಂತೆ ಸೆಣಸಿ ನಿಂತು ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಮುಖತಾವರೆ ಲಲಿತವಾಗಿ, ಕಣ್ಣೆವೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ, ಕಣ್ಣುಪಾಪೆ ಸ್ತಿಮಿತವಾಗಿ ದೇಹ ನೇರವಾಗಿ ಬಾಹುಬಲಿ - ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಹೀರುವಂತೆ ನಟ್ಟ ನೋಟವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರಲು (ಹಾಗೆ ನೋಡಲಾಗದೆ) ಭರತ ಸೋತನು.

ಜಲಯುದ್ಧ

ಅಂತು ಬಾಹುಬಲಿಯ ತೇಜಃಪುಂಜವೇ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಉಳುಕುವಂತಾಗಿ - ಸೈರಿಸದೆ ಎವೆಯಿಕ್ಕಿ ದೃಷ್ಟಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಲು, ಮತ್ತೆ ಇಬ್ಬರೂ ಬಂದು ಸರಸ್ಸನ್ನು - ಸಲಗಗಳೆರಡು ವಿಲಾಸದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಕಮಲದ ಪರಾಗಧೂಳಿಯಿಂದ ಹೊಂಬಣ್ಣವಾದ ತಿಳಿಜಲವನ್ನು ತುಳುಕಾಡಿದರು.

ಭರತನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿದ ಕೋಪದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ನಂದಿಸುವಂತೆ ಆ ಮರಕತಮಣಿವರ್ಣನಾದ ಬಾಹುಬಲಿ ತನ್ನ ಕೈಯೆಂಬ ಪರಿಘದಿಂದ ಒಡನೊಡನೆ ತುಳುಕಿದನು ತಿಳಿನೀರನ್ನು.

ಭರತೇಶ್ವರನು ಐನೂರು ಬಿಲ್ಲು ಎತ್ತರವಿದ್ದನಾಗಿ - ಐನೂರಿಷ್ಟತ್ತೈದು ಬಿಲ್ಲೆತ್ತರದ ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರನ ಮೇಲೆ ರಭಸದಿಂದ ಉಗ್ಗಿದ ನೀರು (ಚದುರಿ ಹನಿ ಹನಿ) ಎದೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲುಕಿ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದಂತೆ ಮಿನುಗಲು ಆ ಜಲಯುದ್ಧದಲ್ಲೂ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಸೋಲಾಯಿತು.

ಮಲ್ಲಯುದ್ಧ

ಅಂತು ಬಾಹುಬಲಿಯು ಐರಾವತದಾನೆಯ ಸೊಂಡಿಲಂಥ ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ತುಳುಕಿದ ನೀರಿಗೆ ಮುಖವನ್ನು ಓರೆ ಮಾಡಿ, ಮುಖಮುಖದಲ್ಲೇ ಮುಖ ಸೋತು, ಬಾಹುಬಲಿಕುಮಾರನಿಗೆ ಘೋಷಿಸುವ ಜಯಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಲಾರದೆ, ಮಣಿಮಯ ಕಿರೀಟದಿಂದ ಉದಗ್ರವಾದ ದೇಹದ ಆ ಭರತನು-ಎತ್ತರವಾದ

ಶಿಖರವಿರುವ ಕನಕಪರ್ವತವನ್ನೇ ಸಮಗಟ್ಟಿ ಬಂದು - ಮಲ್ಲಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಮರಕತಮಣಿ ಪರ್ವತವನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವ ಭುಜಬಲಿಯೊಡನೆ ಹೆಣೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಸುರರು-ವಿದ್ಯಾಧರರು - ನರರು ಎರಡೂ ಕಡೆ ಗುಂಪುಕಟ್ಟಿ ನೋಡಿದರು.

ಕರಣಗಳನ್ನೂ ಗಾಯಗಳನ್ನೂ ಪರಿಣತಿಯಿಂದ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಕುತ್ತಿಯಾಡುತ್ತ, ಒಳ್ಳೇ ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಭರತನನ್ನು ಅನಾಮತ್ತಾಗಿ ಎತ್ತಿ ಗಿರಿಗಿರಿ ತಿರುಗಿಸಿದಾಗ - ಭರತ ಧರಿಸಿದ ಕಿರೀಟದ ವಜ್ರ ವೈಷೂರ್ಯ ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣ ಸೂಸಿ ಮಿನುಗಿದವು !

ಬಾಹುಬಲಿಯು ಭರತನನ್ನು ಎತ್ತಿಯೂ ಕುಕ್ಕಲಿಲ್ಲ.

ಕನಕಾಚಲವನ್ನು ಹೊತ್ತಿದೆ ಮರಕತಾಚಲವನ್ನು ಎನಿಸಿ ಬಾಹುಬಲಿಯು - ಸಕಲಾವನಿತಲ ವಲ್ಲಭನಾದ ಭರತನನ್ನು ಭೋಂಕನೆ ಎತ್ತಿ ಹೊತ್ತಿದ್ದನು - ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕುಕ್ಕಲೊಲ್ಲದೆ !

ಭರತರಾಜನು (ನನ್ನ) ಗುರು (=ತಂದೆ), ಹಿರಿಯಣ್ಣ, ಮಹಿಮಾಕರ (=ಪೂಜಾನಪ್ಪ) - ಇಂಥವನನ್ನು ಘನತೆ ಕುಂದಿಸಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕುಕ್ಕಿ ಅವಮಾನ ಮಾಡಲೇ ? ಎಂದು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲಿಳಿಸಲು - ದುಂದುಭಿಗಳ ಮೊಳಗಿನೊಡನೆ ವಿಜಯ ಘೋಷಣೆ ನಡೆಯಿತು. ಆ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ - ಇತ್ತ ಭರತನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ (ಎಲ್ಲರ ಮುಖ) ಕಪ್ಪಿಟ್ಟಿತು.

ಚರಮತನು ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಭೌಮ ಮತ್ತು ಪುರುಪರಮೇಶ್ವರನ ಪುತ್ರ - ಹಾಗಾಗಿಯೂ ಅವಮಾನವಾಯಿತು ಆ ಭರತೇಶ್ವರನಿಗೆ - ಎಲ್ಲವೂ ಹುಂಡಾವಸರ್ಪಿನಿಯ (ಅತ್ಯಧಮಕಾಲದ) ಮಹಿಮೆ !

ಬಾಹುಬಲಿಯ ಮೇಲೆ ಭರತನು ಚಕ್ರರತ್ನವನ್ನು ಛೂಬಿಟ್ಟ.

ಎರಡು ಸೈನ್ಯದ ಅರಸುಗಳೆದುರಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಅವಮಾನವಾಗಲು ರೋಷದ ದಳ್ಳುರಿಯನ್ನು ಉಗುಳುತ್ತ ಭರತೇಶ್ವರನು ಚಕ್ರರತ್ನವನ್ನು ಬಗೆದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ.

ಆಗ, ಆ ಪುರುಪರಮೇಶ್ವರನ ಪುತ್ರನ ಯುದ್ಧಾಡಂಬರದ ಉಪಸರ್ಗ (ವಿಘ್ನ) ಬಾಹುಬಲಿಯ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯಿಂದ ಆಕುಲ ವ್ಯಾಕುಲರಾಗಿ ಆ ಉಪಸರ್ಗದ ಪ್ರಶಮನ ಪ್ರತಿಕಾರವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಸುಂದರಿಯರೊಡನೆ ಸುರರು ತಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಮುಗಿದು ನಿಂತು ಸರ್ವಜ್ಞ (=ತೀರ್ಥಂಕರ) ಬಿಂಬ (=ವಿಗ್ರಹ)ಗಳಿಗೆ - ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಸೀಯನ್ನು ಹಾಲಿನ ಅಭಿಷೇಕಾರ್ಚನೆಯನ್ನು, ಇಂದ್ರವನದ ಆಗತಾನೇ ಅರಳಿದ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಯ 'ಆಲಂಬ ಲೀಲಾರ್ಚನೆ'ಯನ್ನು, ಚಿಂತಾಮಣಿ ರಚನೆಯ "ಆಭರಣಾರ್ಚನೆ"ಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದಾಗಿ ಹರಸಿಕೊಂಡರು.

ಭರತ ಸೋತ, ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು.

ಆ ಪ್ರಸ್ತಾವದಲ್ಲಿ (೧೪.೧೧೨ರಿಂದ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ) ಚಕ್ರರತ್ನಕ್ಕೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರೆ - ಅದು ಆ ಭರತನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲಾರದೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ - ಅವನ ಬಲ ಭುಜದ ಬಳಿ ಕಂಗೆಟ್ಟು ವಿನಯವಾಗಿ ನಿಂತಿತು.

ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು ಬಾಹುಬಲಿಯ ಜಯ ಯಶೋದುಂಬಿಧ್ವನಿ ಎಂಬಂತೆ - ದೇವ ಸೈನ್ಯದ ದುಂದುಭಿಧ್ವನಿಯು ದೇವಾಂಗನೆಯರ ಮಾಂಗಲ್ಯಗೇಯ ಸ್ವರದೊಡನೆ ಸಂಗಮಿಸಿ ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರಲು - ಸುರರ ಆನಂದಬಾಷ್ಪದ ಬಿಂದುಗಳೋ ಇವು ಎಂಬಂತೆ ಪುಷ್ಪಮೇಘಗಳು ಹೂಗಳ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿತು.

ಹಿರಿಯರು ಭರತನನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದರು

ತನಗಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿದನಿಷ್ಟನ್ನೂ ಚಕ್ರವರ್ತಿ - ಎನ್ನುವ ಕುಲವೃದ್ಧರ ರಾಜರ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಭರತನು ನಾಚಿ ಕಿರೀಟ ಧರಿಸಿದ ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿದನು.

ಬಾಹುಬಲಿಯ ವೈರಾಗ್ಯ ಭಾವನೆ

ತನ್ನ ಬಲಭುಜದ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ನಂತ ಚಕ್ರರತ್ನವನ್ನು 'ಸಾಹಸರಸಿಕೆ'ನಾದ ಬಾಹುಬಲಿ ಕಂಡು ಈ ಮಾಡಬಾರದ ಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾಡಿದನೇನು

ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ?

ಹೋಗು, ಧಿಕ್ಕಾರ ಛೇ ನಿಕೃಷ್ಟ ಛೇ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಮೇಲಣ ಮೋಹ ಮಿಂಚಿನ ಕಾಂತಿಯಂತೆ ಚಂಚಲವಾದುದಾಗಿ ಮನುಕುಲತಿಲಕನಾದ ಭರತನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಕೆಡಿಸಿತು ಅಂದಮೇಲೆ ದುಷ್ಟ ರಾಜರ ಮಾತಿನೇನು ಸೋದರರೊಡನೆ ಸೋದರರನ್ನು ಕಾದಾಡಿಸುವುದು, ತಂದೆಯ - ಮಗನ ನಡುವೆ ಬಿಡದೆ ಕೋಪವನ್ನುತ್ತಾದಿಸುವುದು, ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೇ ಇಷ್ಟೆಂದ ಮೇಲೆ- ರಾಜ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತೊಡರುವದನ್ನಂತು ?

ಅದಲ್ಲದೆ, ವಿದ್ಯೆಯೆಂಬ ನದಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಒಣಗಿಸುವ ಬೇಸಗೆಯ ಸೂರ್ಯನ ಸುಡುಸುಡು ಬಿಸಿಲೂ, ಕಾಂತಿಯೆಂಬ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಬಡಬಾನಲ ಜ್ವಾಲೆಯೂ, ವಿನಯವೆಂಬ ಚಂದ್ರಮನ ಬೆಳುದಿಂಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆವಾಡುವ ಮೋಡಗಳ ಹಿಂಡೂ, ಇಹಪರವಿವೇಕವೆಂಬ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅಸ್ತಮಾನ ಸಮಯವೂ, ಧರ್ಮವೆಂಬ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಕಡಿಯುವ ಕೊಡಲಿಯೂ, ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯವೆಂಬ ಮರದ ಚಿಗುರು ತೊಂಗಲೂ, ಇಂದ್ರಿಯವೆಂಬ ಕಿರಾತನು ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ವಿಹಾರಿಸುವ ಗಹನಾರಣ್ಯವೂ, ಅಪಯಶಸ್ಸೆಂಬ ಧೂಳನ್ನೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತೂರುವ ಬಿರುಗಾಳಿಯೂ ಆದ ಪಾತಕಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಾತರಿಸಿ ಕಾಪುರುಷನಂತೆ ಈ ಭರತನೇ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಲಿ ನಾನು ಪುರುಪರಮೇಶ್ವರನ ನೂರು ಜನ ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡಿದ ನಿರ್ಣಯವನ್ನೇ ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತೇನೆ - ಆ ದುರಾಶೆಯನ್ನಲ್ಲ !

ವಿಷದ ಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಯ್ದು ಅದ್ದುವ ಭಯಂಕರ ರಣರಂಗಗಳಿಗೆ ನುಗ್ಗಿಸುವ, ನಾನಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಳಲಿಸುವ, ವಿಷಯಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡರಿಬಿದ್ದು ಸಾಯುತ್ತಿದೆ ಜನ.

ಮೊದ ಮೊದಲಿಗೆ ಮಧುರ, ಬಳಿಕ ನಂಜಿನ ಸವಿಯಂತೆ ಮುರಿದು ಕೊಂದಿಕ್ಕುವುದು ಅಂದಮೇಲೆ ಈ ನರಪಶುಗಳು ಯಾಕೆ ವಿಷಯ ವಿಷಾಸ್ವಾದನಲ್ಲಿ ಲಂಪಟರಾಗಿರುವರೋ ?!

ಕಿವಿ-ಚರ್ಮ-ಕಣ್ಣು-ನಾಲಗೆ-ಮೂಗು ಎಂಬಿವು (ಇಂದ್ರಿಯಗಳು) ಶಬ್ದ-ಸ್ಪರ್ಶ-ರೂಪ-ರಸ-ಗಂಧ (ವೆಂಬ ವಿಷಯ)ದಿಂದ ಸಿಗುವ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವವು ಆ ಇಂದ್ರಿಯವಿಷಯವಿಲ್ಲದಂದು-ಆ ಸುಖವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಅತೀಂದ್ರಿಯಸುಖವೇ (ಶಾಶ್ವತ) ಸುಖ !

ನಾಶವಾಗುವ ಒಡಲನ್ನು, ನಾಶವಾಗುವ ರಾಜ್ಯ (ಭಾರ)ದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಲೂ ನನ್ನ ಮೈ ನಡುಗುತ್ತದೆ ಈ ಒಡನೆಯೇ ಜೈನದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಡಿಗರೆಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಸಮಸ್ತ ದೇವತಾ ಸಮೂಹವನ್ನು.

ಬಾಹುಬಲಿ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದ.

ಎಂದಿಂತು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ, ಭರತನಿಗೆ ಹೇಳಿದ : ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಅವಮಾನವಾಯಿತೆಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ ಕೋಪ ಮಾಡಬೇಡವೆಂದಿಗೂ- ತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ರಚ್ಚು ಮಾಡುವುದೇನು ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಯೇ !?

ನೀನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ ಚಕ್ರ ನನ್ನ ಈ ಬೆಟ್ಟದಂಥ ದೇಹವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲಾರದು - ಹೇಳು, ಯಾಕೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೀಯ? ವಜ್ರದ ಚೂರೊಂದು ವಜ್ರದ ಪರ್ವತವನ್ನೇ ಗೆಲ್ಲಬಲ್ಲುದೇ?

ನೆಲಸಲಿ ನಿಮ್ಮ ಎದೆಯ ಮೇಲೇ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ-ಭಟರ ಖಡ್ಗಮಂಡಲವೆಂಬ ಕನೈದಿಲ ವನದ ವಿಭ್ರಮ ಭ್ರಮರಿಯಂಥ, ಈಗಿಲ್ಲಿದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು ಘಳಿಗೆಗೆ ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗುವ ಮಿಂಚಿನಂಥ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ! ತಂದೆ ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ರಾಜ್ಯ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ನಿನಗೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ- ಏನಣ್ಣ, ನೀನೊಲಿದ ಲತಾಂಗಿಗೂ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ನಾನು ಆಶೆಪಟ್ಟೆನಾದರೆ - ನನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ಕಳಂಕಿತವಾಗದೇ?

ನಿನ್ನಲ್ಲಿ - ಸಂಯಮವಿಲ್ಲದೆ ಅತಿಯಾದ ಅವಿನಯದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡ ನನ್ನ ದೋಷವನ್ನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ನೀಗಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಅಣ್ಣ, ಮನಃಕಾಲುಷ್ಯವನ್ನು ಬಿಡು. ಇದೊಂದು ಸಲಕ್ಕೆ ಈ ದುರ್ನಡತೆಯನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡು. ಎಂದು ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರನು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗಲು ಮನೋನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದಾಗ-

ಭರತನ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ತುಂಬಿದ್ದ ಕೋಪವಷ್ಟೂ ಹೋಗಿ - ಎತ್ತೆತ್ತ ಮಾಡಿದನೋ ಇದನ್ನು ತಮ್ಮನಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಒಂದು ಸದ್ಭಾವನೆ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದು ಅಯ್ಯ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ನಮ್ಮ ಈ ಮನುವಂಶಕ್ಕೆ ಶಿಖಾಮಣಿಪ್ರಾಯನಾದ ಸಹೋದರ ! ಅಯ್ಯ-ನೀನೂ ತಪೋವನಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಇನ್ನು ನಾನು ಯಾರಿಗಾಗಿ ಈ ಮಹಾಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಲಿ ? ಎಂದು ತನ್ನ ಪಾದಪದ್ಮಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣೀರಿಂದ ಪಾದ್ಯವೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಣ್ಣನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಸುರಿಯುವ ತನ್ನ ಕಣ್ಣೀರಿಂದ ಅಂದು ಬಾಹುಬಲಿ ತಾನೇ ಭರತನಿಗೆ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯದ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕೋತ್ಸವ ನಡೆಸಿದನೆಂಬ ಆ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದ.

ಬಾಹುಬಲಿಯ ರಾಜ್ಯತ್ಯಾಗ - ಸಮವಸರಣಾಭಿಗಮನ

ಅಂತು ಭರತೇಶ್ವರನನ್ನು ಬಾಹುಬಲಿಕುಮಾರನು ಎಂತಾದರೂ ಒಡಂಬಡಿಸಿ, (ಚಕ್ರಾಧಿಪತಿಯಾಗಿರಿಸಿ), ಮಹಾಬಲಿಯೆಂಬ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ತನ್ನ ಪೌದನಪುರದ ರಾಜ್ಯಪದವಿಯಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿಸಿ ಷಟ್ಪಿಂಡಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದಿದ್ದ ಅಪ್ರತಿಮಲ್ಲ (ಭರತ)ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ - ಪ್ರತಿಫಲವೇನನ್ನೂ ಕೈಗೊಳ್ಳದೆ, ಕರ್ಮವೆಂಬ ದರ್ಪಿಷ್ಟ ಮಲ್ಲರನ್ನು ಅಡಗಿಸುವ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ - ನಡೆದನು ಬಾಹುಬಲಿಯು ತೀರ್ಥಂಕರನ ಸಮವಸರಣ ಸಭೆಯ ಕಡೆಗೆ?

ಮಂದಾರ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯ ನವಪರಾಗ ರಜೋಗಂಧ ಬೆರೆತ, ವಿವಿಧ ಪತಾಕೆಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಅಲುಗಿಸುವ - ಸಮವಸರಣ ಮಂಟಪದತ್ತಣಿಂದ ಬಂದ ಮಂದಮಾರುತವು ಬಾಹುಬಲಿಯ ಆಸರವನ್ನು ಆರಿಸಿತು.

ದೇವ ಸಮಾಜದ ಜಯಜಯರವದಿಂದ ತನಗೆ ಕರ್ಮದ ಮೇಲಣ ವಿಜಯವನ್ನು ಹರ್ಷದಿಂದ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತ ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವಂತೆ ಹಿತಕರವಾಯಿತು ಆ ಬಾಹುಬಲಿಗೆ ಸಮವಸರಣದ ದುಂದುಭಿ ಘೋಷ!

ಟಿಪ್ಪಣಿ :

(ಈ ಗದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.)

ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಭರತನ ಆಯುಧಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರರತ್ನ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದರ ಅದರ ಸೂಚನೆ. ಅದರಂತೆ ಭರತನು ಚಕ್ರರತ್ನ ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಗೆಲುವಿನ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಯೋಧ್ಯಾ ನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ಚಕ್ರರತ್ನವು ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲೇ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವತನಕ ಚಕ್ರರತ್ನ ಪುರಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪುರೋಹಿತರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಭರತನು ತನಗೆ ವಿನಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತೆ ತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ ಸಂದೇಶ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಾಹುಬಲಿಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಸೋದರರೂ ಭೂಮಿಗಾಗಿ ಅಣ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಲು ಇಷ್ಟಪಡದೆ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ತಪೋನಿರತರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಬಾಹುಬಲಿ ಮಾತ್ರ ಕ್ಷಾತ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಅಣ್ಣನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೃಷ್ಟಿಯುದ್ಧ, ಜಲಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ಮಲ್ಲಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಡೀ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಗೆದ್ದ ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ತನ್ನ ತಮ್ಮನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಸೋತು ಅಪಮಾನಿತನಾಗಿ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಮೇಲೆ ಚಕ್ರರತ್ನವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಆದರೆ ಚಕ್ರರತ್ನವು ಬಾಹುಬಲಿಯ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಭೇದಿಸದೆ, ಅವನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬಂದು ಅವನ ಬಲಭುಜದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಐಶ್ವರ್ಯಗಳು ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಛಿದ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದರಿತ ಬಾಹುಬಲಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಪ್ರಜ್ಞೆ ಜಾಗೃತವಾಗಲು ವೈರಾಗ್ಯಪರವಶನಾಗಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಬಾಹುಬಲಿಯ ನಿಲುವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾವ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಓದು ಪಠ್ಯ

ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಶಂಕರ

-ಅನಂತನಾಗ್

೧೯೬೫. ಎಂದಿನಂತೆ ಐದನೇ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲೂ ಶಂಕರ ಉತ್ತಮ grade ಪಡೆದಿದ್ದ. ಎಸ್.ಎಸ್.ಸಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟ ನನಗೆ ಪಾಸಾಗುವೆ ಅನ್ನೋ ಎಂದಿಲ್ಲದ ನಂಬಿಕೆ. ಒಂದೂವರೆ ವರ್ಷದಿಂದ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಬ್ಯಾಂಕೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಕಡಕ್ ಪಾವ್ ತಿನ್ನುವಾಗೆಲ್ಲ ಬೆಣ್ಣೆಯೂ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕೆಯ ಮದುವೆಯ 'ಸಿದ್ಧತೆಗಳಿಗೆ' ಆಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಕೆಲಸವೇ ಅಧಿಕ ನೆರವಾಯಿತು. ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಬೇಸಿಗೆಯ ರಜೆಯಲ್ಲಿ ತವರೂರಿಗೆ ಮರಳಿದ್ದೆವು- ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ.

ಶಿರಾಲಿಯ ಚಿತ್ರಾಪುರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಆನಂದಾಶ್ರಮ ಗುರುಗಳ ಸನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆಯ ಸುವರ್ಣೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕಂಡೆವು. ಯಾಕೋ ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ತೇಜಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಕಂಡರೂ, ವಯಸ್ಸಾದಂತೆ, ಬಳಲಿದಂತೆ ಕಂಡರು. ಗುರುಗಳ ಶಿಷ್ಯರು, ಹಿಂದೆ ಬರೆದಂತೆ, ಮುಂಬೈನವರು. ಸನ್ಯಾಸ ಅವರನ್ನು, ಒಂದು ರೀತಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿತ್ತು. ಹಳ್ಳಿಯ ನಾವುಗಳು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೆವು. Juxtaposed - ಅಲ್ಲಿಯವರೆಲ್ಲಿ; ಇಲ್ಲಿಯವರೆಲ್ಲಿ!

ಮುಂಬೈಯ ಸುದ್ದಿ- ಸಮಾಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ತವಕ, ಕುತೂಹಲ, ಅವರಿಗೆ ಶಂಕರ ಪಟಪಟನೆ ಮಾತಾಡಿ ನಮ್ಮ ಮುಂಬೈ ಜೀವನ ಕ್ರಮ, ಅಲ್ಲಿಯ ಆಗುಹೋಗುಗಳು, ರಾಣಿಬಾಗ ೨೦೦ಗೆ ಹೋಗಿದ್ದು; ಹಾಗೇ ಮಲಬಾರ್ ಹಿಲ್, ಗೇಟ್‌ವೇ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಆರ್ಟ್ (automatic) ಮಿಲ್ಕ್ ಡೇರಿ, ಚೈನಾ ಕ್ರೀಕ್, ಇತ್ಯಾದಿಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಡುವಿಲ್ಲದೇ ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಶಿಷ್ಯರ

ಮುಖಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಂದ ದುಃಖ-ನೋವು ಹೊರ ಸೂಸುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಷಣ್ಣ ಛಾಯೆ ಆವರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನದೇ ವಯಸ್ಸು ಅವರಿಗೆ. ಅವರಿಗೂ ಒಬ್ಬ ತಮ್ಮ, ತುಂಬ ಮೋಹಕವಾದ ತಂಗಿ ಇದ್ದರು. ತಂದೆ ತಾಯಿಂದರ ಜತೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮುಂಬೈಯ ಉಪನಗರ ಸಾಂತಾ ಕ್ರೂಝ್‌ನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ನಮ್ಮಂತೆ ಅವರದೂ ಬಡಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗ. ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಅವರಿಗೋಸ್ಕರ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಮಮ್‌ಲ ಮರುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಶಂಕರನನ್ನು ಸದಾ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಂಕರನಿಗೂ instinctively ತಿಳಿದಂತಿತ್ತು.

‘ಅಣ್ಣ, ಅವನು ಯಾಕೆ ಒಂಥರಾ ಬೇಸರದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಾಣ್ತಾನೆ?’

‘ಅವರು ಗುರುಗಳು, ಅವನು ಅನ್ನಬಾರದು. ‘ಅವರು’.

‘ನಾನು ಅವರನ್ನು ಬಹುವಚನದಲ್ಲೇ ಮಾತಾಡಿಸಿದೆ. ಅಮ್ಮಾ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಶಿಷ್ಯರೇ ಹೇಳಿದರು - ನೀನು ನನಗೆ ‘ನೀವು’ ಅನ್ನಬೇಡ. ‘ನೀನು’ ಅನ್ನು ಅಂತ. ಇಲ್ಲಾ, ನಿನ್ನಣ್ಣಂಗೆ ಕರೀತಿಯಲ್ಲಾ, ಹಾಗೆ ‘ಅಣ್ಣ’ ಅನ್ನು ಅಥವಾ ‘ದಾದಾ’ ಅನ್ನು ಅಂತ.’

(ಅವರು ತಮ್ಮ-ತಂಗಿ ಅವರನ್ನು ಮುಂಬೈಯ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ದಾದಾ- ಅಣ್ಣ- ಅಂತಿದ್ದುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು) ನನಗೆ, ‘ಏನು ಹೇಳೋದು?’ ತೋಚಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ.

‘ಅಣ್ಣ, ಯಾಕವರು ಅಷ್ಟು ಚಿಜ ಕಾಣ್ತಾರೆ, ಹೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ...!’ ಇನ್ನೊಂದಿನ ಹೇಳೇನೆ, ಅಂತ ಜಾರಿಕೊಂಡೆ.

‘ಸನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆಯ ಸುವರ್ಣೋತ್ಸವ’ ಅದ್ಧೂರಿಯಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ದೂರ ದೂರದ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಂದ ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ಸಾರಸ್ವತರುಗಳು ಬಂದಿದ್ದರು. ಹಬ್ಬ; ಆಡಂಬರ. ವಿಜೃಂಭಣೆ ಉಕ್ಕುವ, ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುವ, ಹರಿದುಹೋಗುವ, ಹೋಗಿ ಮಾಯವಾಗುವ ಗುರು-ಭಕ್ತಿ! ಮುಂಬೈಯಿಂದ ಅನೇಕ ನಮ್ಮ ಹೊಸ ಪರಿಚಿತರೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಾವು ಹಳ್ಳಿ ಜೀವನದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ವ್ಯರ್ಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆವು. ಕೆಮ್ಮಣ್ಣಿನ ರಸ್ತೆಗಳು,

ಸೆಣೆಯಿಂದ ಸಾರಿಸಿ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿದ ಅಂಗಣಗಳು, ಬಡ ಗುಡಿಸಲುಗಳು, ಹೊಳೆ-ನದಿಗಳು, ಕಾಡು-ಗುಡ್ಡಗಳು- ಕಬ್ಬಿನಹಾಲು, ಬೆಲ್ಲ ತಿನ್ನಿಸಿದವು. ವೆಂಕಟಾಪುರ ನದಿಯ ದೋಣಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಿದವು; ಮಠದ ಪುಷ್ಕರಣೆಯಲ್ಲಿ ಈಜಾಡಿಸಿ ಪಟ್ಟಣದ pale yellow ಬಣ್ಣವನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿ, ಕಪ್ಪು-ಕರಗಿ ಮಾಡಿಸಿದವು! ಉತ್ಸವ ಮುಗಿದ ಒಂದು ವಾರದೊಳಗೆ ಭುಕ್ತ ಎಂದು ಹಾರಿಹೋದರು. ಹಿಂಡು-ಹಿಂಡಾಗಿ, ಮಠದ ಅಡಿಗೆ ಭಟ್ಟರು ನೆಮ್ಮದಿಯ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕು! ಮಠದ routineಗೆ ಮರಳಲು ಒಂದು ವಾರ ಹಿಡಿಯಿತು.

ಶಂಕರ ತನ್ನ ಪಟ್ಟು ಬಿಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ದಾರಿ ತೋಚದೆ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿದ, ಶಂಕರನೆದುರಿಗೇ. ತುಸು ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಂಡ ಶಂಕರ. ಅವರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಶಂಕರನನ್ನು ಹತ್ತಿರವೆಳೆದರು. 'ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ ಶಂಕರಾ. ನಿನ್ನೋಡಿದಾಗ ನನ್ನವರ ನೆನಪು ಬಂತು. ನನ್ನ ತಂಗಿ ನಿನಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕವಳು ಗೊತ್ತಾ?' ಮೌನ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ, ಶಂಕರನಿಗೆ, ಏನೂ ಅನಿಸದ ಹಾಗೆ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ತುಸು ದೂರ ಸರಿಸಿ, ಏಕಾಏಕಿ ಎದ್ದು, ಆಚೀಚೆ ನಡೆದರು ಶಿಷ್ಯರು. ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಲೆತ್ತಿಸಿದರು. ಅವನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ಶಂಕರ ಸ್ತಂಭಿತನಾದ. ಅಗಲಗಲವಾದ ಅವನ ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೂ ನೀರು. ಗಮನಿಸಿದ ಶಿಷ್ಯರು ತಟಕ್ಕನೇ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ವಿಷಯಾಂತರ ಮಾಡಿದರು.

'ನೋಡು, ನಾನು ನಿನಗೇನೋ ತೋರಿಸ್ತಿನಿ. ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬಾರದು ಇದ್ಯಾವುದನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಮುಂದೆ ಬಾಧಕವಾಗದೆಂತ ಗುರುಗಳು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಿನಗೇಂತ ತೋರಿಸ್ತಿನಿ, ಇದು ಕೊನೇ ಸಲ....'

ಏನಿದು? ನಮಗೆ ಕಾತರ.

ಶಿಷ್ಯರು ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಕೌಪೀನದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೂತು ಧ್ಯಾನಸ್ಥರಾದರು. ಸುತ್ತಲೂ ಮೌನ. ಕೆಲ ನಿಮಿಷಗಳೇ

ಗಂಟಿಯಂತೆ ಕಳೆದವು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅವರ ಇಡೀ ಮೈ ನಡುಗಹತ್ತಿತ್ತು. ಎರಡೂ ಕೈಗಳ ಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ದೂರವಿದ್ದ ಶಂಕರ ಹೆದರಿ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕೈಗಳೂ ತಣ್ಣಗಾಗಿದ್ದವು. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡೋದಕ್ಕೂ ಭಯ ನಮಗೆ. ಇದೇನಾಗಿದೆ?

ನನ್ನ ವಯಸ್ಸಿನವರಾದ್ರೂ, ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದವರಾಗಿದ್ದರು ಶಿಷ್ಯರು. ಆ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಂಡರೂ, ಅದನ್ನು appreciate ಮಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ ನಾವು! ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ ಮೈ ಬರಬರುತ್ತಾ ಶಾಂತ-ಸ್ವಬ್ಧವಾಗುತ್ತಿದಂತೆ, ಅವರ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಬೆವರಾಗಿತ್ತು. ನಧಾನವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟರು. ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಾದರು. ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ಗರುತು ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಗಿ ಮುಗುಳ್ಳುಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

‘ಶಂಕರ.... ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು’ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದ ಮುಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಿ, ಎರಡೂ ಕರಗಳನ್ನು ನಮ್ಮತ್ತ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದರು.

ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮ! ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಕುಂಕುಮ !

ಕೆಲಕಾಲ ಏನೂ ತೋಚದ ನಾನು, ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮ-ಕುಂಕುಮಗಳನ್ನು ಎರಡು ಪೇಪರಿನ ಪುಡಿಗಳಲ್ಲಿ collect ಮಾಡಿದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿದಂತೆ, ಶಂಕರ ಓಡಿಹೋಗಿ ಶಿಷ್ಯರ ಎರಡೂ ಕೆನ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮುತ್ತಿಟ್ಟ. ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕರು ಶಿಷ್ಯರು. ‘ನೋಡಿದೆಯಲ್ಲ ಶಂಕರ? I am not sad anymore, alright?’ ಅಂದರು. ಶಂಕರ ತೃಪ್ತಿಯ ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿದ.

ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯೂ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಅವರು ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬರುವವರಿದ್ದರು.

ಆ ವರ್ಷ ಮುಂಬೈಗೆ ವಾಪಸಾಗುವ ಮುನ್ನ (ಕೇರಳದ) ಆನಂದಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದೆವು. ಸ್ವಾಮಿ ರಾಮದಾಸರು ಸಮಾಧಿಸ್ತರಾಗಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಾಗಲಿದ್ದವು. ಆಶ್ರಮ ಎಂದರೆ ಸ್ವಾಮಿ ರಾಮದಾಸರು ಅನ್ನೋ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ನಮಗೆ, ಮಾತಾಜಿ ಮತ್ತು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ

ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಡೆಸಿದ್ದರೂ, ಎಲ್ಲ ಖಾಲಿ-ಖಾಲಿ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಶಂಕರ ಭಜನಾ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ರಾಮನಾಮ ಹಾಡಿದ, ತಬಲಾ ಬಾರಿಸಿದ, ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸೈ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ. ತನ್ನ ಪರಿಚಿತ ಮರಗಿಡಗಳ ಮೇಲೂ, ಆಶ್ರಮದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಗುಡ್ಡ-ಪರ್ವತಗಳ ಮೇಲೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿತ್ತಿದ್ದ ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ಹೊರಗೂ, ಚಿಕ್ಕ-ದೊಡ್ಡವರೊಡನೆಲ್ಲಾ ಆಟ ಆಡಿ ಆಡಿ ಸುಸ್ತಾಗಿ ಸಂಜೆ ಏಳಕ್ಕೆ ನಿದ್ದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ.

‘ಅಪ್ಪಾ, ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆಯಾದರೂ ನೀನು ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಕರಿಸಬೇಕಪ್ಪಾ’ ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮುಂಬೈಗೆ ಹೊರಡಲೊಪ್ಪಿದ! ಆದರೆ ಅವನು ಮತ್ತೆ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದು ಅಥವಾ ಹೋಗಲಾಗಿದ್ದು, ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರವೇ! ನಟ ಶಂಕರನಾಗ್ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡು, ‘ಓಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ’ನ ‘ಗಂಡುಗಲಿ’ ಎಂದು Golden Peacock Inter-National award winner ಆಗಿಯೇ! ೧೯೭೯ರಲ್ಲಿ!!

೧೯೬೫ರಿಂದ ಶಂಕರ ಎಸ್‌ಎಸ್‌ಸಿ ಆಗುವವರೆಗಿನ ವರ್ಷಗಳು ಭರದಿಂದಲೇ ಸಾಗಿದವು. Many-an-event overtook us. ಆದರೆ ಅವ್ಯಾವುವೂ ಶಂಕರನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮಟ್ಟದ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ. ಶಾಲೆಯಲ್ಲೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಶಂಕರ, ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಗಂಟೆ-ಅರೆಗಂಟೆಯೊಳಗೆ ‘ಅಭ್ಯಾಸ’ ಮುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ‘ಓದು’ ಅಂತ ಯಾರೂ ಹೇಳೋ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ! (ನನಗೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ)

೧೯೬೭ರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಕ್ಕನ ಮದುವೆ ಮುಂಬೈನಲ್ಲಿ ಅದ್ಧೂರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊಳಹಳ್ಳಿ ಕುಟುಂಬದ ಹುಡುಗನ ಜತೆ. ಮುಂಬೈನಲ್ಲೇ ಅವರಿಗೆ ನೌಕರಿ, ಅವರೆಲ್ಲ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ತೊರೆದು ಐದು ದಶಕಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, ತಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯವರು ಅನ್ನೋ ಆನಂದ ಬಂಟವಾಳದ ಸದಾಶಿವರಾವ್‌ರವರಾದ ನಮ್ಮಜ್ಜನಿಗೆ! ಮಠದ ಮೇನೇಜರ್ ಆದ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಅಪಾರ ಮಿತ್ರ ಬಳಗ;

ಅಲ್ಲದೆ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು ಬೇರೆ. presentationಗೆ ಕ್ಯೂ ನಿಂತಿತ್ತು! ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಮ್ಮಜ್ಜ ಅಮ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ಅಂದಿದ್ದು- 'ತೇರು ಬಂದಾಗ ಆರತಿ ಬೆಳಗಿಸೋದಕ್ಕೆ ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತಿರಾರೆ ಅಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ ನೋಡು ಎಲ್ಲಾ!' ಅವರಿಗೆ ಹೊಳೆದದ್ದು ಆ ಉಪಮೇಯ!! ಅಕ್ಕನ ಮದುವೆಯ ೨-೪ ತಿಂಗಳಲ್ಲೇ ಅಜ್ಜ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್‌ನಿಂದ ತೀರಿಹೋದರು.

ಬಂದವರ್ಯಾರ್ಯಾರೋ ಜೋರು-ಜೋರಾಗಿ ಅತ್ತರು. ಶಂಕರನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಅಮ್ಮ ಮಾತ್ರ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳಕೊಂಡರೂ ಧೃತಿಗೆಡಲಿಲ್ಲ! ಕಣ್ಣು - ಮೂರು - ಗಲ್ಲಗಳು ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದವಷ್ಟೇ. (ಅಜ್ಜನ ಒಂಟಿ ಸಂತಾನ ಆಕೆ). ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಶಂಕರ ಸಟಕ್ಕನೇ ಹೋಗಿ ಅಮ್ಮನ ಪಕ್ಕ ನಿಂತು, ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಅವಳನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದ. ಅಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡರು. ತಾನಾಗೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಮಂದಸ್ಥಿತವನ್ನು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ತಕ್ಷಣ ಶಂಕರ ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದ. 'ನೋಡಣ್ಣ ಅಮ್ಮ ಎಷ್ಟು ಧೈರ್ಯವಾಗಿದ್ದಾರೆ' ಅಂದ.

ಸ್ಮಶಾನ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಡಲು, ಸಿದ್ಧತೆ ಮುಗಿದಿತ್ತು. ನನ್ನ ಸಮ ವಯಸ್ಕರೊಡನೆ ನಾನೂ ಹೊರಟುನಿಂತೆ. 'ಅಣ್ಣ ನಾನೂ ಬರೇನೆ.'

'ಬೇಡ. ನೀನಿನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವನು.'

'ಅಜ್ಜಿ (ಅಪ್ಪನ ತಾಯಿ) ಹೋದಾಗಲೂ ಹಾಗೇ ಅಂದೆ.'

'ಬೇಡ ಅಂದೆನಲ್ಲ!'

'ನೋಡಮ್ಮ' - ಅಮ್ಮ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. 'ಸರಿ ಬಾ' ಅಂದೆ

ನಾವಿಬ್ಬರೂ ವೀಕ್ಷಿಸಿದ ಮೊದಲ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಅದಾಗಿತ್ತು!

ಅತ್ತ ಶಿರಾಲಿಯಲ್ಲಿ, ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಬೆಳೆದಂತೆ, ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಇತ್ತರು. ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಹಿರಿಯ ಗುರುಗಳನ್ನೊಪ್ಪಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಕಳೆದ ತೃಪ್ತಿ ಒಂದೆಡೆಯಾದ್ರೆ, ಕಿರಿಯ ಗುರುಗಳು ಪಟ್ಟಕ್ಕೇರಿದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲೇ ತಮಗಾದ

ಅವಮಾನದ ನೋವು ಉದ್ದೇಗ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ. ನಡೆದ ಘಟನಾವಳಿ ಅವರನ್ನು ತುಂಬ ಘಾಸಿ ಮಾಡಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅರಳಿ ಮುಖವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆವರಿಸಿ ಶುಭ್ರದಂತಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರಚೆಲ್ಲುವ ಮುಕ್ತನಗು ಮಾಯವಾಯಿತು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೇನಾದರೂ ಆಘಾತವುಂಟಾದಾಗ ಅಪ್ಪ-ಅಮ್ಮ ಕೇರಳದ ಆನಂದಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಮೊರೆ ಹೋಗುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಆದರೀಗ ಅದೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಠದ ಗುರುಗಳನ್ನು ಎದುರು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಮದ ಮಾತಾಜಿಯವರು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ತರಾಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಯ ದ್ವಾರವನ್ನು 'ಮುಚ್ಚಿದ್ದರು'!

ಪರಿಣಾಮ, ಮುಂಬೈಯ ಆ ಪುಟ್ಟ chawlನಲ್ಲಿಗ ನಮ್ಮ ನಾಲ್ವರ ಹೊಸ ಜೀವನ ಆರಂಭ! ಮರು-ಮರು- ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗಳು! ಖಿಳಿನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಹೊಸ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅಲೆದಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ದುಃಸ್ಥಿತಿ!

ಇದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ, ಅಕ್ಕನ ಲಗ್ನ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹಂಚಿಹೋದ ನನ್ನನ್ನು ಹವ್ಯಾಸಿ ನಾಟಕರಂಗದ ಜನರು spot ಮಾಡಿದ್ದರು. ಇನ್ನೋರ್ವ ನಾಟಕರಂಗದವರೇ ಅಂದಂತೆ 'ಕನಸುಗಳನ್ನು ಮಾರುವವರು' - ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾರುಹೋಗಿದ್ದೆ. ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯಿಂದ. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ, ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸೋಲು ಅಪಮಾನಗಳನ್ನು, ನೋವು ಕೀಳರಿಮೆಗಳನ್ನು, ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ ಎದುರು ನಿಂತ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನೂ, ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆಸುವ ಅದ್ಭುತ ನಾಟಕ ಲೋಕ! ಹೊನ್ನಾವರ ಬಿಟ್ಟ ನಂತರ ಕಳೆದು ಹೋದ ನನ್ನನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆದಂತಾಗಿತ್ತು ನನಗೆ! ಈ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೇಳದೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಶಂಕರ. ಹಿರಿಯ ಸಹೋದರನಿಗೆ ಸಿಗಲಾರಂಭಿಸಿದ ಹೆಸರು, ಮನ್ನಣೆ ಕಂಡು ಹಿರಿಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗಿದ. ಹೆಮ್ಮೆ-ಕೌತುಕದಿಂದ ಬೀಗಿದ. ನನ್ನ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಮರೆತು ತಾನೂ ಮಿಂದ, ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಬೆಂಬಲಿಸಿ ಪೋತ್ನಾಹಿಸಿದ. ನನ್ನೆಲ್ಲ ತಾಲೀಮುಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಶಂಕರ, ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ, ಪಾಠ

ತಗೊಂಡ ಹಾಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನನ್ನ ತಾಲೀಮು ತಗೋತ್ತಿದ್ದೆ. ಗತ್ತಿನಿಂದ ಇರು ಎಂದು ಸಲಹೆ ಬೇರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆ! ನಾಟಕದ 'ಆಟ'ದ ದಿನಗಳಲ್ಲಂತೂ ನನಗಿಂತ ಆತನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು tension! ನನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾತುಗಳು, ಯಾಕೆ. ಇಡೀ ನಾಟಕದ 'ಮಾತುಗಳು' ಶಂಕರನಿಗೆ ಬಾಯಿಪಾಠ! ಒಂದು ದೃಶ್ಯ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದರೂ side wingನಲ್ಲಿ ನಿಂತು 'ಭಲೇ', 'ಭಲೇ' ಅಂತಿದ್ದೆ!

ನನಗಿಂತ ಆರು ವರ್ಷದ ಕಿರಿಯ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ನನಗೇ ನಂಬಿಕೆ. ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಹೊಸ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮೂಡಿಸಿದ ಅನ್ನುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದರೆ ಓದುಗರು ನಂಬಬೇಕು.

ಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮುನ್ನ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಐವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯದು. Main Role ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಂಕರ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೇ ನಾಟಕಗಳ feel and texture, pacing, moodಗಳ ಏರಿಳಿತ; ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ back-ground music; light and shade patterns; ಕೆಲ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ false climax; pre-climax, anti-climax and of course, climax. (ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶಂಕರ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಚರ್ಚಿಸಿದಾಗ ಆತ ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಅರಿತದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿತ್ತು) ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿ, ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಅರಿತು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು, ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದ ಶಂಕರ! ಏಕಲವ್ಯನಂತೆ. (ಹಣ ಕೊಟ್ಟು ಕಲಿತವರಿಲ್ಲ; ಕಲಿಯೋಕ್ಕೆ ಹಣವೆಲ್ಲಿತ್ತು ಅನ್ನಿ!) ಶಂಕರನ ರಂಗಮಂಚದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಯೋಗಾತ್ಮಕ ಯಶಸ್ವೀ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಬೆಂದಕಾಳೂರಿನ ಜನ ನೋಡಿದ್ದಾರೆ ಅನ್ನೋದು ಸಮಾಧಾನದ ವಿಷಯ!

ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿದ (ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಅಲಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ) ನಾನು, ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರ ನನ್ನ ಬಗೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣು ಮಾಡಿದ್ದೆ. ನೊಂದ ಅವರ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಗೆ ಯಾವ ಸಾಂತ್ವನವನ್ನು ನೀಡಲೂ ನಾನು ಅಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾಗ, ಶಂಕರ ಅವರಿಗೆ ಮುದ ನೀಡಿದ,

ಸಮಾಧಾನ ತಂದ. ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೂ ಓದಿ, ನೋಡಿ, ಕೇಳಿ, ಬೆಳೆದ, ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಹೋದ! ನನ್ನ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೇಲೆ ವ್ಯರ್ಥ ಸುರಿದ ಹಣದ ಶೇಕಡಾ ಹತ್ತರಷ್ಟಾದರೂ ಶಂಕರನಿಗೋಸ್ಕರ ವ್ಯಯಿಸಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಶಂಕರ ಇನ್ನೇನೇನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನೋ!

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕೊಂದರಲ್ಲಿ ಹುದ್ದೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಮೂರು ವರ್ಷಕ್ಕೋಸ್ಕರ contract ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಕೆಲಸ ಕೊಡೋದರಲ್ಲಿ ನೆರವಾದರು ಒಬ್ಬ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು. ಕೆಲಸ ಕೊಟ್ಟು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಕಳಿಸಿದರು. ನಮ್ಮಮ್ಮ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ಬೆಕ್ಕಿನ ಬಿಡಾರ ಶುರುವಾಯಿತು ಬೆಂದಕಾಳಿನೂರಿನಲ್ಲಿ. ೧೯೬೮. And thereby hangs a tale

A Passage (back home) to ಕರ್ನಾಟಕ... Bangalore.

(ಶಂಕರ್‌ನಾಗ್ ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಆಯ್ದ ಭಾಗ)

* * *

ಸ್ವಾಭಿಮಾನ

ಆಶಯ : ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಮನುಷ್ಯನ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಗುಣ, ಅದನ್ನು ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ತಾನು, ತನ್ನ ಕುಟುಂಬ, ಸಮಾಜ ದೇಶ ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನವಿದ್ದು, ಇದು ಸ್ವಾರ್ಥ ಮತ್ತು ದುರಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಳದಂತೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ದುರಭಿಮಾನದ ನಡುವಿನ ಗೆರೆ ತೆಳುವಾಗಿದ್ದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಎಚ್ಚರ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಸ್ವಂತ ಆಲೋಚನೆ ಮುಖ್ಯ ಗುಣ.

ದಾಸ್ಯತನದಿಂದ, ಗುಲಾಮಗಿರಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಬರುವಂತಹ ಕೆಚ್ಚಿದೆ ತೋರುವುದು ಸ್ವಾಭಿಮಾನ. ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯ, ವರ್ಣ-ವರ್ಗ-ಜಾತಿ ತಾರತಮ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗೌರವಪೂರ್ಣವಾದ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು ಸ್ವಾಭಿಮಾನ.

ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ರಾಜಕೀಯ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಿತ್ತೂರು ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಕಪ್ಪ ಕೊಡಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದು, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ತನ್ನ ಸಮುದಾಯ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದು ದಾಸ್ಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದು, ವರ್ಣ ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದ ಮಾರ್ಟಿನ್ ಲೂಥರ್‌ಕಿಂಗ್, ರೋಸಾಪಾರ್ಕ್ ದೊಡ್ಡ ಚಳುವಳಿ ಹೂಡಿ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಚಲನ ಮೂಡಿಸಿದ್ದು ಸ್ವಾಭಿಮಾನದಿಂದಲೇ. ವಿರುದ್ಧ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಭಗತ್‌ಸಿಂಗ್, ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ, ಸುಭಾಷ್‌ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್ ರವರು ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಸಾಧ್ಯ.

ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಗುಲಾಮರಾಗದಂತೆ, ಪರರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಭೋಗಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಮೋಹ ಪಡದಂತೆ, ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸದೆ ಕುರುಡರಂತೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸ್ವಾಭಿಮಾನ. ಕವಿ ನಿಸಾರ್ ಅಹ್ಮದ್ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ, 'ಕುರಿಗಳು ಸಾರ್ ಕುರಿಗಳು' ಅಂತಾಗದೆ, ಮಂದೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಸಾಗದೆ, ನಮ್ಮತನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾಜಪ್ರೇಮ, ದೇಶಪ್ರೇಮ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಏಳೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವುದು ಸ್ವಾಭಿಮಾನ.

ಹಿತ್ತಾಳೆ ಕಿವಿಯಾಗಿ ಪರರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಯೋಚಿಸದೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯುಂಟುಮಾಡದೆ, ಧರ್ಮಾಂಧತೆಗೆ ಸಿಲುಕದೆ 'ಕಸವರವೆಂಬುದು ನೆರೆ ಸೈರಿಸಲಾಪೋಡೆ, ಪರಧರ್ಮಮುಮಂ, ಪರವಿಚಾರಮುಮಂ' ಎಂದು ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು, ಈಗಲಾದರೂ ಗ್ರಹಿಸಿ ಸ್ವ+ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಆಲೋಚಿಸಿ ಬೌದ್ಧಿಕ, ಮಾನಸಿಕ, ದೈಹಿಕ ದಾಸ್ಯತನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯುವುದೇ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ.

* * *

ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಿಲ್ಲವೇಕೆ?

-ಡಾ|| ಕೆ. ಶರೀಫಾ

ಎಂತಹ ಗಂಡಂದಿರ
ಪಡೆದಿರೆ ಸಖಿಯರೇ
ಇತಿಹಾಸ ಪುಟದಲಿ
ನಿಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರ
ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯೇ ತುಂಬಿದೆಯಲ್ಲವೆ
ನಿಮ್ಮ ಕಷ್ಟ ಕೋಟಲೆಗಾಗಿ
ಯಾರೂ ಮರುಗುವವರಿಲ್ಲ.

ಸತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಲುಬಿದ
ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಂತಹವರ
ಮಾತು ಉಳಿಸಲು
ಕಿಕ್ಕಿರಿದ ಸಂತೆಯಲಿ
ಮೂಕ ಪ್ರಾಣಿಯಂತೆ
ತಲೆಯ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು
ಮಾರಾಟದ ಬೋಲಿಗಳನ್ನು
ಕೇಳುತ್ತ ಹರಾಜಾದಿರಲ್ಲೆ.

ಅಗಸನ ಮಾತಿಗೆ
ಬೆಲೆಕೊಟ್ಟು ಪತಿಗಳಿಂದ
ತುಂಬು ಗರ್ಭಣಿಯರಾದ
ನೀವು ಮನದಲ್ಲ ರೋಧಿಸುತ್ತ

ರಾಮ ನಾಮ ಉಳಿಸಲು
ಕಾಡು ನೇರಿದಿರಲ್ಲೆ.

ಜೂಜಿನ ವಸ್ತುವಾಗಿ
ಪತಿಗಳೈವರ ಆಟದಲ
ತುಂಬದ ಸಭೆಯಲ
ಸೀರೆ ಸೆಳೆಸಿಕೊಂಡು
ಗಂಡಂದಿರ ಧರ್ಮ ಕಾಯಲು
ಮರು ಮಾತಿಲ್ಲದೆ
ಪಣಕ್ಕಿಡಿಸಿಕೊಂಡಿರಲ್ಲೆ?

ತಿಕ್ಕಲು ಮುನಿಯ
ಬಲವನ್ನು ತೋರಿಸಲು
ಕಲ್ಲಾದ ಅಹಲೈಯಂತೆ
ಮೂಕರಾದ ಶಾಪ
ಸಹಿಸಿದಿರಲ್ಲೆ ಕೆಳದಿಯರೇ
ತಿರುಗಿ ನಿಂತು ನೀವೊಮ್ಮೆ
ಅವರ ಅಖಂಡ ಪೌರುಷವನ್ನು
ತುಂಡು ತುಂಡಾಗಿರುವಂತೆ
ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಲ್ಲವೇಕೆ?

* * *

ಕುಂತಿ

ಲೇ: ಡಾ| ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನ

ಮಹಾಭಾರತದ ಸ್ಮರಣೀಯ ಪಾತ್ರ-ಕುಂತಿ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯ ರಾಗ ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತ ಬಾಳಿದ, ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಈಕೆ. ಕಥೆಯ ಆರಂಭದಿಂದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ ವಿವಿಧ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕುಂತಿ ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನು, ತೊಳಲುವುದನ್ನು, ಧೀಮಂತಿಕೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವುದನ್ನು ದುಃಖದಿಂದ ನಲುಗುವುದನ್ನು, ರೋಷ-ಪ್ರತೀಕಾರಗಳಿಂದ ಕುದಿಯುವುದನ್ನು, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಿಂದ ಕುಸಿಯುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪಾತ್ರ ಮೀಟುವ ಸ್ವರ ದುಃಖದ್ದು. ಮಹಾಭಾರತ ಕಥೆಯ ಓದುಗರಿಗೆ ಕುಂತಿ ದುಃಖಪಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದಳೋ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕುಂತಿ, ದೊರೆ ಶೂರಸೇನನ ಮಗಳು. ಇವಳ ಮೊದಲ ಹೆಸರು ಪೃಥೆ ಎಂದು. ಹುಡುಗಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ಚೆಲುವೆಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೃಢ ಮೈಕಟ್ಟುಳ್ಳವಳು. ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಕುಂತೀಭೋಜನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲವೆಂದು, ಶೂರಸೇನ ಕುಂತಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಸಾಕು ಮಗಳಾಗಿ ದಾನಮಾಡಿದ. ಕುಂತೀಭೋಜನ ಅರಮನೆಗೆ ದೂರ್ವಾಸ ಮುನಿಗಳು ಬಂದರು. ಅವರ ಸೇವೆಗೆಂದು ರಾಜ ಕುಂತಿಯನ್ನೇ ನಿಯಮಿಸಿದ. ಸೇವೆಯೆಂದರೆ, ಆ ಮುನಿಯ ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳು, ಪೂಜೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಆತನ ಸಖಿಯೂ ಆಗುವುದು. ಕುಂತಿಯ ಸೇವೆಗೆ ಸುಪ್ರೀತನಾದ ದೂರ್ವಾಸ ಅವಳಿಗೆ ಐದು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ, “ನೀನು ಯಾವ ದೇವತೆಯಿಂದಲಾದರೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಎಳೆವಯಸ್ಸಿನ ಕುಂತಿ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಒಂದು ಮಂತ್ರ ಉಚ್ಚರಿಸಿದಾಗ ಸೂರ್ಯದೇವನಿಂದ ಅವಳಿಗೊಂದು ಮಗುವಾಯಿತು ಅವನೇ ಕರ್ಣ. ಮಂತ್ರ ನುಡಿದೊಡನೆ ಮಗುವಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶ

ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ನಿಲುಕಲಾರದ್ದು. ಕುಂತಿ ಒಂದು ವರ್ಷಕಾಲ ಮುನಿಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದಳು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ. ಅಷ್ಟು ದಿನ ಅವಳು ತನ್ನ ಸಖೀ ಜನರಿಂದಲೂ ದೂರವಾಗಿದ್ದಳು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಂತಿ ಎಲ್ಲ ಹೆಂಗಸರಂತೆಯೇ ಮಗುವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹೆತ್ತಳು, ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ನಂಬುಗೆಗೆ ಅರ್ಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ವಿನಾಯಿತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಅವಿವಾಹಿತ ಕನ್ಯೆಗೆ ಮಗುವಾದಾಗ ಸಮಾಜದ ಹೆದರಿಕೆ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕುಂತಿ ಅಪವಾದ ಹೊರಲು ಅಂಜಿ ಮಗುವನ್ನು ಅಶ್ವ ನದಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟಳು. ಈ ಗುಟ್ಟು ಕುಂತಿಯ ಜೀವಮಾನದ ದೊಡ್ಡ ದುರಂತ. ಕರ್ಣ ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದ ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಅವನ ವಿಷಯ ಅವಳಿಗೆ ಭೀತಿ, ದುಃಖ ತುಂಬಿದ್ದುವು.

ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕನ್ಯೆಯ ತೇಜಸ್ಸು, ಧೀಮಂತಿಕೆ, ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನ, ಕುಂತಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಳು ಪಾಂಡುವನ್ನು ವರಿಸಿ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ರಾಣಿಯಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಅವಳ ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮೆಚ್ಚಿಸಿದುವು. ಪಾಂಡು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಹೇರಳ ಧನಕನಕಗಳನ್ನು ಸೂರೆಗೈದು ಬರುವ ವೀರನಾದರೂ ತನಗೆ ಪುತ್ರ ಸಂತಾನ ನೀಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದವ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಕುಂತಿಯ ದುಃಖಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ. ತನ್ನಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲೆಂದು ಪಾಂಡು ಮಾದ್ರಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವನೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಬಂದಾಗ, ಕುಂತಿ ತನ್ನ ಮಂತ್ರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಯಾಕೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲವೋ? ಪಾಂಡು ಸುಂದರಿ ಮಾದ್ರಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾದಾಗ ಕುಂತಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಈರ್ಷ್ಯೆ. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೂ ಪಾಂಡುವಿನಿಂದ ಮಕ್ಕಳಾಗದಾಗ ಸಮಾಧಾನ.

ಇಂಥ ಒಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಹಿಮಾಲಯದ ತಪ್ಪಲಿನ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ರಾಣಿಯರೊಂದಿಗೆ, ತನ್ನ ಷಂಠತನದ ವಿಷಯ ಪಾಂಡುವಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆತ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದುದರ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ, ಸತ್ತಾತ್ತರಿಂದ ತನ್ನ ರಾಣಿಯರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆ.

ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಲ್ಲಾದರೆ, ಆ ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯಾರೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಬಹುದು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆ ಹೆದರಿಕೆಯಿಲ್ಲ.

ಪಾಂಡು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಬಳಿಕ ಒಂದು ದಿನ ಕುಂತಿಯನ್ನು ಕರೆದು, “ಕುಂತಿ, ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗವಿಲ್ಲ. ಆಪದ್ಧರ್ಮವಾಗಿ ಉತ್ತಮರಿಂದ ಸಂತಾನ ಪಡೆಯುವುದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮ್ಮತ. ನೀನು ಯಾವನಾದರೂ ತಪಸ್ವಿಯಿಂದ ಪುತ್ರವತಿಯಾಗು” ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದ. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ನಿಯೋಗ ಪದ್ಧತಿ ಅಪರೂಪವಲ್ಲ. ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯನ ವಿಧವೆಯರು ಪಾಂಡು, ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ, ವಿದುರರನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಅಂದರೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಇಂದಿನ ಹೆಣ್ಣಿನಷ್ಟು ಗಂಡಸಿಗೆ ಅಧೀನಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ವಿವಾಹದ ಹೊರಗಿನ ಸಂಬಂಧ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಉಲ್ಲೇಖನಾರ್ಹ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕುಂತಿ ತನಗೆ ದುರ್ವಾಸ ಮುನಿಗಳು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಂತ್ರದ ವಿಷಯವನ್ನು ಪಾಂಡುವಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ವಿವಾಹಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಕರ್ಣ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಕುಂತಿ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಪಾಂಡುವಿಗೆ ಈಗ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಾಧಕವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಕರ್ಣ ಪಾಂಡುವಿನ ನ್ಯಾಯಬದ್ಧ ಮಗನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಕುಂತಿ ತನ್ನ ಕನ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಆಘಾತದಂತಿರುವ ಆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಹಿಂಜರಿದಳು.

ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ಕುಂತಿ ತಾಯಿಯಾದ ಬಗೆ ಅಸಹಜವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಂತ್ರ ಪಠಿಸಿದಾಗ ಮಗು ತಕ್ಷಣ ಎದುರಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನವ ಮಾಸ ತುಂಬಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಆಭಾಸಕಾರಿ.

ಯಮಧರ್ಮ ಕುಂತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟದನೆಂಬ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆಕೆ ಗರ್ಭವತಿಯಾದಳು ಎಂಬುದು ನಂಬಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ವಿವರಣೆ ಇಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಕುಂತಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ

ತಪಸ್ವಿಗಳಿಂದ ಗರ್ಭವತಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ದೇವತೆಗಳೇ ತಂದೆಯರಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಮಂತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೂಲವಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂತೂ ಕುಂತಿ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಪಾಂಡುವಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಆಸೆ ಹಿಂಗದೆ ಸುಂದರನಾದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ಕೋರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಕುಂತಿ ಈ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. “ಮೂರು ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯಾವ ಆಪದ್ಧರ್ಮವೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದರೆ ನಾನು ಸಂಯಮ ಹೀನೆ, ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಣಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡೇನು !” ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕುಂತಿಯ ದಿಟ್ಟತನ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಆಗ ಮಾದ್ರಿ ಪಾಂಡುವನ್ನು ಬೇಡಿ ಕುಂತಿಯಿಂದ ಒಂದು ಮಂತ್ರ ಪಡೆದು ತಾನೂ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜನ್ಮವೀಯುತ್ತಾಳೆ.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಸಿಕ್ಕ ಮಾದ್ರಿಯನ್ನು ಕೂಡಿ ಆ ಘಳಿಗೆ ಋಷಿ ಶಾಪದಂತೆ ಸತ್ತ. ರೋಗಗ್ರಸ್ತನಾಗಿದ್ದ ಪಾಂಡು ಕೂಡುವಿಕೆಯ ಉದ್ವೇಗದಲ್ಲಿ ಹೃದಯಾಘಾತಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿರಬಹುದು ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ಸುಸಂಬಂಧ ತರ್ಕ.

ಆಗ ಮಾದ್ರಿ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಕುಂತಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ “ಕುಂತಿ ಬೇಗ ಬಾ, ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ಬಾ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದೂರವಿರಿಸು” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡಾಗ ಕುಂತಿ ಏನಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಿದಳು.

“ಸರ್ವನಾಶಮಾಡಿದೆ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ನಾನು ಪಾಂಡುವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದೆ. ಅವನನ್ನು ನೀನು ಯಾಕೆ ಪ್ರಚೋದಿಸಿದೆ?” ಎಂದು ಕುಂತಿ ಅಂಥ ದುರ್ಭರ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲೂ ಕೋಪ ಅಸೂಯೆಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಡ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ವೈಧವ್ಯದ ಬದುಕು ಬೇಡ ಎಂದುಕೊಂಡ ಕುಂತಿ, “ನಾನು ಪಾಂಡುವಿನ ಜೊತೆ ಸಾಯುತ್ತೇನೆ ನೀನು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿಕೋ” ಎಂದು ಮಾದ್ರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಮಾಧ್ರಿ ವೈಧವ್ಯದ ಜೀವನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸುಲಭವಾದ ಸಹಗಮನದ ದಾರಿಯನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಕುಂತಿ ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಸವೆಸಬೇಕಾದ ದಾರಿ ಬಹು ದುರ್ಗಮವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ಮಾಧ್ರಿಯ ಮಕ್ಕಳ ಹೊಣೆ ಬೇರೆ. ಸವತಿಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅನನ್ಯ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬೆಳೆಸಿದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಕುಂತಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಕುಂತಿ ಹಸ್ತಿನಾಪುರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ, ರಾಣಿಯಾಗಿಯಲ್ಲ, ನಿರ್ಗತಿಕ ವಿಧವೆಯಾಗಿ. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೊಂದು ವಿಶ್ವಾಸ, ಭೀಷ್ಮವಿರುವವರೆಗೆ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು. ಕೌರವ ಪಾಂಡವರು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಯಾವಾಗಲೂ ಜಗಳ, ಭೀಮನದೇ ಸದಾ ಮೇಲುಗೈ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಕುಂತಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಮುಂದೇನಾಗುವುದೋ ಎಂಬ ಅಳುಕು ಬಾಧಿಸದೆ ಬಿಡದು. ಧರ್ಮರಾಜನು ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿ ಯುವಕನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ-ಅವನ ನಡವಳಿಕೆ, ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ, ನ್ಯಾಯ ವಿವೇಚನೆ, ಇವು ಹಸ್ತಿನಾಪುರದ ಜನರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ, ಇವನೇ ರಾಜನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಗುಸುಗುಸು ನುಡಿದಾಗ, ಕುಂತಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸಿಕ್ಕಿಯೇ ಬಿಟ್ಟಿತು ಎಂಬಷ್ಟು ಹರುಷ. ಆದರೆ ಅನಂತರ ಅರಗಿನ ಮನೆಗೆ ಗಡೀಪಾರಾಗಿ ಸದಾ ಸಾವಿನ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಬದುಕಿರುವಾಗ, ಕುಂತಿ ಹಗಲಿರುಳು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಪಾಂಡವರು ಅರಗಿನ ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿಯಿಟ್ಟು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹರಿದಾರಿ ಗಟ್ಟಲೆ ನಡೆದು ಆಯಾಸವಾಗಿ ಕುಂತಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡಿದಾಗ ಭೀಮ 'ಹಂಸತೂಲಿಕಾತಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರಬೇಕಾದ ತಾಯಿ ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳುಗಳಿರುವ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವಳಲ್ಲಾ !' ಎಂದು ಪ್ರಲಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕುಂತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗಾಢ ನಿದ್ರೆ. ಕಾಡಿನವಾಸ ಅವಳಿಗೆ ಹೊಸತಲ್ಲ. ಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸಲಿಕ್ಕಂದೇ ಹುಟ್ಟಿದವಳು ಕುಂತಿ.

ಭೀಮ ಹಿಡಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವಂತೆ ಕುಂತಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದಳು. ಹಿಡಿಂಬೆ ರಾಕ್ಷಸಿ ಎಂದು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅವಳು ಅನಾರ್ಯಳಾದ ಕಾಡು ಸ್ತ್ರೀ ಇರಬೇಕು ರಾಜ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ತಮಗೆ ಯಾರಿಂದಲಾದರೂ ನೆರವು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ

ಸಾಕು, ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕುಂತಿಗೆ, ಹಿಡಿಂಬೆಯ ಬೇಡಿಕೆ ಹರುಷ ತಂದಿತ್ತು. ಆಕೆ ಭೀಮನನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ, ಹಿಡಿಂಬೆಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ತಮ್ಮ ಬಲ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೇ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಕುಂತಿ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಕುಶಲಮತಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಕಾಸುರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಭೀಮನಿಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆ ನೀಡಿದವಳೂ ಕುಂತಿಯೇ. ತನಗೆ ಕಡು ಬಡತನವಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಳಿತು ಮಾಡುವ ಹಂಬಲ ಅವಳಿಗೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅವಳು ಏಕಚಕ್ರನಗರದಲ್ಲಿ ತಾವಿದ್ದ ಮನೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ “ಸಾಕಲಾರೆನು ಮಗನನಾತನ, ನೂಕುವೆನು ನಿಮ್ಮಸುರನೂಟಕೆ, ಸಾಕು ತನಗುಳಿದವರು”, ಎಂದು ತೋರಿಕೆಯ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಭೀಮ ಬಕಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದೇ ಬರುವನೆಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಅವಳಿಗಿದೆ.

ಮುಂದೆ, ಪಾಂಡವರು ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದು ತಂದು ಮನೆಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು, “ಅಮ್ಮ, ನಾವೇನು ತಂದಿದೀವಿ ನೋಡು,” ಎಂದಾಗ ಕುಂತಿ ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ “ಮಕ್ಕಳೇ ಏನು ತಂದಿದೀರೋ ಅದನ್ನು ಸಮವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಿ !” ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತಳೆಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿದೆ. ತಾಯಿಯ ಮಾತು ಗುರುವಿನ ಮಾತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಪಾಂಡವರು ಭಾವಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕುಂತಿ, ಬಾಯಿ ತಪ್ಪಿ ಹೇಳಿದಳು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದಳು ಎನ್ನುವುದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ. ಯಾಕೆಂದರೆ ದ್ರೌಪದಿಯಿಂದಾಗಿ ಕುಂತಿ ಮತ್ತು ಮಾದ್ರಿಯರ ಮಕ್ಕಳು ಒಡೆಯಲಾರದ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದರು. ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಎಂದೂ ಆ ಐದು ಜನರನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮದುವೆಯಾದ ದಿನವೇ ದ್ರೌಪದಿಗೆ ಕುಂತಿ ಪಾಂಡವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸಿದಳು. ದ್ರುಪದ ರಾಜನ ಬೆಂಬಲದಿಂದಾಗಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ರಾಜ್ಯ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕುಂತಿ ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದಳು. ಮುಂದೆಯಾದರೂ ಸುಖವಾಗಿ ಶಾಂತವಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕೆಂದು ಅವಳ

ಆಸೆ. ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೆಲವು ವರ್ಷ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಧರ್ಮರಾಯ ಜೂಜಾಡಿ ರಾಜ್ಯ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಕುಂತಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಕಾಲಿಸಿರಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ, ವಿದುರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಂಗಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಅವಳು ಬಾಳುತ್ತಾಳೆ.

ಪಾಂಡವರು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಂತಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ನರಕಯಾತನೆ ಹೃದಯ ಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತಿತವಾಗಿದೆ. ಕುಂತಿ ಶತ್ರುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಬಾಳಿ ಅವರ ಸಿರಿಯನ್ನೂ, ಸಂತೋಷ ಸಂಭ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಕಂಡು, ಈ ಸಡಗರ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಸಂಕಟ ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಕೌರವರ ಅನ್ನ ತಿಂದು ಬದುಕಿದರೂ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಆಕೆಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರ, ದ್ವೇಷ, ರೋಷಗಳಿದ್ದುವೆಂಬುದು ಸರ್ವವಿದಿತ. ಕೃಷ್ಣ ದೌತೃಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಅವನ ಮುಂದೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ತಾನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾಳೆ: “ರಾಜನ ಮಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮಹಾರಾಜನ ಕೈಹಿಡಿದರೂ ಪಾಂಡುವಿನ ಅಚಾತುರ್ಯದ ವರ್ತನೆಯಿಂದಾಗಿ ರಾಣಿ ಪಟ್ಟ ಕಳೆದುಕೊಂಡೆ. ಶಾಂತಿ ಸಂಧಾನದಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರ, ಅವಹೇಳನ ಹೊರತು ಬೇರೇನೂ ಸಿಗದು. ಮಕ್ಕಳು ಯಾರಿಗೂ ಬಗ್ಗಬಾರದು.”

ಇವು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಮಾತು. ಕುಂತಿಯ ಧೈರ್ಯ ಗಡಸುತನ, ಪ್ರತೀಕಾರ ಮನೋಭಾವ ಇವೆಲ್ಲಾ ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿತವಾಗಿವೆ.

ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ- “ನಿನ್ನ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ನೀನು ಧರ್ಮವನ್ನೇ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀ. ಬ್ರಹ್ಮನ ಎದೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಹೇಡಿಗಳಾಗಬಾರದು. ತಮ್ಮ ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಜಯಿಸಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಪಡೆ. ನೀನು ಬದುಕಿರುವಾಗ ನಾನು ಹೆರರ ಅನ್ನತಂದು ಬದುಕಬೇಕಾದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಅವಮಾನಕರವಾದ್ದು ಇನ್ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.”

ಭೀಮ, ಅರ್ಜುನರಿಗೆ- “ಕ್ಷತ್ರಿಯ ತಾಯಿಯ ಆಸೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಇದು ಸಕಾಲ. ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಗೆದ್ದು ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣನನ್ನು ರಾಜನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ.”

ದ್ರೌಪದಿಗೆ- “ನಿನಗಾದ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರವಾಗಲೇ ಬೇಕು. ನೀನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕನ್ಯೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡ.”

ಕುಂತಿ ಅಬಲೆಯಲ್ಲ. ಸಬಲೆ ಎಂಬುದು ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟ. ಚಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದಂಥ ಮಾತುಗಳು. ಉದ್ದೇಶ ಒಂದೇ. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಚೋದನೆ. ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಸೆ ತಾನು ಮತ್ತೆ ರಾಜಮಾತೆಯಾಗಿ ಮೆರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ.

ಮುಂದೆ ಧರ್ಮರಾಯ ರಾಜನಾಗಿ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ. ಹಣ, ಕೀರ್ತಿ, ಯಶಸ್ಸು, ಎಲ್ಲವೂ ಕುಂತಿಯ ಮುಂದೆ ರಾಶಿರಾಶಿ. ಅವುಗಳಿಗಾಗಿ ಆಸೆಪಟ್ಟ ಅವಳು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳು ಈ ಇಹದ ಸುಖಗಳನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತಾ ಇರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕದತ್ತ ಸರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ ಬಹು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಆದರಿಂದಲೇ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ, ಗಾಂಧಾರಿಯರು ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಅವರ ಜೊತೆ ತಾನೂ ನಡೆಯುತ್ತಾ “ಈ ಹಿರಿಯರ ದುಃಖಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಮೂಲವಾದೆ. ಇವರ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿ ದೇಹ ಸವೆಸಿ ಸದ್ಗತಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಆಗ ಧರ್ಮರಾಯ, :ನಮ್ಮನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಚೋದಿಸಿದವಳೂ ನೀನೇ. ನಿನ್ನ ಮಾತು ಗೌರವಿಸಲೆಂದು ನಾವು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ರಾಜ್ಯ ಗೆದ್ದೆವು. ಈಗ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೀನಿ ಎನ್ನುತೀಯಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯ್ತು?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಉಳಿದ ಪಾಂಡವರು ಅದೇ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಆಗ ಕುಂತಿ ಅನ್ನುತ್ತಾಳೆ: “ನೀನು ಹೇಳೋದೆಲ್ಲ ನಿಜ. ನೀನು

ಹತಾಶನಾಗಿದ್ದಾಗ ಮೇಲೆಬ್ಬಿಸೋದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ನೀನು ರಾಜ್ಯ ಕಳೆಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದು. ಪಾಂಡುವಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಪಕೀರ್ತಿ ಬರಬಾರದೆಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದೆ. ನಾನೂ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಸೊಸೆ ದ್ರೌಪದಿ ಮತ್ತೂ ಅಪಮಾನಿತರಾಗಬಾರದೆಂದು ನಿನ್ನ ಎಚ್ಚರಿಸಿದೆ. ನಾನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ರಾಜ್ಯ ಸುಖ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಬದುಕು ಇನ್ನು ಸಾಕು ಅನಿಸ್ತಿದೆ. ಸ್ವರ್ಗ ಸೇರೋಕೆ ಮುಂಚೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಹಿರಿಯರ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತೀನಿ.”

ರಾಜರಾದ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಇನ್ನು ತನ್ನ ರಕ್ಷೆಯ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕುಂತಿಗೆ ತೋರಿಸಬೇಕು. ಕಣ್ಣು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಎಂಬ ಅನಿಸಿಕೆ ಅವಳಿಗಾಗಿರಬೇಕು. ದ್ವೇಷ, ಅಸೂಯೆ, ಪ್ರತೀಕಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮರೆತು ಸಮಚಿತ್ತದಿಂದ, ಕುಂತಿ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯವನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟ ಕುಂತಿ ಮುಂದೆ, ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿದ ಗಾಂಧಾರಿ ಹಿಂದೆ, ಗಾಂಧಾರಿಯ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಧ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ. ಈ ಮೆರವಣಿಗೆ ಕರುಳುಮಿಡಿಸುವಂಥಾದ್ದು.

ಕುಂತಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಸಂಕಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚು ಹಬ್ಬಿದಾಗ ಕುಂತಿಯೂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ, ಗಾಂಧಾರಿಯರ ಜೊತೆ ಯೋಗಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಾತ್ ಸಾವನ್ನು ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞಳಂತೆ ಇದಿರುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಇಡೀ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಸುಖಕ್ಕಿಂತ ಕಷ್ಟವೇ ಹೆಚ್ಚಾದರೂ, ಎಂದೂ ಯಾರಿಗೂ ಬಾಗದೆ, ಧೈರ್ಯದಿಂದ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ, ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧಳಾಗಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ ಕುಂತಿ, ಮಹಾಭಾರತದ ಒಂದು ಸ್ಮರಣೀಯ ಪಾತ್ರ.

(ಮೂಲ : ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳು
ಸಂಪಾದನೆ : ಡಾ|| ನಿರುಪಮಾ)

ಗದ್ದುಗೆ

—ಮೊಗಳ್ಳಿ ಗಣೇಶ್

ಅದೊಂದು ಕುಖ್ಯಾತ ಸಂಶೋಧನಾ ಸೆರೆಮನೆ. ಕೇಡಿನ ಪಾತಾಳವನ್ನೆ ಶೋಧಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಾಗಿದ್ದ ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳೆಲ್ಲ ಅದರ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸದಸ್ಯರು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಭಾಷೆಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ನೀತಿ ಸತ್ಯ ಅಸತ್ಯಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಅಧಿಪತಿಗಳೆ ಆಗಿದ್ದ ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಸನಿಗಳು ಬೌದ್ಧಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಅನಭಿಷಿಕ್ತ ದೊರೆಗಳಂತೆ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಅವರಿಗೆ ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ತೃಪ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬರನ್ನು ಕಂಡು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಅರೆಗಳಿಗೆಯು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಿರಲು ಆ ಸಂಶೋಧನಾ ಸೆರೆಮನೆಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಆಮಿಷಗಳು ಒಂದು ದಿನ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡವು. ಗದ್ದುಗೆಯ ಆಸೆಯು ಅವರವರಲ್ಲೆ ಮೊಳೆಯಿತು. ಇದರಿಂದ ವಿಪರೀತ ಪೈಪೋಟಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಬಲಾಢ್ಯ ಸ್ಪರ್ಧಿಗಳು ತಮ್ಮ ಜಾತಿಗಳ ಪಾರಮ್ಯವನ್ನು ತೋರಿದವು. ಜಾತ್ಯಾತೀತ ಹಣೆಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದವರು ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿದ ಸತ್ಯಶೀಲ ತಕ್ಕಡಿಯನ್ನು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿ ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇಲೆ ತೂಕಡಿಸುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದ ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಯ ಮುಂದೆ ಕೂಗಾಡಿದರು.

ಆ ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಯೋ... ದೇವರಿಗೇ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಬೇಕಷ್ಟೇ. ಆತನ ಮುಂದೆ ಯಾರಾದರೂ ಅತ್ತುಕರೆದು ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿ ತಮಗೆ ನ್ಯಾಯ ನೀಡಿ ಎಂದು ಕೋರಿದರೆ ಅದು ಆತನಿಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪರಿಯೇ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ದೀನವಾಗಿ ಬೇಡಿದರೆ ಆತನಿಗದು ನಗಾಡಿದಂತೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು ತಲೆಬಾಗಿ ನಿಂತರೆ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಅಗೌರವದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಯಿ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಎದೆ ಚಚ್ಚಿಕೊಂಡರೆ ಇಂಪಾದ ಸಂಗೀತವ ಆಲಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತಾರೊ ಬಂದು ಅನ್ಯಾಯ ಎಸಗಿ ಸಂತೃಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಗಾಡುತ್ತ

ವರದಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದರೆ; ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ; ಇವರಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ, ಈ ಕೂಡಲೆ ಇವರಿಗೆ ರಾಜ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಿಸಿ ಎಂದು ಆದೇಶ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ. ರಕ್ಷಿಸಿ ಎಂದು ಆಕ್ರಂದಿಸಿ ವದ್ದಾಡಿದವರನ್ನು ಕಂಡು ಭೇಷ್ ಭೇಷ್ ಅದ್ಭುತ ನಟನೆ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಟಭಯಂಕರ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ತೆರೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಇಂತಹ ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಗೆ ಬೆಂಗಾವಲಿದ್ದವನು ಉಪಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿ. ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖದಂತಿದ್ದರೂ ಉಪಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಚತುರ.

ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಯು ಸಂಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಏಣಿಶ್ರೇಣಿಗಳ ಒಡಕಿನಿಂದ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿದ್ದ. ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕರು ಗದ್ದುಗೆಯ ಪರವಾಗಿ ಪೊಗದಸ್ತಾಗಿಯೇ ಮೇದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ನಿತ್ಯ ಹತ್ತಾರು ತರದ ಗೋಷ್ಠಿಗಳು ಜರುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಾಂಸಗೋಷ್ಠಿ, ಮದಿರೆ ಗೋಷ್ಠಿ, ಧನಗೋಷ್ಠಿ, ಮಾನಿನಿ ಗೋಷ್ಠಿ, ಹಾಗೂ ಸಂಚು ಗೋಷ್ಠಿಗಳು ಸಂತೋಧನಾ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಗಿದ್ದವು. ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳು ಈ ಒಂದೊಂದು ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲು ಹಂಚಿಹೋಗಿದ್ದರು. ಆತ್ಮಪ್ತರು ಮಾತ್ರ ಸದಾ ಉರಿಯುತ್ತ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚುವ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಮಹದಾಸೆಯ ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಗಳಿಬ್ಬರನ್ನು ಕೆಳಗುರುಳಿಸಿ ತಾವೇ ಆ ಗದ್ದುಗೆಗಳನ್ನು ಏರಲು ಹಗಲಿರುಳು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಪಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಯು ಸಾಹಸವನ್ನು ಮನಸಾರೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಹೊಗಳಿ ಈ ಸಂತೋಧನಾ ಸೆರೆಮನೆಯ ಘನತೆ ಇಂತವರಿಂದಲೇ ನಿಂತಿರುವುದು ಎಂದು ಬಹಿರಂಗ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡಿ ಅಭಿನಂದನಾ ಭಾಷಣ ಜಡಿದಿದ್ದ.

ಇದರಿಂದ ಮನನೊಂದ ಪ್ರಾಸಪ್ರಿಯ ಕುಕವಿಯು ನ್ಯಾಯದ ಗಂಟೆಯನ್ನು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾನೊಬ್ಬನೆ ಮಲಗಿರುವಾಗ ಬಾರಿಸಿ 'ಕ್ರಾಂತಿ ಕನ್ನೆ ಮೋಹ ಜನ್ನೆ ಗದ್ದುಗೆಯ ದಯಪಾಲಿಸೇ' ಎಂದು ಕನವರಿಸಿದ. ಮರುದಿನ ಉಪಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಯು ಆ ಕ್ರಾಂತಿಕವಿಯ ಕಿವಿಗೆ ಹೂ ಮುಡಿಸಿ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟ. ಕೆಲವರಂತು ಹಗಲಲ್ಲೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ

ಕದ್ದ ಕಳಪೆ ಮಾಲೆಲ್ಲವನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಚೌರ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಾಗಿ ಮೆರೆಯುವವರು ತಮಗೂ ಗದ್ದುಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗ ಬರಬೇಕೆಂದು ಕೊಂಬು ಕಹಳೆ ಊದಿ ಬಂಡಾಯವೆದ್ದರು. ಈ ತರದ ಯಾವ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳಿಂದಲೂ ನಯಾ ಪೈಸೆಯ ಲಾಭವೂ ಇಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿದವನೊಬ್ಬನು ಬಹಳ ಸಲೀಸಾಗಿ ಒಂಬೈನೂರಾ ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತುವರೆ ಪುಟಗಳ ಸ್ವ ಅಭಿನಂದನಾ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತಾನೇ ಬರೆದು ಬೇರೆಯವರ ಹುಸಿ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ನೋಡಿ ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಎಂದು ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಗಳ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಸಿದ್ದ. 'ಛೇ, ಇನ್ನರ್ಧ ಪುಟಕ್ಕೆ ಯಾಕ್ರಿ ಚೌಕಾಸಿ ಮಾಡಿದ್ರೀ, ಸರಾಸರಿ ಸಾವಿರ ಪುಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲ. ಜುಜುಬಿ ಅರ್ಧ ಪುಟದಿಂದ ಅವಕಾಶ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರಲ್ಲಾ' ಎಂದು ತಣ್ಣೀರೆರಚಿ ಕಳಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದರು. ಅವನಗಿಂತ ತಾನೇನು ಕಮ್ಮಿ ಎಂದು ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ನಾನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತು ಪುಟಗಳ ಭಯಂಕರ ಬಣ್ಣದ ಬಯೋಡೆಟಾ ತಯಾರಿಸಿಕೊಂಡು ತಂದು 'ನೋಡೀ ಸ್ವಾಮೀ ನಾನೆಷ್ಟು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದೀನಂತಾ' ಎಂದು ನೂರು ಪ್ರತಿಗಳನ್ನೆ ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಗಳ ಮುಂದೆ ಪೇರಿಸಿಟ್ಟ. ಇದು ಸಾಲದೆಂದು ಬಂಡಿ ತುಂಬ ಬಯೋಡೆಟಾ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದವರಿಗೆಲ್ಲ ಹಂಚಿ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಬೀಗಿದ. ಪೋರ್‌ಟ್ವೆಂಟಿ ಬಯೋಡೆಟಾ ಎಂದು ಆಗದವರು ಜರಿದರು. ಆತ ತನ್ನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಾರದಾ ಪೂಜೆಯ ದಿನ ಭಕ್ತಿಗೀತೆ ಹಾಡಿದ್ದರ ಘಟನೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ನೆನ್ನೆ ತಾನೆ ವೇತನ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಎಂದು ವಾಚಕರ ವಾಣಿಗೆ ಬರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ತುಂಡು ಪತ್ರದವರೆಗಿನ ಸಮಗ್ರ ಸಾಧನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಡಕಗೊಳಿಸಿ, ತಾನು ಚಿಕನ್ ಗುನ್ಯಾ ಕಾಯಿಲೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಎದುರಿಸಿ ನರಳಾಡಿ ಬದುಕುಳಿದೆ ಎಂಬ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಅನುಬಂಧದ ವಿವರವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಬಯೋಡೆಟಾ ಓದಿದ ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಯು ಜ್ವರ ಬಂದು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ನರಳಾಡಿ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನಿಮ್ಮ ಬಯೋಡೆಟಾಗೆ ಚಿಕನ್ ಗುನ್ಯಾ ಗುಣವಿದೇರಿ ಎಂದು ಶ್ಲಾಘಿಸಿದ್ದ.

ತನಗೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಉಪಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಯ ಅಸಲೀ ಸ್ಥಾನವೇ ಬೇಕೆಂದು ಶತಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಅನ್ನಾಹಾರ ಬಿಟ್ಟು ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನೇ ಕಳ್ಳಭಟ್ಟಿ ಕಡಾಯಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವಿದ್ವಾಂಸ ಸೂರನು ಮನಸ್ಸನ್ನು ರಣಗಾಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಯ ಮುಂದೆ ಏದುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತ ನಿಂತ. ಬಂದ ಕಾರ್ಯವೇನು ಎಂದು ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿ ಕಿರುಗಣ್ಣಿಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿದ. 'ಅದೇ, ತನಗೆ ಯಾವಾಗ ಗದ್ದುಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದು' ಎಂದು ಹತಾಶೆಯಲ್ಲಿ ಕುಯ್ಗರೆದ. ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿ ತಡಮಾಡದೆ; ಆಯಿತು. ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಮರ್ಮವ ಅರಿತೆ. ನಿನಗೆ ಮರಣೋತ್ತರ ರಣಮಲ್ಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನಾದರೂ ಕೊಡಿಸಲು ಸಮಿತಿಯ ಮುಂದೆ ಹೆಸರು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವೆ ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೂ ಸಾಲದೆಂದು ಮುಂದುವರಿದು; ಯಾವ ಮಾರ್ಕಿನ ಪಾಲಿಡಾಲ್ ಕುಡಿದರೆ ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಪಕ್ಷಿ ನೆಗೆದು ಬೀಳುವುದೆಂದು ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟ. ವಿದ್ವಾಂಸನ ಫಜೀತಿ ಹೇಳತೀರದಾಗಿತ್ತು. ಆತ ಅಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಗಳ ಗದ್ದುಗೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ತಿಣಕಗಳಂತೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹತ್ತಾರು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಆತನನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹೊರಬಿಟ್ಟು ಗದ್ದುಗೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ವಿದ್ಯುತ್ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡಿದರು. ಮುಂದಾಳು ಮತ್ತಷ್ಟು ಕಳ್ಳಭಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋದ. ಇನ್ನವನಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹಗಲುಗನಸಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದರು. ಗದ್ದುಗೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಾದರೂ ಅದರ ಪಾದದ ಬುಡದಲ್ಲಾದರೂ ಅದರ ಮೂಲೆಯ ಒಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಅಥವಾ ಗದ್ದುಗೆಯ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಅದರ ಮೂಲೆಯ ಒಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಅಥವಾ ಗದ್ದುಗೆಯ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅದರ ಆಸುಪಾಸಿನ ಯಾವುದೇ ಸಂದಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಕೊಂಚ ಜಾಗ ಸಿಕ್ಕರೆ ಸಾಕು ಎಂದು ಹತ್ತಾರು ಮಂದಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದರು. ಇದು ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಗಳ ತಲೆಬಿಸಿ ಏರಿಸಿತು. ಆ ಗದ್ದುಗೆಯಿಂದ ಆದೇಶವು ತನಗೇ ಬರುವುದೆಂದು ಅಹೋ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಸೂಟುಗಳ ಹೊಲೆಸಿ ತರಾವರಿ ಟೈಗಳ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕಪ್ಪು ಕನ್ನಡಕವನ್ನು ಮುಖವೇ

ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಏರಿಸಿಕೊಂಡು ಪೇದೆಗಳು ಪಥ ಸಂಚಲನ ಮಾಡುವಂತೆ ಇರುಳಲ್ಲೆ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಕನ್ನಡಿ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಅಧಿಕಾರ ಸ್ವೀಕಾರದ ತಾಲೀಮು ಕೂಡ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಈ ನಡುವೆ ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಾವಿರಾರು ಮೂಗರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಬರೆದು ಅವುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕಾದವರಿಗೆ ಕಳಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಈ ಮೂಗರ್ಜಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಒಂದನ್ನೇ ಪರಿಗಣಿಸಿ ತನಗೆ ಪರಮ ವೀರಚಕ್ರ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಪುಠಾರಿ ವಿದ್ವಾಂಸನೊಬ್ಬ ಸ್ವಕುಚ ಮರ್ಧನದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾಗಿದ್ದ.

ಇಂತಹ ತರಲೆ ತಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಿ ಪಳಗಿದ್ದ ಉಪಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಯು ಮೂಗರ್ಜಿದಾರನಿಗಿಂತಲೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತಿಗಳಿಗೆ ವರದಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಸುದ್ದಿ ಬಿಟ್ಟು ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಸೆರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬರ್ಬರ ವಿಚಾರವಾದಿಗಳ ಹಾವಳಿ ವಿಪರೀತವಾಗಿದೆ. ವಿದ್ವಾಂಸಕ ಬೌದ್ಧಿಕತೆಯು ಕೊಬ್ಬಿ ಸಮಾಜ ಘಾತಕವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದ ನಾಡು ನುಡಿಗೇ ಅಪಾಯ ಬಂದೊದಗಿದೆ. ಈ ಕೂಡಲೆ ಇಂತಹವರ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಸರ್ಕಾರವು ಮುಂದಾಗಬೇಕು ಇಲ್ಲವೇ ತಮಗಾದರೂ ದಂಡಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ತುರ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಸ್ಪಂದಿಸಿತು. ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ನೀವೇ ಜವಾಬ್ದಾರರಾದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ನೀವೇ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕೆಂದು ಠರಾವು ಹೊರಡಿಸಿತು. ಉಪಪ್ರಾಜ್ಞ ಆನಂದ ತುಂದಿಲನಾಗಿ ದಂಡಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಮೀಸೆ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಓಡಾಡಿದ. ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಸೆರಮನೆಯ ತುಂಬ ಹತ್ತಾರು ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ತಲೆದೋರಿ ಪಂಥಭೇದಗಳು ವಿಕೋಪಕ್ಕೆರಿದವು. ಈಗಲೇ ಇವರ ಮುಂದಾಳನ್ನು ಮಟ್ಟ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಸಂಚು ರೂಪಿಸಿದ ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಗಳು ಮುಂದಾಳಿಗೆ ಕರೆಕಳಿಸಿದರು. ಅಂತೂ ಈಗಲಾದರೂ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರಲ್ಲಾ ಎಂದು ಬಂದ ಮುಂದಾಳು ನಗುನಗುತ್ತಾ 'ಹೇಳಿ ಸಾರ್' ಎಂದ.

ಹೇಳೋದೇನಿದೇರೀ..... ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಮಾನತ್ತುಗೊಳಿಸೋದೊಂದೇ ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿರೋದು' ಎಂದು ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಗಳು ಘರ್ಜಿಸಿದರು. ಮುಂದಾಳಿನ ಎದೆ ಧಸಕ್ಕೊದಿತ್ತು. 'ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಲೈಂಗಿಕ ಕಿರುಕುಳ ಹಾಗೂ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳ ಆರೋಪದ ದಾವೆ ನಮ್ಮ ಬಳಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದೇ ಕೇಸು ನಾಳೆ ನಾಡಿದ್ದು ಪೊಲೀಸರಿಗೂ ತಲುಪಲಿದೆ. ಇದು ಎಂತಹ ಅಪರಾಧ ವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ ತಾನೆ.... ನಾವಂತು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲು ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಬಲವಾದ ಬಾಣವನ್ನೆ ಮುಂದಾಳಿನ ಎದೆಗೆ ನಾಟಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಮುಂದಾಳಿನ ಪಾಡು ಹೇಳತೀರದಾಗಿತ್ತು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ಮುಂದಾಳಿನ ಜೊತೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ತಲೆದಂಡಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಹೆದರಿದ ಅನೇಕರು ಮರೆಗೆ ಸರಿದರು. ಮುಂದಾಳು ವಿನೀತವಾಗಿ ಬೇಡಿದರೂ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಯಾರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಶೋಧನಾ ಮಾಯಗಾತಿಯ ಪತ್ತೆಯೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಳಿನ ವಿರುದ್ಧ ಆರೋಪ ಪತ್ರ ಬರೆಸಿಕೊಂಡು ಇದರಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದರೆ ಸಹ ಪ್ರಾಜ್ಞವತಿ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ನಿನಗಾಗಿಯೆ ಕೊಡಿಸುವುದಾಗಿ ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಗಳು ಬಲೆ ನೇದಿದ್ದರು. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಮುಂದಾಳು ರಾತ್ರೋರಾತ್ರಿ ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಗಳ ಕಾಲುಹಿಡಿದು ಪ್ರಾಣ ರಕ್ಷಿಸಿ ಎಂದು ಬೇಡಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವನ ಎಡವಟ್ಟು ಕಾರ್ಯ ತಂತ್ರಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅಷ್ಟೋ ಇಷ್ಟೋ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯೂ ಶಮನವಾಯಿತು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಏಟು ಸಂಶೋಧನಾ ಚತುರರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಬಲವಾದ ಏಟು ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಮುಂದಾಳಿಗೆ ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಗಳು 'ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ್ದೇವೆ ಮೇಲೇಳು' ಎಂದು ನಗಾಡಿದ್ದರು. ಗಂಡಾಂತರ ತಪ್ಪಿತೆಂದು ಮುಂದಾಳು ಕೃತಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವರ ಬೆಂಗಾವಲಿಗೆ ನಿಂತೇಬಿಟ್ಟ. ಗದ್ದುಗೆಯು ಅವನೆಡೆ ನೋಡಿ ಅಯ್ಯೋ ಪೆಚ್ಚೇ ಎಂದು ತನ್ನೊಳಗೇ ಗೇಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು. ಇಷ್ಟಾದ ಮೇಲೆ ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಅರಾಜಕತೆ ಮನೆ ಮಾಡಿತು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳು ಯಾಕೆ; ಸಜ್ಜನರೆಂದು ಬೀಗುತ್ತ ಒಳಗೆ

ದುರ್ಜನರೇ ಆಗಿ ತಮಗೆ ಪೈಪೋಟಿ ನೀಡುವವರನ್ನೆಲ್ಲ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಭ್ರಷ್ಟಗೊಳಿಸಿದರೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿಯುವುದೆನಿಸಿತು. ಇದನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಗಳು ಮುಂದಾದರು. ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಚಿಲ್ಲರೆ ವಹಿವಾಟಿನಲ್ಲಿ ಗದ್ದುಗೆಯ ಲಾಭವನ್ನು ಹಂಚಲಾಯಿತು. ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ಸಗಟು ಖರೀದಿಯಂತೆ ಅವರೆಲ್ಲ ಗದ್ದುಗೆಯ ಗುಲಾಮರಾಗಿ ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಗಳ ಸೇವಕರಾಗಿ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಜಂತುಗಳಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡರು. ಸಂಶೋಧನಾವರಣದಲ್ಲಿ ಆವರಿಸಿದ್ದ ಸ್ಮಶಾನ ವೈರಾಗ್ಯವು ಕಳೆದು ಹಬ್ಬದ ವಾತಾವರಣ ಹಬ್ಬಿತು. ಕಚ್ಚಾಟಗಳು ಮರೆಗೆ ಸರಿದಿದ್ದವು. ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಏಣಿಶ್ರೇಣಿಗನುಗುಣವಾದ ಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಸಮೃದ್ಧ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಹುಳುಗಳ ಹಾಗೆ ಕೊರೆಯತೊಡಗಿದರು. ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿತ್ತನ್ನಲಾಗಿದ್ದ ಆರೋಪಗಳೆಲ್ಲ ನಿರಾಧಾರವೆಂದು ಸ್ವತಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಗಳು ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಳಿಸಿದ್ದರು. ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಯ ಸುಗ್ಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಿತು.

ಗದ್ದುಗೆಯ ತಳಪಾಯದಲ್ಲಿ ಬಲಿಯಾಗಿ ನರಳುತ್ತ ಬಿದ್ದಿದ್ದವರು ನರಳಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಹುಸಿ ಕ್ರಾಂತಿಯೂ ಸ್ವಬ್ಧವಾಯಿತೇ.... ನಾಟಕಕ್ಕಾದರೂ ಪ್ರತಿರೋಧ ಇಲ್ಲವಾಯಿತೇ.... ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಲಾಲಸೆಯನ್ನು ಈ ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮೀರಲಾರದೇ ಹೋದರೆಂತಾದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಸಮಾಜದ ಕತ್ತಲೆ ಮುಳುಗಿ ತಪ್ಪು ಮಾಡುವವರನ್ನು ದಂಡಿಸುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ... ದುಷ್ಟತನದ ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಕೂಡ ಒಂದು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇ ಇರಬೇಕು. ಒಳ್ಳೆಯವನಾಗುವುದೇ ಬಹಳ ಸುಲಭ. ಕಣ್ಣುಬಾಯಿ ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚಿ ಮಂಗನಂತಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸಾಕು. ಆದರೆ ಕೆಟ್ಟವನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟ. ನೀಚತನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಧೂರ್ತ ಬಲವನ್ನು ಮೆರೆಯುವುದೇ ಚರಿತ್ರೆಯೇ, ಪರಂಪರೆಯೆ, ಜ್ಞಾನವೇ, ನಾವು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ನಾಗರಿಕತೆಯೇ... ಎಂದು ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಾಜ್ಞರೆಲ್ಲರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಹೆಬ್ಬಂಡೆಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ್ದ ಅದೇ ಅದೇ ಅನಾದಿ ಕಾಲದ ತಲೆಮಾರುಗಳ

ನಿಟ್ಟುಸಿರುಗಳು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಸಮಾಧಿ ಮೌನಕ್ಕೆ ತಲೆ ಕೊಟ್ಟವು. ಸಂಶೋಧನಾ ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಸಿಹಿ ಸುದ್ದಿಗಳು ಬಂದು ಸೇರಿದವು. ಇಂತಹ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರ ನಾಡಿನ ಘನತೆಗೆ ಕಿರೀಟವಿದ್ದಂತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಮುತ್ತುರತ್ನ ವಜ್ರಗಳೆ ತುಂಬಿವೆ ಎಂದು ದೂರದವರು ಹೊಗಳಿದರು. ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಸಹಿತ ಕೊಂಡಾಡಿ ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಹಣವನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿ ಬಿರುದು ಬಾವಲಿಗಳ ನೀಡಿದರು. ಆರ್ಯ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಕೇಸರಿ ಬಾವುಟಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಜ್ಞಪತಿಗಳು ಹಾರಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತದೇ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ರಸಗೋಷ್ಠಿಗಳಿಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಮರೆ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರ್ಯಾರದೊ ಕಿಚ್ಚು ರೋಧನ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿ ಬೆಟ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿದ್ವತ್ ಅಧಿಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗುಂಪುಗಳ ಸಹಿತ ಗದ್ದುಗೆಯ ಸುತ್ತ ಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು.

(ಮೂಲ ಸಂಕಲನ : ಕನ್ನೆಮಳೆ ಕಥೆಗಳು)

* * *

ಕರ್ನಾಟಕದವರೇ ಆಗಬೇಕು ಎಂಬ ನಿಬಂಧನೆಯಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸಿದ ವೀರಶೈವ ಜನರ ಐವತ್ತು ಕುಟುಂಬಗಳು ಅಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರು “ಜಂಗಂ ಮಠ” ಎಂದು.

ಓದು ಪಠ್ಯ

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸೆಹಗಲ್

ಮಲಯಾಳಿ ಮೂಲ : ಪಾರ್ವತಿ ಮೆನನ್

ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ : ಎನ್ ಗಾಯತ್ರಿ

೧೯೧೪ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೪ರಂದು ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದಾಗ ಅವರ ಹೆಸರು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ್. ತಂದೆ ಧೀಮಂತ ವಕೀಲ ಎಸ್. ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ್ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ಎ.ವಿ. ಅಮ್ಮಕುಟ್ಟಿ. ಆಕೆ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರ್ತಿ. ಅವರ ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎರಡನೆಯವಳು.

ಮಗುವಾಗಿದ್ದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಓದುವುದು, ಕುದುರೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡುವುದು, ಟೆನ್ನಿಸ್ ಆಡುವುದು ಮತ್ತು ಈಜುವುದೆಂದರೆ ಪಂಚಪ್ರಾಣ. ಕೇರಳದ ಪಾಲಕ್ಕಾಡ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನಕಾರ ಎಂಬಲ್ಲಿದ್ದ ಅಜ್ಜಿಯ, ಅಂದರೆ ತಾಯಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಅಣ್ಣ-ತಂಗಿಯರು ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಅಜ್ಜಿಯ ಹೆಸರು ಎ.ವಿ.ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕುಟ್ಟಿ ಅಮ್ಮ. ಆಕೆ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ವಿಧವೆಯಾಗಿದ್ದವಳು. ಆದರೆ ಬಹಳ ಗಟ್ಟಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಹೆಂಗಸು. ವಡಕತ್ ಮನೆ ಎಂಬ ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ನಾಯರ್ ಪಂಗಡದಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾತೃ ಸಂತತಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಆಕೆ ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ಸಂಭಾಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಅಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ್ ಮದ್ರಾಸಿನ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿದ್ದವಳು ಅದೇನೋ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನಿಚ್ಚಳ ಬೆಂಬಲಿಗಳಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ, 'ಒಂದು ದಿನ ನನ್ನ ತಾಯಿ ಕೊಠಡಿಗೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಅಂದವಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದಳು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೆಂಕಿಗೆ ಹಾಕಿ ಸುಟ್ಟು

ಬಿಡುತ್ತೇವೆ, ಎಂದಳು. ನಮಗೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಅವರು ವಿದೇಶಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಡಬಾರದೆಂದು ಜನರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದಳು. ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಅದರಿಂದ ವರಮಾನದ ಕಡಿತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಆತಂಕ. ಅಮ್ಮ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದಳು, ನೀವೆಲ್ಲಾ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ತಯಾರಾದ ಉಡುಪನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದುದೆಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೀವೇ ನೇಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ನಾನು ಇದರಿಂದ ಮೊದಲಿಗೆ ದಂಗಾದೆ, ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯು ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗತೊಡಗಿತು.’

ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕಡೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಒಬ್ಬ ವಿಮಾನ ಚಾಲಕನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರು. ಆತ ಟಾಟಾ ಏರ್‌ವೇಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಮದುವೆ ತಪ್ಪಾಯಿತೆಂದು ಕೆಲಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅವರ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂತು. ‘ಆತ ಹೆಂಡತಿ ತನ್ನ ಸುಪರ್ದಿನೊಳಗೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವ ಗಂಡ. ಅಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಯಾವ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಅವನು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಅವರು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು; ೧೯೩೮ರಿಂದ ಅವರು ೧೯೪೦ರಲ್ಲಿ ಸಿಂಗಪುರಕ್ಕೆ ತೆರಳುವವರೆಗೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಯ್ಕೆಯು ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಸಾಗಿತ್ತು. ಮದುವೆಯ ಬಂಧನದಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ತವಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೯೩೩ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜಿನಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಂ.ಬಿ.ಬಿ.ಎಸ್. ಪದವಿ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಒಂದು ವರುಷದ ನಂತರ ಸ್ವೀರೋಗ ಮತ್ತು ಪ್ರಸೂತಿ ಶಾಸ್ತ್ರದ ತಜ್ಞೆಯಾಗಿ ಡಿಪ್ಲೊಮಾ ಪಡೆದರು. ೧೯೪೦ರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸಿಂಗಪುರವನ್ನು ತಲುಪಿ ಕೇರಳದ ಒಬ್ಬ ವೈದ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತನ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ‘ಸಿಂಗಪುರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಭಾರತೀಯರಿದ್ದರು. ಕೆ.ಪಿ. ಕೇಶವ ಮೆನನ್,

ಬಂಗಾಲಿ ವಕೀಲ ಎಸ್.ವಿ.ಗುಹ, ಎನ್.ರಾಘವನ್, ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಒಂದು ಕ್ರಿಯಾ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಐ.ಎನ್.ಎ.ಗೆ ಜಪಾನಿಯರು ಯಾವ ಸ್ಥಿರವಾದ ಬೆಂಬಲವನ್ನೂ ಘೋಷಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಿರಲಿಲ್ಲ.

೧೯೪೩ರ ಮೇ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್ ಸುಮಾತ್ರಾ ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಟೋಕಿಯೋಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಜಪಾನಿನ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯ ಜೊತೆ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಅವರದಾಗಿತ್ತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; 'ಮೊದಲಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಟೋಜೋ ಉತ್ಸುಕನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನ ಸಲಹೆಗಾರರು ಭೇಟಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರು. ಮಾತುಕತೆ ಆರು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಜರುಗಿತು. ಹೊರಬಂದಾಗ ಟೋಜೋ ಹೇಳಿದ್ದನೆನ್ನಲಾದ ಮಾತು ವರದಿಯಾಗಿತ್ತು; 'ಸಹಾಯ ನೀಡಲು ನಾನು ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧ. ಸುಭಾಷ್ ಕೇವಲ ಭಾರತದ ನಾಯಕರಲ್ಲ. ಇಡೀ ಏಷ್ಯಾಕ್ಕೆ ನಾಯಕರು'. ಇದಾದ ನಂತರ ಐ.ಎನ್.ಎ.ಯನ್ನು ಮಿತ್ರಕೂಟವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲು ಜಪಾನ್ ಸಿದ್ಧವಿತ್ತು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; 'ನಾನು ಆ ಅಪೂರ್ವ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹಾಜರಿದ್ದೆ. ನೇತಾಜಿಯವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಡುವಾಗ ರಾಶ್ ಬಿಹಾರಿ ಬೋಸ್ ಹೇಳಿದರು, ನಾನೀಗ ವಯಸ್ಸಾದವನು. ಆರೋಗ್ಯವು ಅಷ್ಟಕಷ್ಟ. ನಿಮಗೊಬ್ಬ ಹೊಸ ಯುವ ನಾಯಕನನ್ನು ಕರೆತಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ವಿಜಯದತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು ಅವರಿಗೆ ಸಹಕಾರ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸುತ್ತೇನೆ'. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಒಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರು ಹಾಗೂ ನಾಗರಿಕರು ಹಾಜರಿದ್ದರು. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ರಕ್ತ ಕೊಡಿ, ನಾನು ನಿಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಎಂಬ ಅವರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಸುಭಾಷ್ ನೀಡಿದ್ದು ಆಗಲೇ'. ನಂತರ ೧೮-೨೫ರ ವಯಸ್ಸಿನವರನ್ನು ಐ.ಎನ್.ಎ.ಗೆ ಸೇರಲು ಬೋಸ್ ಆಹ್ವಾನ ನೀಡಿದರು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ಮೂರೇ ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಐ.ಎನ್.ಎ.ಯ ಪ್ರಮಾಣ ಇಮ್ಮಡಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ನಾಗರಿಕರನ್ನು

ಕೂಡಲೆ ತರಬೇತಿ ಶಿಬಿರಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸಲಾಯಿತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದಿದ್ದು ಸೂಕ್ತ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೋ ಅಂಥವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಲು ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಯಿತು.'

ಈ ಹಂತದವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಐ.ಎನ್.ಎ. ಅಂಚಿನಲ್ಲೇ ಉಳಿದಿದ್ದರು, ಬಹಳ ಒಳಹೊಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಐ.ಎನ್.ಎ.ಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಒಂದು ಸ್ಥಾನ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿನ ನಾಯಕರಿಗೆ ಪದೇ ಪದೇ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ವೈದ್ಯರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸಕ್ರಿಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿರಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರು. ನಾಯಕಿಯರನ್ನು ಸಂಧಿಸಲು ಬೋಸರು ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಒಂದು ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಬಯಸಿ, ಕಡೆಗೆ ೧೯೪೩ರ ಜುಲೈ ೫ ರಂದು ಸುಭಾಷರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದರು. ಅಂದು ಆಗಲೇ ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆ. ಮಾತುಕತೆ ಐದು ಗಂಟೆಗಳಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಭೇಟಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಸುಭಾಷರು ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಒಪ್ಪಿದರು. ತಾವು ಐ.ಎನ್.ಎ.ಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಣಿ ಝಾನ್ಸಿ ರೆಜಿಮೆಂಟಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಾಯಕಿಯಾಗ ಬಹುದೆಂಬುದು ಸುಭಾಷರ ಸಲಹೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ತಮ್ಮ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದರು ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಮಹಿಳೆಯರದೇ ಆದ ರೆಜಿಮೆಂಟಿನ ನಿರ್ಮಿತಿಗೆ ತಯಾರಿ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ರೆಜಿಮೆಂಟನ್ನು ಸೇರಲು ಅವರು ನೀಡಿದ ಕರೆಗೆ ಅದ್ಭುತವಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಕಂಡು ಬಂತು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹುರುಪಿನ ವಾತಾವರಣ. ಸಿಂಗಪುರದಲ್ಲಿ ಎರಡು-ಮೂರು ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಕುಟುಂಬಗಳ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ರೆಜಿಮೆಂಟಿನ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗುವುದಿತ್ತು. ಈ ಹುಡುಗಿಯರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದಿದ್ದವರು, ಸ್ವತಂತ್ರರು. ರಾಣಿ ಝಾನ್ಸಿ ರೆಜಿಮೆಂಟಿನ ಪ್ರಮುಖ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದವರು ಇವರೇ.

೧೯೪೫ರ ಮೇ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬರ್ಮಾದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟನ್ನಿನ ಸೈನ್ಯವು ಅವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿತು. ಮೊದಲ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ

ಅವರನ್ನು ರಂಗೂನಿನಲ್ಲಿ ಗೃಹಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಐ.ಎನ್.ಎ.ಗೆ ಸೇರಿದ ಒಂದು ಸಿಖ್ ಕುಟುಂಬದವರ ಒಂದು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಅಂಗಡಿ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಇತ್ತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಲ್ಲಿ ರೋಗಿಗಳ ತಪಾಸಣೆಯ ಕೆಲಸ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಎಷ್ಟೋ ಮಾಜಿ ಐ.ಎನ್.ಎ. ಜನ ಅವರನ್ನು ನೋಡಲು ರಂಗೂನಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೯೪೫ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೧ರಂದು ರಂಗೂನಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಭೆ ನಡೆಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಐ.ಎನ್.ಎ ಸೈನಿಕರು ಹಾಗೂ ಬೆಂಬಲಿಗರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಹಲವು ಭಾರತೀಯ ಪತ್ರಕರ್ತರು ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದು, ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ವರದಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಐ.ಎನ್.ಎ. ಕುರಿತಾದ ಸಮಾಚಾರವು ಭಾರತವನ್ನು ತಲುಪುವಂತಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಭೀತಿಗೊಂಡ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯವರನ್ನು ರಂಗೂನಿನಿಂದ ಬರ್ಮಾದ ಬೆಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವರನ್ನು ಗೃಹಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟರು. ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೧೯೪೫ರಿಂದ ಮಾರ್ಚ್ ೧೯೪೬ರವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇಲ್ಲಿದ್ದರು. ನಂತರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮರಳಲು ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಾಯಿತು.

೧೯೪೭ರ ಮಾರ್ಚ್‌ನಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕರ್ನಲ್ ಪ್ರೇಮ್ ಕುಮಾರ್ ಸೆಹಗಲ್‌ರನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರು. ೧೯೪೬ರ ಕುಖ್ಯಾತ ಐ.ಎನ್.ಎ. ಮೊಕದ್ದಮೆಯಲ್ಲಿ ಆಪಾದಿತರಾಗಿದ್ದ ಮೂವರು ಐ.ಎನ್.ಎ ನಾಯಕರಲ್ಲಿ ಅವರೊಬ್ಬರು. ದಂಪತಿಗಳು ಲಾಹೋರಿನಿಂದ ಕಾನ್ಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅದರ ತರುವಾಯದಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ತಮ್ಮ ವೈದ್ಯಕೀಯ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು. ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಿಂದ ನಿರ್ವಸಿತರು ಅಲೆ ಅಲೆಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯ ಅದು. ೧೯೪೭ರ ಆಗಸ್ಟ್ ವೇಳೆಗೆ ಅದೊಂದು ಮಹಾಪೂರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಿರ್ವಸಿತರ ಮಧ್ಯೆ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದೆ ದುಡಿದರು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಹಿಂದು-ಮುಸಲ್ಮಾನ ಪಂಗಡಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ವಿಶ್ವಾಸ ಮೂಡಿತು. ನಿಜವೆಂದರೆ, ಆ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಮತ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಂಗಡನೆಯಿಂದಾಗಿ ಮುಸಲ್ಮಾನ ರೋಗಿಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಹದಗೆಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವರ ಉಪಚಾರ

ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಒಬ್ಬರೇ. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮ್ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು, ಸುಭಾಷಿನಿ ಮತ್ತು ಅನಿತಾ.

ಅವರ ಗಂಡ ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅಪಾರ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವಿವಿಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳನ್ನುಳ್ಳ ನೂರಾರು ಮಹಿಳೆಯರೊಡನೆ ಅವರು ಸಂವಾದ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಡವರು ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗದ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಬಂದವರೊಡನೆ ಇವರ ಸಂಸರ್ಗ ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಿಳಾ ಸಂಘಟನೆಯ ರಚನೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಎಡ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮಹಿಳಾ ನೇತಾರರು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯವರು ಆ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ಇ.ಎಂ.ಎಸ್. ನಂಬೂದಿರಿಪಾಡರೊಡನೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದುದನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರು ಇಂತಹ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಬೆಂಬಲ ಸೂಚಿಸಿದ್ದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ.

೧೯೮೧ರಲ್ಲಿ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಜನವಾದಿ ಮಹಿಳಾ ಸಂಘಟನೆಯ ರಚಿತವಾದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅದರ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು. ಆ ಸಂಘಟನೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ, ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರು.

೧೯೮೪ರಲ್ಲಿ ಭೋಪಾಲಿನಲ್ಲಿ ಯೂನಿಯನ್ ಕಾರ್ಬೈಡ್‌ನ ವಿಷಾನಿಲ ದುರಂತ ನಡೆದ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯವರು ಒಂದು ವೈದ್ಯಕೀಯ ತಂಡದೊಂದಿಗೆ ಆ ನಗರಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿದರು. ಭೋಪಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ, ನಂತರ ಈ ವಿಷಾನಿಲದಿಂದ ಗರ್ಭಿಣಿ ಹೆಂಗಸರ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುವ ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಒಂದು ವರದಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿಯವರ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಿಳಾ ಚಳುವಳಿಯು ಇಂದು ಮತ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜಡ್ಡುತನದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಗಮನ ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ, ಜಾತ್ಯಾಧಾರಿತ ತಾರತಮ್ಯ ಮತ್ತು ಹಿಂಸೆಯ ಬಗೆಗೂ

ಸಹ. ಇಂದು ಅಂತಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲಿವೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯವರ ಪ್ರಕಾರ ಇದನ್ನು ಮಾಡಲು ಮಹಿಳಾ ಚಳುವಳಿಯು ಹೊಸ ಹೊಸ ತಂತ್ರ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಂತಹ ಹಿಂಸೆಯು ಯಾವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜರುಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ನೀಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಬಿಹಾರ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದಂತಹ ಹಿಂದುಳಿದ ರಾಜ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಳುವಳಿಯು ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲೆ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಪರಿಣಾಮದ ಒಂದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ರೂಪವೆಂದರೆ ಲಿಂಗ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಏರುಪೇರಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು.

ಕಡೆಗಾಲದವರೆಗೂ ಬಡತನ, ಅನ್ಯಾಯ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸಂಕುಚಿತ ಮತ್ತು ವಿಚ್ಛಿದ್ರಕಾರಿ ಭಾವನೆಗಳು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಅತಾರ್ಕಿತ ಸಂಗತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುತ್ತಲೇ ಬಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ೨೩ನೇ ಜುಲೈ ೨೦೧೨ರಂದು ಇಹಲೋಕ ತ್ಯಜಿಸಿದರು.

(‘ಅಡ್ಡಗೋಡೆಗಳನ್ನೊಡೆದು...’ ಕೃತಿಯಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು)

*

ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಪತ್ರಿಕೆ

ಸ್ವರೂಪ

ಭಾಗ-೧

1. ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. $1 \times 12 = 12$
(ಪ್ರತಿ ಭಾಗದಿಂದ 3 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು; ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕಡ್ಡಾಯ)
2. ಗ್ರಹಿಸಿ - ಉತ್ತರಿಸಿ.
ಓದು ಪಠ್ಯ ಆಧರಿಸಿದ ಭಾಗ ಮತ್ತು 5 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು $5 \times 2 = 10$

ಭಾಗ-೨

1. ಅ) ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ 2 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಐವತ್ತು ಪದಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.
(3 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ 2 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು) $2 \times 3 = 6$
ಆ) ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.
(2 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಬೇಕು)
2. ಅ) ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ 2 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಐವತ್ತು ಪದಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.
(3 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ 2 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು) $1 \times 6 = 6$
ಆ) ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.
(2 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಬೇಕು)
3. ಅ) ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ 2 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಐವತ್ತು ಪದಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.
(3 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ 2 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು) $6 + 6 = 12$

ಆ) ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.
(2 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಬೇಕು) 6+6=12

4. ಅ) ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ 2 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಐವತ್ತು ಪದಗಳಿಗೆ
ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.
(3 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ 2 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು) 6+6=12

ಆ) ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.
(2 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಬೇಕು)
